

LABAARI GEA NGE MƐ MATEU U YORUA

Mateun tireru ta s̄awa Labaari gean tirenu nne ye sa raa wan teeru. Tire nin baatere ta m̄o ye ta naa gire. Mateun tireru s̄o u s̄osim̄o ma Yesu u s̄awa Kirisi wi Gusun̄o u ḡosa yellun di. Ma ba win gari yorua N̄o Mw̄e Gururu s̄o. Yuuba ba Kirisi wi mara u na u bu yakia Romugibun n̄oman di. Yenin s̄ona Yesu u gerum̄o u sirem̄o ma win banda kun s̄a handunia migiru.

Mateun tireru ta s̄awa tire te ta N̄o Mw̄e Gururu ka N̄o Mw̄e Kpaarun gari sw̄enam̄o, ka sere Isireliba ka maa Yesun yigberu.

Tire ten kpunaa

1. Yesun bwese t̄ka ka win marubu, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yesun bat̄mu ka win k̄kiribu, wiru 3n di sere wiru 4.
3. Yesun s̄osinu guuru w̄ll̄o, wiru 5n di sere wiru 7.
4. Bar̄abun bek̄iabu ka ḡarobun ḡaran daabu, wiru 8n di sere wiru 10.
5. S̄osi ni Yesu u kua, wiru 11n di sere wiru 12.
6. M̄nnu ka s̄m maamaakiginu, wiru 13n di sere wiru 16.
7. Yesun wasin ḡosiabu ka win Yerusalemun daabu, wiru 17n di sere wiru 20.
8. Yesun s̄osi d̄akinu Yerusalemūo, wiru 21n di sere wiru 25.
9. Yesun siribu ka win ḡo ka win seebu ḡarin di, wiru 26n di sere wiru 28.

*Yesu Kirisin bweserun tōka
(I maa mεerio Luku 3:23-38)*

¹ Yesu Kirisin bweserun tōka wee, wi u sãa Dafidin sikadobu. Dafidi maa sãa Aburahamun sikadobu.

² Aburahamu u Isaki mara, Isaki u Yakɔbu mara. Yakɔbu u Yuda mara ka win maabu ka wɔnɔbu.

³ Yuda ka Tamari ba Faresi ka Sara mara. Faresi u Esiromu mara. Esiromu u Aramu mara.

⁴ Aramu u Aminadabu mara. Aminadabu u Nasoni mara. Nasoni u Saamɔ mara.

⁵ Saamɔ ka Rahabu ba Boasi mara. Boasi ka Rutu ba Yobedi mara. Yobedi u Isai mara.

⁶ Isai u Dafidi mara.

Dafidi u kua sunɔ, ma wi ka wi u raa sãa Yurin kurɔ ba Salomɔ mara.

⁷ Salomɔ u Roboamu mara. Roboamu u Abia mara. Abia u Asafu mara.

⁸ Asafu u Yosafati mara. Yosafati u Yoramu mara. Yoramu u Osiasi mara.

⁹ Osiasi u Yotamu mara. Yotamu u Akasi mara. Akasi u Esekiasi mara.

¹⁰ Esekiasi u Manase mara. Manase u Amɔ mara. Amɔ u Yosiasi mara.

¹¹ Yosiasi u Yekonia mara ka win wɔnɔbu sanam mε ba Isireliba gura ba ka da Babilonin temɔ.

¹² Ben Babilonin daabun biru Yekonia u Salatieli mara. Salatieli u Sorobabeli mara.

¹³ Sorobabeli u Abiudu mara. Abiudu u Eliakimu mara. Eliakimu u Asoru mara.

¹⁴ Asoru u Sadɔku mara. Sadɔku u Asimu mara. Asimu u Eliudu mara.

¹⁵ Eliudu u Eleasaa mara. Eleasaa u Matani mara. Matani u Yakɔbu mara.

¹⁶ Yakɔbu u Yosefu mara wi u kua Maarin durɔ. Maari wiya, u Yesu mara, wi ba soka Kirisi.

¹⁷ Nge meya ben bwese te sɔɔ, saa Aburahamun min di n ka girari Dafidin mi, ba sãawa tɔnu wɔkura

nnε. Saa maa Dafidin min di n ka girari saa ye ba ka bu yoru da Babilonin temɔ, ba s̄awa t̄nu w̄kura nnε. Yen biru saa m̄n di ba ka bu da Babilonin temɔ n ka Kirisin saa girari, be, ba maa s̄awa t̄nu w̄kura nnε.

Yesu Kirisin marubu
(*I maa m̄erio Luku 2:1-7*)

¹⁸ Wee nge m̄ ba ka Yesu Kirisi mara. Win m̄ero Maari u s̄a Yosefun kurɔ k̄ero, adama bu sere suana Maari u deema u gura m̄ saa Hunde D̄eron min di.

¹⁹ Win durɔ Yosefu wi, u s̄a geegii, u ñ k̄i u Maari sekuru doke batuma s̄ɔ. Yen s̄na u ḡru doke u n̄n yina asiri s̄ɔ.

²⁰ Saa ye u ye bwisikumɔ saa yera Yinnin ḡrado u n̄n kure dosu s̄ɔ u n̄n s̄ɔwa u n̄ε, Yosefu, Dafidin sikadobu a ku berum ko a ka wunen kurɔ k̄ero Maari yenu doke, domi gura ye u m̄ mi, saa Hunde D̄eron min diya.

²¹ U koo bii t̄n durɔ ma, kpa a n̄n ȳsiru k̄ Yesu *, domi u koo win t̄mbu faaba ko saa ben durum di.

²² Yeni kpuro ya kora kpa Yinnin gari yi u gerua saa win s̄m̄n n̄ɔ s̄ɔn di yi ka kora,

²³ yi yi n̄ε,
“W̄ndia goo u koo gura sua kpa u bii t̄n durɔ ma, kpa bu n̄n ȳsiru k̄ Emanuēli.”

Ȳsi ten tubusiana, Gusunɔ w̄a ka b̄εε.

²⁴ Yen s̄na ye Yosefu u yanda, u kua ye Yinnin ḡrado u n̄n s̄ɔwa, u Maari yenu doke.

²⁵ Adama u ñ n̄n ȳ kurɔ sere u ka win bii t̄n durɔ mara. Ma u n̄n ȳsiru k̄ Yesu.

* **1:21 Yesu** - Ȳsi ten tubusiana faaba kowo.

2

Sɔbu saa sɔɔ yari yerun di

¹ Ba Yesu marawa Betelehemuɔ Yudean temɔ, sina boko Herodun waati. Sanam me sɔɔ, kperin saria yɛrobu gabu ba na Yerusalemuɔ saa sɔɔ yari yerun di,

² ma ba nɛɛ, mana Yuuban sunɔ wi ba mara tɛ u wãa. Domi sa win kpera wa ya kura sɔɔ yari yerɔ, yera sa na su nùn sã.

³ Ye sina boko Herodu u gari yi nua, win bwɛra kun kpunɛ, ka Yerusalemugibun tii kpuro.

⁴ U yãku kowo tɔnwerobu kpuro menna ka wooda yɛrobu ma u bu bikia u nɛɛ, mana ba nɛɛ ba koo wi Gusunɔ u gɔsa * ma.

⁵ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Betelehemuɔra Yudean tem sɔɔ, domi Gusunɔn sɔmɔ u yorua u nɛɛ,

⁶ “Wunɛ, Betelehemu, Yudean tem sɔɔ, n n̄ mɔ wuna a piiburu bo Yudean wuu bakasu sɔɔ. Domi wunen min diya sunɔ u koo yari wi u koo nen tɔmbu Isireliba kpara.”

⁷ Yera Herodu u kperin saria yɛro be sokusia asiri sɔɔ ma u bu bikia saa ye kpera ye, ya kura mam mam.

⁸ Ma u dera ba da Betelehemuɔ. U bu sɔɔwa u nɛɛ, bu doo bu bii win gari bikia sã sãa. Bã n nùn wa bu gɔsirama bu nùn sɔ, kpa win tii u maa da u nùn sã.

⁹ Ye ba win gari yi nua ba kpa, yera ba swaa wɔri. Wee, kpera ye ba raa wa sɔɔ yari yerɔ, ya kpam bu swaa gbiiye sere yam mi bii wi, u wãa, ma ya yɔra yam min wɔllɔ.

* **2:4 wi Gusunɔ u gɔsa** - Ka Gerɛkim wiya ba sokumɔ Kirisi.

10 Ye ba kpera ye wa ben gōru ga dora n banda.

11 Ye ba dua diru mi, ba bii wi wa ka win mero Maari. Yera ba yiira ba nùn sāwa. Ma ba ben bəonu kusia, ba wura wuna ba nùn kā, ka turare bwesenu yiru.

12 Ma Gusunə u bu sōwa dosu səə u nɛɛ, bu ku raa wure Herodun mi. Ma ba sīa ben wuuə ka swaa tuka.

Ba ka Yesu kpikuru da Egibiti

13 Ye kperin saria yēro be, ba biru kisi ba doona, ma Yinnin gərado u Yosefu kure dosu səə u nɛɛ, a seewo a bii wi ka win mero sua kpa a ka bu kpikuru su Egibiti gia, a sina mi sere dāma te kon maa nun sō a sīma, domi Herodu u koo bii wi kasu u go.

14 Ma Yosefu u seewa wōkuru u bii wi ka win mero sua ma u doona Egibiti gia.

15 U sina mi sere Herodu u ka gu. Yeni ya koorā kpa Yinnin gari yi u gerua saa win səmən nəə səən di yi ka koorā ye u nɛɛ, “Egibitin diya na nɛn bii sokuma.”

Ba bii tən durə piiminu go

16 Ye Herodu u wa ma səə be ba na saa sō yari yerun di ba nùn yaakoru kua, u məru besira. Ma u dera ba bii tən durəbu kpuro go be ba n̄ wō yiru kere Betelehemuə ka yen baru kpaanə kpuro. Domi u yen sanam dooru kua mìn di səə be, ba nɛɛ ba kpera ye wa.

17 Nge mɛya ye Gusunən səmə Yeremi u gerua, ya koorā, ye u nɛɛ,

18 “Ba swīi gɛɛ nəəmə Ramaə.

Yēro u sumə u weeweenu m̄.

Ase Raseliwa u sumə win bibun s̄.

Ma u yina bu nùn suuru kana

domi bii be kpurowa ba gu.”

Ba ka Yesu wurama

Egibitin di

¹⁹ Herodu u gu. Win gɔɔn biru Yinnin gɔrado u Yosefu kure dosu sɔɔ Egibitiɔ.

²⁰ U nɛɛ, a seewo a bii wi ka win mɛro sua kpa i wura Isirelin temɔ, domi be ba kī bu bii wi go, ba gu.

²¹ Ma Yosefu seewa u bii wi ka win mɛro sua ba kpa m wura Isirelin temɔ.

²² Adama ye u nua ma Aakelusi u bandu di Yudean temɔ win baa Herodun ayerɔ, u bɛrum kua u ka sina mi. Ma u doona Galilen temɔ, nge mɛ Gusunɔ u nùn sɔɔwa dosu sɔɔ.

²³ Ma u da u sina wuu ge ba sokumɔ Nasaretɔ, kpa Gusunɔn sɔmɔbun gari yi ka koorɔ yi yi nɛɛ, “Ba koo nùn sokuwa Nasaretigii.”

3

Yohanu Batɛmu kowon waasu

(I maa mɛɛrio Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18, Yohanu 1:19-28)

¹ Sanam mɛ sɔɔ, Yohanu Batɛmu kowo u na u waasu mɔ Yudean gbaburɔ.

² U nɛɛ, i bɛɛn gɔru gɔsio domi Gusunɔ u sisi u bandu swīi.

³ Yohanu wiya wìn gari Gusunɔn sɔmɔ Esai u mɔ sanam mɛ u nɛɛ,
“Goo u gerumɔ ka dam gbaburɔ u mɔ,
i Yinnin swaa sɔnwɔ,
kpa i n ye nɔɔ nerasiamɔ yu dɛnda.”

⁴ Yohanu wi, u yooyoon sansun yaberu sebua, ma u gənan kpaka sēke pəraə. Win dīana twee ka tim bausu.

⁵ Tamba na win mi saa Yerusalemun di ka Yudean tem kpuro, ka tem kpuron di mε mu daa te ba m̀ Yuudeni sikerenε.

⁶ Ba ben toranu tuuba kua ma u bu batemu kua daa te ba m̀ Yuudeniə.

⁷ Ye Yohanu u wa ma Falisiba ka Sadosiba dabinu ba na win mi u ka bu batemu ko, u bu sɔwa u nεε, bεε waa gəsənu wara u maa bεε sɔwa i Gusunən m̄ru duka suuri ye ya wee.

⁸ I de bεen kookoosu su sɔsi ma i ḡru ḡsia.

⁹ I kun tamaa i ko gafara wa Aburahamun s̄domi i gerumə i m̀ u s̄a bεen baaba. Na bεε s̄omə Gusunə u koo kp̄i u kpee ni sua u ka Aburahamu bibu kua.

¹⁰ Wee, ba gb̄aa wasi kə bu ka d̄aa wukiri. D̄aru baatere te ta n̄ bii geenu marumə tera ba koo bura kra bu doke d̄ə s̄ə.

¹¹ Nε na bεε batemu m̀ ka nim i ka ḡru ḡsiabun seeda di, adama wi u sisi n̄n biruə u koo bεε batemu ko ka Hunde Dεero ka d̄ə. U man dam kere gem gem, sere na n̄ mam tura n ka win baranu sua n n̄nε.

¹² U win saratia n̄ni win n̄m̄aə, u koo win alikama soo yeru kura kra u win alikama gura u doke biraru s̄ə. Adama u koo sakosu doke d̄ə s̄ə wi u ku ra gbi.

Yesun batemu

(I maa m̄erio Maaku 1:9-11, Luku 3:21-22)

¹³ Sanam m̄ya Yesu u na saa Galilen di u da daa te ba m̀ Yuudeniə, Yohanu u ka n̄n batemu ko.

¹⁴ Adama Yohanu u k̄i u yina. U nεε, wuna n weenε a man batemu ko, yera a maa na n̄n mi?

15 Adama Yesu u nùn wisa u nεε, a de n koorα mε gina, domi nge mεya sa ko ka kpuro ko ye Gusunō u bikiamō.

Ma Yohanu u wura.

16 Ye u Yesu batεmu kua u kpa, mii mii Yesu u yara nim sōn di. Yera wōlla wukiara, ma u Gusunōn Hunde wa u saram wee nge kparuko, u na u sina win wiru wōllō.

17 Ma nōo gagu ga nōōra wōllun di ga nεε, winiwa nεn Bii kīnasi wī sōo nεn gōru dobu kpuro wāa.

4

Setam u Yesu kōkura

(I maa mεerio Maaku 1:12-13, Luku 4:1-13)

1 Yen biru Hunde Dεero u ka Yesu da gbaburō Setam u ka nùn kōkiri.

2 Ye Yesu u nōo bōkua sōo sōo weeru ka wōkuru weeru, yen biru gōōra nùn mō.

3 Ma Setam u na win mi u nεε, à n sāa Gusunōn Biin na, a kpee nini sōōwō nu gōsio pēε.

4 Yesu nùn wisa u nεε, Gusunōn gari yi gerua yi nεε, tōnu kun ko n wāa dīanu tōnan sō. U maa wāawa Gusunōn gere kpuron sō.

5 Ma Setam u ka nùn da Yerusalemu wuu dεero gen mi, u nùn sōndi sāa yerun wii kpiiro.

6 Ma u nεε, à n sāa Gusunōn Biin na, a yōōwō a sura temō domi Gusunōn gari yi gerua yi nεε,

“Gusunō u koo win gōradoba nōo kē wunen sō bu nun nεnε ka ben nōma,

kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.”

7 Yesu nùn wisa u nεε, adama Gusunōn gari yi maa gerua yi nεε, “A ku ra Gusunō wunen Yinnin dam mεeri a ka wa mε mu nε.”

⁸ Yen biru Setam u ka Yesu da guu bakaru garun wallo, u nùn dunian tem kpuro sōsi ka men beere mi sinamba bandu dii.

⁹ Ma u nee, yeni kpurowa kon nun wē à n yiira a man sāwa.

¹⁰ Ma Yesu u wisa u nee, a doono min di Setam. Domi ba yorua ba nee, “Kaa Gusuno wunen Yinni sā, kpa a n wi turon wāaru wāa.”

¹¹ Yera Setam u doona win min di, ma Gusunan goradoba ba na ba nùn nōri.

Yesu win samburu torua Galileo

(I maa mērio Maaku 1:14-15, Luku 4:14-15)

¹² Ye Yesu u nua ma ba Yohanu mwa ba doke pirisam sō, yera u doona Galileo.

¹³ U n̄ sine Nasaretio, u da u sinawa Kapenamuo, ye ya wā daa burerun bōkuo te ba ra soku Galile, Nefitali ka Sabulonin temo.

¹⁴ Kpa ye Gusunan sōmo Esai u raa gerua yu ka kooa, ye u nee,

¹⁵ “Sabulonin tem ka Nefitalin tem mu wāa nim wōku gia,

daa te ba mō Yuudenin guruo Galileo mi tōn tukoba wāa.

¹⁶ Be ba sō yam wōkuru sō mi, ba koo yam bururam bakam wa.

Be, be gōon berum wukiri nge yam wōkuru, bera yam bururam koo kurema.”

¹⁷ Saa saa yen diya Yesu u win waasu torua. U nee, i been gōrusu gōsio, domi Gusuno u sisi u bandu swii.

Yesu u susure kowobu nne soka

(I maa mērio Maaku 1:16-20, Luku 5:1-11)

¹⁸ Nge mē Yesu u sīimo Galilen daa burerun bōkuo u susure kowobu yiru gabu wa, mōo ka wōno, Simōo

wi ba ra soku Piεε ka win wə̀nə Andere. Ba susure m̀ daa bure te sɔɔ ka yāakororu.

¹⁹ Yesu u bu sɔɔwa u nεε, i man swĩima, kon bεε sɔɔsi nge mε i ko ka tɔmbu kasu bu man swĩi.

²⁰ Mii mii ba ben yāakoronu deri, ma ba ǹn swĩi.

²¹ Ye u susi wuswaaɔ u maa mɔɔ ka wə̀nə wa Yakəbu ka Yohanu, Sebeden bibu. Ba wāa ben goo nimkuu sɔɔ ka ben tundo Sebede, ba ben yāakoronu kərɔmɔ. Yesu u bu soka.

²² Mii mii ba ben tundo deri goo nimkuu sɔɔ, ma ba Yesu swĩi.

²³ Yesu u bɔsu Galilen tem kpuro sɔɔ u keu sɔɔsimɔ ben mɛnnə yenə u ban te Gusunə u koo swĩin Labaari gea waasu m̀, ma u tɔmbu ben bara bwese bweseka bεkiammε.

²⁴ Win baaru ya yēbi baama kpuro Sirin tem sɔɔ sere tɔmba ka ben barəbu na win mi, be ba bara bwese bweseka m̀ ka be ba wuriri dabinun wahala m̀ ka be ba wεrɛkunu m̀, ka girikpakpa wə̀rɔbu ka b̀n wasin bee tia gu gu. Ma Yesu u be kpuro bεkia.

²⁵ Ma tən wə̀ru guni ǹn swĩi saa Galile ka bera ye ba m̀ wusu wə̀kurun di, ka Yerusalemu ka Yudea ka tem mε mu wāa daa te ba m̀ Yuudenin gurun di.

5

Yesun waasu guuru wə̀llə

¹ Yesu u tən wə̀ru ge wa ma u yɔɔwa guuru garun wə̀llə u sina. Win bwāaba mɛnna win mi

² ma u gari gerubu wəri u bu gāa dabinun keu sɔɔsi.

Doo nɔɔ geerun gari

(I maa mεerio Luku 6:20-23)

³ Yesu u nεε,
doo nǎrugiba bèn hunde ya Gusunǎn bèkε barǎ.
Beya ba ko n wǎa mi Gusunǎ u bandu swĩ.

⁴ Doo nǎrugiba be ba nukuru sankire.
Gusunǎ u koo bu nukuru yεmiasia.

⁵ Doo nǎrugiba bèn daa ya du.
Beya ba koo tem mε tubi di.

⁶ Doo nǎrugiba be ba kasu bu ko ye Gusunǎ u
bikiamǎ nge be ba dīanu ka nim kasu.

Ba koo debu.

⁷ Doo nǎrugiba be ba wǎnwǎndu mǎ.
Gusunǎ u koo bu wǎnwǎndu kua.

⁸ Doo nǎrugiba bèn gǎru ga dεεre.

Ba koo Gusunǎ wa.

⁹ Doo nǎrugiba be ba ra yiberε tεeru kpeesie.
Gusunǎ u koo bu soku win bibu.

¹⁰ Doo nǎrugiba be ba nǎni sǎwa yèn sǎ ba kua ye
Gusunǎ u bikia.

Beya ba ko n wǎa mi Gusunǎ u bandu swĩ.

¹¹ Doo nǎrugiba bεε, sanam mε ba bεε yaakoru
mè ma ba bεε nǎni sǎmǎ ma ba kǎsa weesugia
baayere bεε manimǎ nen sǎ.

¹² I gǎru doru kpa i n nuku doo bakabu mǎ yèn
sǎ ba bεε are bèkε yiiye wǎllǎ. Domi nge mεya ba
Gusunǎn sǎmǎbu nǎni sǎwa be ba bεε gbiiye.

Bǎru ka yam bururam

(I maa mεerio Maaku 9:50, Luku 14:34-35)

¹³ Yesu maa nεε, bεeya handunian bǎru *, adama
bǎru tà n nǎo gu mba ba koo ka tu dorasia. Ta ñ maa
gǎanu ganu ma n kun mǎ bu yari kpa tǎmbu ba n te
taakumǎ ka ben naasu.

* **5:13 bǎru** - Bǎo te ba ka yǎ mini ta sǎawa nge bǎo swǎaru. Ta koo
kpi tu nǎo gbi.

14 Bɛɛya handunian yam bururam. Wuu ge ba swĩ guuru wɔllɔ, ga ñ beruramɔ.

15 Ba ku ra maa fitila mɛni, kpa bu tongoro sua bu gu wukiri. Adama ba ra gu sɔndiwa dabu wɔllɔ kpa gu tɔmbu kpuro yam burura be ba wãa yenu sɔɔ.

16 Nge mɛya i de bɛɛn yam bururam mu burura tɔmbun wuswaaɔ kpa ba n ka bɛɛn sɔm geenu waamɔ, kpa bu wa bu bɛɛn Baaba wɔrukoo bɛɛrɛ wɛ.

Woodan gari

17 Yesu maa nɛɛ, i kun tamaa na nawa n ka Mɔwisin wooda kpeesia ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsinu. Aawo, na nawa n ka ye tãsisia.

18 Domi na bɛɛ sɔɔmɔ ka gem, sere wɔllu ka tem mu ka kpe, baa wooda yen yori tombu ga ñ kam mɔ sere ye kpuro yu ka koorɔ.

19 Yen sɔna baawure wi u woodan gari tia gaa sara, baa yen piibu, ma u gabu sɔɔmɔ bu ko mɛ, wiya ba koo soku piibu ban te Gusunɔ u koo swĩ sɔɔ. Adama wi u mɔ ye ya gerumɔ ma u ye gabu sɔɔsimɔ, wiya ba koo soku tɔn gisonko Gusunɔn ban te sɔɔ.

20 Domi na bɛɛ sɔɔmɔ, ma n kun mɔ i kua ye Gusunɔ u bikia n kere wooda yɛrobu ka Falisiba i ñ duɔ mi Gusunɔ u bandu swĩ.

Mɔrun gari

21 Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, i ku ra tɔnu go, baawure wi u tɔnu go, ba koo ka nùn da siri kowon mi.

22 Adama tɛ, nɛ na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u ka win tɔnusi mɔru mɔ ba koo ka nùn da siri kowon mi, baawure wi u win tɔnusi nɛɛ, kambu, ba koo nùn siri tɔnwerobun wuswaaɔ, baawure wi u maa

win tɔnusi mɔ̀ gari bɔkɔ u ɛ̀n koo dɔ̀ɔ wi u ku ra gbi sarari.

²³ Yen sɔ̀na à n ka Gusunɔ̀ kɛ̀ru naawa yɔ̀ku yerɔ̀, ma a yaaya mi, ma wunen tɔnusi u gɔ̀anu nenɛ̀ win gɔ̀ruɔ̀ wunen sɔ̀,

²⁴ a wunen kɛ̀ɛ te derio mi, yɔ̀ku yerun wuswaaɔ̀, kpa a yande da a gari yi kpeesia ka yɛ̀ro. Yen biru a wurama a Gusunɔ̀ wunen kɛ̀ru kɛ̀.

²⁵ Goo ù n ka nun dɔ̀ɔ siri yerɔ̀, a yɛ̀ro suuru kanɔ̀ fuuku swaa sɔ̀ɔ, kpa u ku raa nun siri kowo nɔ̀mu sɔ̀ndia, kpa siri kowo u ku nun sandamu nɔ̀mu sɔ̀ndia, kpa sandamu u ku nun doke pirisɔ̀m sɔ̀ɔ.

²⁶ Na nun sɔ̀mɔ̀ ka gem, miya kaa sina sere a ka wunen wooda sarabun gobi kɔ̀sia. Baa faram, a ɛ̀n buremɔ̀.

Sakararun gari

²⁷ Ma Yesu maa nɛ̀ɛ, i nua ma ba gasɔ̀gibu sɔ̀ɔwa ba nɛ̀ɛ, “I ku ra sakararu ko.”

²⁸ Adama tɛ̀ na bɛ̀ɛ sɔ̀mɔ̀, tɔn durɔ̀ ù n tɔn kurɔ̀ mɛ̀ɛra, ma u nùn binɛ̀ kua, u ka nùn sakararu kua kɔ̀ win gɔ̀ruɔ̀.

²⁹⁻³⁰ Yen sɔ̀na wunen nɔ̀m geun nɔ̀nu gà n nun torasia, a gu wɔ̀wo a kɔ̀. Wunen nɔ̀m geu gà n maa nun torasia a gu buro a kɔ̀. N sanɔ̀ a wunen wasin gam bia, ka sere ye wunen wasi kpuro koo doona dɔ̀ɔ sɔ̀ɔ wi u ku ra gbi.

Kurɔ̀ yinabun gari

(I maa mɛ̀ɛrio Mateu 19:9, Maaku 10:11-12, Luku 16:18)

³¹ Ma Yesu nɛ̀ɛ, ba maa gasɔ̀gibu sɔ̀ɔwa ba nɛ̀ɛ, “Durɔ̀ wi u win kurɔ̀ yina, u koo kurɔ̀ wi yinanaan tireru wɛ̀.”

³² Adama tē na bεε sōmō, baawure wi u win kurō yina gāanun sō ma n kun mō sakararu, durō wiya nùn sakararu koosia ù n durō kpao sua. Durō wi u maa goon kurō yinaro sua, win tii u sakararu kuawa.

Nɔɔ mwεεnun gari

³³ Ma Yesu nεε, i maa nua ma ba kpam gasogibu sōwa ba nεε, “A ku ra bōre ka gari weesugii, adama kaa nɔɔ mwεεnu yibia nì sɔɔ a bōrua Yinnin wuswaaɔ.”

³⁴ Adama tē na bεε sōmō ì n nɔɔ mwεεnu mō i ku ra bōre. I ku ka wəllu bōre yèn sō ta sāa Gusunən sina gəna.

³⁵ I ku ka tem bōre yèn sō mu sāa Gusunən naa sɔnditiru. I ku maa ka Yerusalemu bōre yèn sō ya sāa sina bokon wuu.

³⁶ I ku maa ka bεen wiru bōre yèn sō i n kpē i sera tia bururasia, i n maa kpē i ye tīrasia.

³⁷ I de bεen gere ya n sāa mɛya, n kun mε aawo, n n mε. Ye i sɔndimō mɛnin wəllɔ kpuro, tən kōson min diya ya naamō.

Maru kɔsiarun gari

(I maa mεrio Luku 6:29-30)

³⁸ Ma Yesu nεε, i nua ma ba raa gerua, “Wi u win winsim nɔnu wīa, ba koo maa wiguu wīa. Wi u maa win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa.”

³⁹ Adama nε na nεε, a ku ka tən kōso sanna. U n wunen nɔm geun baaru so, a maa nùn nɔm dwarugiru tīiyɔ.

⁴⁰ Goo ù n maa ka nun da siri yerō u ka wunen yabe piibu mwa, a de u maa wunen yabe bakaru sua.

41 Goo ù n nun tilasi kua a ka nùn win s̄amunu daawa nge kilo tia, a ka nùn daawo kilo yiru.

42 Goo ù n nun ḡaanu kana, a nùn w̄ēȳə. Goo ù n maa ḡaanu b̄akuram na wunen mi, a ku yina.

Kīru yiberēban s̄o

(I maa m̄erio Luku 6:27-28, 32-36)

43 Ma Yesu maa n̄e, i nua ma ba raa gerua, “A wunen beruse k̄i, kpa a wunen yiberē tusi.”

44 Adama n̄e na b̄e s̄ōm̄o, i b̄e n̄ yiberēba kīru s̄ōsio, kpa i kanaru ko be ba b̄e n̄ni s̄ōm̄on s̄o.

45 Nge m̄ya i ko ka s̄ōsi ma i s̄a b̄e n̄ Baaba w̄rukoon bibu. Domi u s̄ō yarisiam̄o t̄on k̄sobu ka t̄on geobun mi. U gura n̄e s̄iam̄o geegibu ka gee sarirugibun mi.

46 I n bu kīru s̄ōsim̄o be ba b̄e k̄i t̄ona, are yir̄a i ko n ȳiȳə. Gbere m̄waabun tii ba ra ko m̄e.

47 I n maa b̄e egibu t̄ona t̄obura, san̄o yer̄a i gabu kere. T̄on tukobun tii mam, ba ra ko m̄e.

48 N n m̄en na, i de b̄e n̄ t̄on giroru tu yibu nge m̄e b̄e n̄ Baaba w̄rukoogira yiba.

6

W̄onw̄andun k̄erun gari

1 Yesu u bu s̄ōwa u n̄e, i laakari koowo, i ku b̄e n̄ gean kobu s̄ōsi batuma s̄o, t̄ombu bu ka wan s̄o. I n kua m̄e, i ñ are gee wasi b̄e n̄ Baaba w̄rukoon min di.

2 Yen s̄o, à n s̄arobu ḡaanu k̄a, a ku woo kana nge m̄e be ba ȳēru kasu ba ra ko m̄enn̄o yen̄o ka sw̄eēo. Ba ra ko m̄e, t̄ombu bu ka bu siaran s̄o. Na b̄e s̄ōm̄o ka gem, ba ben are kpuro wa k̄o.

³ N n men na, à n sãaro goo gãanu kēmā, a ku de wunen nām dwaru tu gia ye wunen nām geu ga m̀.

⁴ N weenε a gāa gee ni ko asiri s̄ō, kpa wunen Baaba wi u ra wa ye ya koora asiri s̄ō u nun are wē.

Kanarun gari

(I maa m̄erio Luku 11:2-4)

⁵ Yesu maa n̄ε, ì n maa kanaru m̀, i ku ko nge be ba ȳεru kasu. Ba ra kā bu kanaru ko ba n ȳō m̄enn̄o yen̄o ka wuu suunun swaa k̄εnanu s̄ō kpa t̄ambu kpuro bu ka bu wa. Na b̄εε s̄ōm̄o ka gem, ba ben are kpuro wa k̄o.

⁶ Adama à n kanaru m̀ a doo wunen dii s̄ōw̄o a gambo k̄εn̄ε, kpa a wunen Baaba kana wi u w̄āa asiri s̄ō mi. Ma wunen Baaba wi, wi u waam̄o ye a m̀ asiri s̄ō, u koo nun are wē.

⁷ I ku b̄εen kanaru gawa nge t̄on tukobu be ba tamaa Gusun̄o u koo ben kanaru n̄o ben gari gawabun s̄o.

⁸ I ku bu saari. B̄εen Baaba u b̄εen bukata ȳε i sere n̄un kana.

⁹ Yen s̄ō, wee nge m̄ε i ko i n da kanaru ko. I n da n̄ε, b̄εsen Baaba wi u w̄āa w̄oll̄o, a de ba n ȳε ma wuna s̄ā D̄εero.

¹⁰ A na a bandu sw̄i.

A de bu wunen k̄iru ko tem s̄ō mini, nge m̄ε ba m̀ w̄oll̄o.

¹¹ A sun b̄esen gison d̄ianu k̄ē.

¹² A sun b̄esen toranu suuru kuo, nge m̄ε be ba ra sun tore, sa bu suuru kuamm̄ε.

¹³ A ku ka sun da k̄akiribun bera gia.

Adama a sun wuna saa t̄on k̄ōson n̄ōmun di.

[Domi wuna a bandu ka dam ka yiiko m̄o sere ka baadomm̄ā. Ami.]

14 Domi ì n gabun toranu suuru kua, ni ba bæe kua, bæen Baaba wəllugii u koo maa bæe suuru kua.

15 Adama ì kun gabu suuru kue, bæen Baaba u ñ koo maa bæe bæen toranu suuru kua.

Nəə bəkurun gari

16 Ma Yesu nəe, ì n maa nəə bəkua i ku de bæen wuswaa yu bæen wahala sɔɔsi nge be ba yɛru kasu. Ba ra ben wuswæe kəsi kpa gabu bu wa ma ba nəə bəkua. Na bæe sɔɔmɔ ka gem ba ben are kpuro wa kɔ.

17 Adama à n nəə bəkua a wubuo kpa a wunen wuswaa gum sawa,

18 kpa tɔmbu bu ku tubu ma a nəə bəkua, ma n kun mɔ wunen Baaba wi u kun waarɔ. Wunen Baaba wi, wi u wāa asiri sɔɔ mi, u waamɔ ye a mɔ. U koo nun are wɛ.

A dukia beruo wəllɔ

(I maa mɛerio Luku 12:33-34)

19 Ma Yesu nəe, i ku dukia bere handunia sɔɔ mini, mi gɛmi yi ra di, ka mi ya koo wurura nɔrura, ka mi gbɛnɔbu ba koo du ka dam bu gbɛni.

20 Adama i dukia beruo wəllɔ mi gɛmi ka wurura yen gaa kun kpɛ yu ye sanku, mi gbɛnɔbu ba ñ kpɛ bu du bu gbɛni.

21 Domi mi wunen dukia wāa miya wunen gɔru ga ra n woo.

Wasin yam fitila

(I maa mɛerio Luku 11:34-36)

22 Ma Yesu nəe, nəni yi sɔawa nge wasin fitila. Wunen nəni yi n bwāa do, wasi kpurowa yi ko n yam bururam mɔ.

23 Adama wunen nəni yi n barɔ, wasi yi ñ yam bururam wasi. N n mɛn na, yam bururam mɛ

mu wāa wunε sɔɔ mù n tīra, anna a yam wōkurun
kpāaru nɔ mi!

*A n̄ kpē a yinnibu yiru sã
(I maa mεerio Luku 16:13)*

²⁴ Yesu maa nεε, goo kun kpē u yinnibu yiru sã. U
koo turo tusi kpa u turo kīa, n̄ kun mε, u koo turo tii
wē kpa u turo gεm. I n̄ kpē i Gusunɔ ka dukia menna
i sã.

*A Gusunɔ naanε koowo
(I maa mεerio Luku 12:22-31)*

²⁵ Yesu maa nεε, yen sɔ, i ku wurura ka dīanun
gari, n̄ kun mε ye i ko nɔ i n ka wāa, n̄ kun mε ye
i ko bεen wasi wukiri. Wāaru ta dīanu kere, wasi
maa yi yānu kere.

²⁶ I gunɔsu mεerio. Su ku ra duure su sere gē
su sere gāanu doke biraru sɔɔ. Ka mε, bεen Baaba
wollugii u su diisiamɔ. Kaa sere gere bεε? I n̄ gunɔ
si bεεε kere?

²⁷ Wara bεε sɔɔ u koo kpī win wururabun saabu
u win wāaru sosi baa gɔm soo teeru.

²⁸ Mban sōna i ra n wurure yānun sɔ. I biibii
mεerio ye ya ra kpi gberɔ. Ya ku ra sɔmburu ko, ya
ku ra maa tari.

²⁹ Adama na bεε sɔɔmɔ, baa Salomɔɔ ka win yiiko
baka u n̄ buraru koore nge biibii yen tia.

³⁰ Gusunɔwa u yakasu buraru wēεmɔ gberɔ, si su
wāa gisɔ adama sia ba koo su kpēε dɔɔ sɔɔ. Yera u n̄
koo bεε yānu wē n kere yaka si? Anna a wa mε bεen
naanε dokebu piibu kua.

³¹ I ku maa wurura i gere, mba sa ko di, mba sa
ko nɔ, n̄ kun mε mba sa ko wukiri.

³² Gãa nini kpuron weeweena tɔn tukoba m̀. Adama bɛɛn Baaba wɔllugii u yɛ ma i yeni kpuron bukata m̀.

³³ Yen s̄, i gina hania koowo i ka du mi Gusunɔ u bandu sw̄i kpa i n s̄a win tɔn geobu. Yen biru u koo bɛɛ wɛ ye ya tie.

³⁴ T̄s̄ baateren wahala ya tu tura. Yen s̄, i ku sian wururabu ko, domi sia ya maa yen wahala m̀.

7

I kun da n tɔmbu sirimɔ

(I maa mɛɛrio Luku 6:37-38, 41-42)

¹ Yesu u nɛɛ, i kun tɔmbu sirimɔ baadomma, Gusunɔ u n̄ maa ka bɛɛ sirimɔ.

² Domi nge mɛ i gabu sirimɔ, nge mɛya Gusunɔ u koo maa bɛɛ siri. Ma sakaku ge i ka gabu ȳiruamme, geya ba koo ka bɛɛ ȳirua.

³ Mban s̄na a yakɔ mɛɛrimɔ wunen kpaasin nɔnu sɔɔ ma a n̄ d̄a b̄iru laakari m̀ te ta w̄a wunen tiin nɔnu.

⁴ Amɔna kaa ka kp̄i a wunen kpaasi s̄ u de a yakɔ wuna win nɔnun di sanam mɛ a d̄a b̄iru m̀ wunen tiin nɔnu.

⁵ Murafiti wunɛ, a gbiiyo a d̄a b̄i te wuna wunen tiin nɔnun di kpa a yam wa s̄a s̄a a ka yakɔ wuna wunen kpaasin nɔnun di.

⁶ I ku gãa dɛɛranu b̄nu wɛ nu ku ka ḡsira nu bɛɛ m̄nsima. I ku maa bɛɛn goo gobiginu k̄o kurus̄nun suunu sɔɔ. Su koo nu taaku.

Kanarun gari

(I maa mɛɛrio Luku 11:9-13)

⁷ Yesu u nɛɛ, i n da bikie, i ko wa i mwa. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo bɛɛ kenia.

⁸ Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo nùn wē. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ ba koo yēro kenia.

⁹ Durɔ wara bεε sɔɔ, win bii ù n nùn pēε bikia u koo wura u nùn kperu wē.

¹⁰ N kun mε ù n nùn swāa bikia u koo nùn waa wē?

¹¹ Bεε be i sãa tɔn kɔsobu ma i yē ma ba ra bibu kēε geenu wē, bεεn Baaba wɔllugii u n koo be ba nùn kanamɔ gãa geenu wē n bεε kere?

¹² Yen sɔna ye i kī tɔmbu bu bεε kua i bu kuo mε bεεn tii, domi yeniwa Mɔwisin woodan tireru ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔsibun tubusianu.

Kɔnnɔ ge ga n̄ yasu

(I maa mεerio Luku 13:24)

¹³ Yesu u nεε, i duo ka kɔnnɔ ge ga n̄ yasu, domi swaa ye ya dɔɔ kam koo yerɔ ya n̄ baasinaa mɔ, yen kɔnnɔ ga maa yasu ma tɔn dabinu dumɔ mi.

¹⁴ Adama swaa ye ya dɔɔ wāaru sɔɔ ya sē, yen kɔnnɔ ga n̄ yasu. Ba n̄ maa dabi be ba ge waamɔ.

Dāru ka ten binu

(I maa mεerio Luku 6:43-44)

¹⁵ Yesu u maa nεε, i laakari koowo ka sɔmɔ weesugibu. Yãa gɔna ba ra n tii pote, bu ka na bεεn mi, adama sɔɔwɔ ba sãawa nge demakunu ni nu kasu nu go nu tem.

¹⁶ I ko bu gia saa ben kookoosun di nge mε ba ra dāru gie saa ten binun di. Ba ra berenu sɔri awīi wɔllɔ? Ba koo gandun binu sɔri sãka wɔllɔ?

¹⁷ Dãa geera ta ra bii geenu ma, kpa dãa kɔsuru tu bii kɔsunu ma.

¹⁸ Dãa geeru ta n̄ kpē tu bii kɔsunu ma, mɛya maa dãa kɔsuru ta n̄ kpē tu bii geenu ma.

19 Dāru baatere te ta n̄ bii geenu marumə ba ra tu burewa bu k̄ɔ̄ d̄ɔ̄ s̄ɔ̄.

20 Nge m̄eya i ko ka s̄əm̄ə weesugii be gia saa ben kookoosun di.

Na n̄ b̄eε ȳε gam

(I maa m̄εrio Luku 13:25-27)

21 Yesu maa n̄εε, n̄ n̄ m̄ə baawure wi u man sokumə Yinni, Yinni, wiya u koo du mi Gusunə u bandu sw̄ii, ma n̄ kun m̄ə wi u n̄en Baaba wi u w̄āa w̄əll̄ən k̄iru m̄ə.

22 T̄ɔ̄ te, t̄a n̄ tunuma, t̄ən dabira ta koo man s̄ɔ̄ tu n̄εε, Yinni, Yinni sa n̄ gari gerua ka wun̄en ȳĩsiru? Sa n̄ w̄εrekunu gire ka wun̄en ȳĩsiru? Sa n̄ maa s̄əm̄ damgii dabinu kue ka wun̄en ȳĩsiru?

23 Sanam m̄eya kon bu s̄ɔ̄ batuma s̄ɔ̄ n̄ n̄εε, na n̄ b̄eε ȳε gam, i doonə n̄en min di, b̄eε be i k̄ɔ̄sa m̄ə.

Banəbu yiru

(I maa m̄εrio Luku 6:47-49)

24 Yesu maa n̄εε, yen s̄ɔ̄, baawure wi u n̄en gari yini n̄əəm̄ə, ma u yi m̄em̄ n̄əəwamm̄ε, u ko n̄ ka dur̄ə bwisigii wini ween̄ε wi u win diru bana kpee saara w̄əll̄ə.

25 Gura ya na, daanu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee. Adama ta n̄ w̄ərum̄ε ȳèn s̄ɔ̄ ba te bana kpee saara w̄əll̄ə.

26 Adama baawure wi u n̄en gari yini n̄əəm̄ə ma u n̄ yi m̄em̄ n̄əəwamm̄ε, u ko n̄ ka dur̄ə gari b̄ək̄ə wini ween̄ε wi u win diru bana yani s̄εeri w̄əll̄ə.

27 Gura ya na, daanu nu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee, ma ta w̄əruma. Ma ten w̄ərumaa kp̄ēa.

Yesun yiiko

²⁸ Ye Yesu u yeni gerua u kpa, tən wəru ge, ga biti kua win sōsibun sō.

²⁹ Domi u bu sōsiməwa nge wi u yiiko mə, n n mə nge ben wooda yērobu.

8

Yesu u wi u bara disigiru barə bekia

(I maa mērio Maaku 1:40-45, Luku 5:12-16)

¹ Ye Yesu u sara guu ten min di, tən wərusu nùn swīi.

² Ma durə goo wi u bara disigiru barə u na u kpuna win wuswaə u nē, tənwero, à n wura kaa kpī a man bekia kpa n dēera.

³ Yesu u win nəmu demia u nùn baba ma u nē, na wura, a bekuro kpa a dēera.

Mii mii u bekura u dēera saa win bararun di.

⁴ Ma Yesu u nùn sōwa u nē, a nəmə? A ku goo yeni sō, adama a doo yāku kowon mi u nun mēri, kpa a yākuru ko te Məwisi u yiire. Nge mēya kaa ka baawure sōsi ma a dēera.

Yesu u tabu sunə goon yoo bekia

(I maa mērio Luku 7:1-10)

⁵ Ye Yesu u dua wuu gagu sō ge ba ra soku Kapenam, tabu sunə goo da u ka nùn yinna ma u nùn faaba kana

⁶ u nē, tənwero, nēn yoo u barə yenuə, baa nəma u ku ra kpī u yīya, u nəni sōre gem gem.

⁷ Ma Yesu u nē, ya wā, kon da n nùn bekia.

⁸ Tabu sunə wi, u wisa u nē, aawo na n tura a du nēn yenuə. A gesi gari geruo, nēn yoo u koo bekura.

⁹ Nēn tii na ra gabu wiru kpīye, ma na tabu kowobu mə be na kpare. Nà n turo sōwa u doo,

u ra n dɔɔwa. Nà n goo sɔɔwa u na, u ra n sisiwa. Nà n maa nen yoo sɔɔwa u yeni koowo, u ra n mɔwa.

¹⁰ Ye Yesu u gari yini nua, u biti kua ma u tɔmbu sɔɔwa be ba nùn swīi u nɛɛ, ka gem na bɛɛ sɔɔmɔ, na n goo waare baa Isireliba sɔɔ wī u naane doke binin bweseru mɔ.

¹¹ Na bɛɛ sɔɔmɔ ma tɔn dabira koo na saa sɔɔ yari yeru ka duu yerun di kpa bu sina bu di mi Gusunɔ u bandu swīi ka Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu sannu.

¹² Adama be, be n weene ba n wāa mi, ba koo bu kɔ tɔɔwɔ yam wɔkuru sɔɔ mi ba koo wiru nɔma sɔndi bu swī.

¹³ Ma Yesu u tabu sunɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, u doo yenuɔ. Ye u naane doke kpuro ya koo nùn koorɔ.

Ma saa ye sɔɔ mii mii, tabu sunɔ win yoo wi, u bɛkura.

Yesu u tɔn dabinu bɛkia

(I maa mɛɛrio Maaku 1:29-34, Luku 4:38-41)

¹⁴ Yesu u da Piɛɛn yenuɔ. Ma u deema Piɛɛn kurɔn mɛro u wasi sundu barɔ u kpī.

¹⁵ Yesu win nɔmu baba ma wasi sun te, ta yarina. Ma u seewa u nùn nɔɔri.

¹⁶ Dɔma ten yoka, ba ka tɔn dabinu na be ba wɛɛkunu mɔ. Yesu u wɛɛku ni gira ka gari gerubu tɔna, ma u kpuro bɛkia be ba barɔ.

¹⁷ U yeni kua kpa Gusunɔn sɔmɔ Esain gari yi ka koorɔ, yi u nɛɛ, “Win tii u bɛɛn wasin dam sariru sua, ma u ka bɛɛn baranu doona.”

Be ba kī bu Yesu swīi

(I maa mɛɛrio Luku 9:57-62)

¹⁸ Ye Yesu u tɔn wɔrusu wa si su nùn sikerene, ma u nɛɛ, bu de bu da daa burerun guruɔ.

19 Sanam mɛya wooda yẽro goo u na win mi, u nɛɛ, yinni, kon nun swĩi yam kpuro mi a dɔɔ.

20 Yesu u nùn wisa u nɛɛ, semusu bweusu mɔ, gunɔsu su maa sokunu mɔ. Adama nɛ Tɔnun Bii na ñ nɛn tii ayeru garu mɔɔwɛ mi kon kpuna.

21 Yesun bɔɔ goo u maa gerua u nɛɛ, yinni, a de n gina da n nɛn tundo sike.

22 Yesu u nùn wisa u nɛɛ, a man swĩiyɔ, kpa a de gɔribu bu ben gɔribu sike.

*Yesu u nim kurenu marisia
(I maa mɛrio Maaku 4:35-41, Luku 8:22-25)*

23 Yesu u goo nimkuu dua ma win bwãaba nùn swĩi ge sɔɔ.

24 Yande ma woo bɔkɔ ga seewa daa bure te sɔɔ, sere nim kurenu nu goo ge wukiri. Adama Yesu u do.

25 Bwãa be, ba da ba nùn yamia ba nɛɛ, Yinni a sun faaba koowo sa kam kobu dɔɔ.

26 Yesu u nɛɛ, mban sɔna i berum mɔ, bɛɛ naanɛ doke piibugibu.

Ma u seewa u woo ka nim kure ni yiire nu mari ma n mari sɔɔ sɔɔ.

27 Be kpuro ba biti kua ba nɛɛ, durɔ weren bwesera wini. Baa woo ka nim kurenu mam nu nùn mem nɔɔwammɛ.

*Yesu u wɛɛkunugibu yiru bɛkia
(I maa mɛrio Maaku 5:1-20, Luku 8:26-39)*

28 Yesu u tura Gadaran temɔ daa bure ten guruɔ, ma durɔbu yiru gaba ka nùn yinna be ba yarima sikan di. Durɔ be, ba wɛɛkunu mɔ ba sɛ gem gem sere goo ku ra kaku u swaa ye sɛ.

29 Ma ba yande gbāra ba nεε, mba n sun menne beεε ka wunε Gusunεn Bii. A nawa a ka sun tōya ko saa yu sere turi?

30 Ba kurusε wuu bakaru garu wende sāa ta dimε.

31 Wεreku ni, nu Yesu kana nu nεε, à n kaa sun gira a de su du kurusε ni sεε.

32 Yesu u nεε, i doo.

Ye nu yara ma nu da nu dua kurusε ni sεε. Yera kurusε wuu te kpuro ta duki sarama guurun di ta wεri daa bure te sεε, ta nim diira.

33 Durε be ba raa kurusε ni kparamε, ba duki doona wuu sεε. Ma ba tεmbu gari yi kpuro sōwa ka ye n wεrekunugii be yiru deema.

34 Ma wuu gen tεmbu kpuro ba yara ba Yesu sennε da. Ye ba nùn wa ba nùn suuru kana ba nεε, u yario ben tem di.

9

Yesu u durε goo bekia

wìn wasin bee tia gu

(I maa mεerio Maaku 2:1-12, Luku 5:17-26)

1 Yesu u goo nimkuu dua ma u wure u daa bure te tεbura, ma u tura win tiin wuuε.

2 Tεmbu gabu ba ka nùn durε goo naawa wìn wasin bee tia ya gu. Durε wi, u kpī kpīnu wεllε. Ye Yesu u ben naanε dokebu wa, u barε wi sōwa u nεε, bii durεbu, a ku mwia kpana, a wunen durum suuru wa.

3 Ma wooda yεrobu gaba bwisika ba tii sōwa ba nεε, durε wini u Gusunε wεmmεwa.

4 Yesu u yε ye ba bwisikumε ma u nεε, mban sōna i kōsa bwisikumε beεn gōruε.

⁵ Yerà ya sēsə bo, n tōnu sō u win durum suuru wa, ñ kun mε n nùn sō u seewo u sī.

⁶ Na kī i n yē ma Tōnun Bii u yiiko mə handunia sōō u ka tōnun durum suuru ko.

Yen sōna u barə wi sōōwa u nεε, a seewo a wunen kpinu sua kpa a we yenuə.

⁷ Durə wi, u seewa ma u sīa win yenuə.

⁸ Ye tən be, ba yeni wa berum bu mwa ma ba Gusunə siara yèn sō u yiiko yen bweseru tōnu wē.

Yesu u Mateu soka

(I maa mεerio Maaku 2:13-17, Luku 5:27-32)

⁹ Yesu u doona min di. Ye u sīimə swaaə u gbere mwaə goo wa wi ba ra soku Mateu u sō gbere yerə. Ma u nùn sōōwa u nεε, a man swīiyə.

Ma Mateu u seewa u nùn swīi.

¹⁰ Ye Yesu u dimə durə win yenuə, gbere mwaəbu ka kōsan kowobu dabinu ba na ba sina ka Yesu ka win bwāabu sannu.

¹¹ Falisi gaba wa mε, ma ba win bwāabu bikia ba nεε, mban sōna bεen yinni u dimə ka gbere mwaəbu ka kōsan kowobu.

¹² Yesu u ben gari yi nua ma u nεε, be ba bwāa do ba ñ timgiin bukata mə ma n kun mə be ba barə.

¹³ I doo i Gusunən garin tubusianu kasu yi yi nεε, “Wənwənda na kī, n ñ mə yākuru.” Domi na ñ nε n ka geeqibu soku ma n kun mə torobu.

Nəə bəkurun gari

(I maa mεerio Maaku 2:18-22, Luku 5:33-39)

¹⁴ Ma Yohanu Batemu kowon bwāaba na Yesun mi ba bikia ba nεε, mban sōna bεε ka Falisiba sa ra nəə bəke, adama wunε, wunen bwāabu ba ku ra nəə bəke.

15 Yesu u bu wisa u nεε, be ba soka kurɔ kpaɔ yera ba ko n nukuru sankire sanam mε kurɔ kpaon durɔ wãa ben suunu sɔɔ? Aawo, adama saa ya sisi yè sɔɔ ba koo kurɔ kpaon durɔ wɔra ben min di. Saa yera ba koo nɔɔ bɔke.

16 Goo ku ra yãa tɔkɔnu kɔre ka yasi kpaɔ ye ba ñ nim doke. U n kua mε, yasi kpaɔ ye, ya koo gawana kpa yu yãa tɔkɔ ni gĩam sosi.

17 Goo ku ra maa tam kpaɔm doke gɔnan bɔɔ tɔkɔnu sɔɔ. U n kua mε, bɔɔ ni, nu koo kura kpa tam mε, mu yari kpa bɔɔnu nu sankira. Adama ba ra tam kpaɔm wisiwa gɔnan bɔɔ kpaanu sɔɔ. Sanam mε, ye yiru yen gaa kun sankiramɔ.

Wirugii goon bii ka kurɔ wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mεrio Maaku 5:21-43, Luku 8:40-56)

18 Sanam mε Yesu u bu yeni sɔɔmɔ wirugii goo u na u yiira win wuswaaɔ u nεε, nen bii tɔn kurɔ u gu tɛ, adama a na a nùn nɔmu sɔndi kpa u se.

19 Ma Yesu u seewa ka win bwãabu ba durɔ wi swĩ.

20 Sanam mε ba dɔɔ, kurɔ goo wi u yem wĩibu barɔ saa wɔɔ wɔkura yirun di, u susi Yesun biruɔ u win yaberun swaa bua baba.

21 U gerua win tiin gɔruɔ u nεε, ù n gesi win yaberu baba u koo bekura.

22 Yesu u sĩira u nùn wa ma u nεε, kurɔ wunε, a ku mwia kpana, wunen naanε dokebu nun bekia.

Yande ma kurɔ wi, u bekura.

23 Ye Yesu u tura wirugii win dirɔ, yera u deema gaba guunu soomɔ ma be kpuro ba sirene.

24 Ma u nεε, i yario bεε kpuro, wɔndia wi kun gu, u dowa.

Ma be kpuro ba nùn yaakoru wəri.

²⁵ Ye ba tumbu yara ba kpa Yesu u dua u wəndia win nəmu nɛnua, ma wəndia wi, u seewa.

²⁶ Yenin labaari ya kpararawa tem mɛ kpuro sɔɔ.

Yesu u wɔkobu yiru bekia

²⁷ Yesu u doona min di. Nge mɛ u win sanum dɔɔ, wɔkobu yiru gaba nùn swĩi. Ba nɔɔguru sue ba mɔ, Dafidin sikadobu, a bɛsɛn wənwəndu waawo.

²⁸ Ye Yesu u dua dirɔ wɔko be, ba na win mi, ma u bu bikia u nɛɛ, i naanɛ sɔa ma kon kpĩ n yeni ko?

Ma ba nɛɛ, mɛya Yinni.

²⁹ Sanam mɛya Yesu ben nɔni baba ma u nɛɛ, n bɛɛ kooro nge mɛ i naanɛ sɔa.

³⁰ Ma ba yam wa. Yera Yesu u bu sɔɔwa u sire u nɛɛ, bu ku raa goo yeni sɔ.

³¹ Adama ye ba doona min di kese ba win labaari kparam wəri tem mɛ kpuro sɔɔ.

Yesu u soso bekia

³² Ye tɔn be, ba doona ma gaba ka durɔ goo na Yesun mi, wi u sɔa soso yèn sɔ u wɛɛku gagu mɔ win wasi sɔɔ.

³³ Sanam mɛ Yesu u wɛɛku ge gira durɔ wi, u gari gerubu wəri. Ma tumba biti kua ma ba nɛɛ, sa n̄ yenin bweseru waare Isireli sɔɔ.

³⁴ Adama Falisiba nɛɛ, wɛɛkunun wirugiiwa u nùn dam wɛ u ka nu gira.

Yesu u tumbu wənwəndu kua

³⁵ Yesu u bɔsu wuu marosu kpuro sɔɔ ka baru kpaanɔ. U keu sɔɔsimɔ ben mɛnnɔ yenɔ u Gusunən bandun Labaari gea kparamɔ, ma u tumbu bekiamɔ saa bararu ka wasin dam sariru bwese bwesekan di.

³⁶ Ye u tɔn wɔrusu wa ben wɔnwɔnda nɔn mwa yɛn sɔ ba wurure ma ba yarinε nge yāa ni nu kun kparo mɔ.

³⁷ Ma u win bwāabu sɔwɔa u nεε, ye ya ye bu ka gɛ ya kpā, adama be ba gɛεmɔ ba n̄ dabi.

³⁸ Yen sɔ, i gbee yɛro kanɔ u kparam tɔmbu mɔrisiama bu ka gɛ.

10

Bwāabu wɔkura yiru yen yīsa

(I maa mεerio Maaku 3:13-19, Luku 6:12-26)

¹ Yesu u win bwāabu wɔkura yiru menna ma u bu yiiko wɛ bu ka werekunu gira, kpa bu bararu ka wasin dam sariru baatere bekia.

² Bwāabu wɔkura yiru yen yīsa wee. Gbiikoo Simɔ wi ba ra soku Piεε ka win wɔnɔ Andere, ka Yakɔbu ka win wɔnɔ Yohanu, Sebeden bibu,

³ ka Filipu ka Baatelema ka Tomaa ka Mateu wi u raa sāa gberε mwaɔ, ka Yakɔbu Alufen bii ka Tade,

⁴ ka Simɔ wi u win tem gari kī, ka Yudasī Isikariɔtu wi u tɔmbu Yesu nɔmu sɔndia.

Yesu u bwāabu wɔkura yiru gɔra

(I maa mεerio Maaku 6:7-13, Luku 9:1-6)

⁵ Yesu u tɔmbu wɔkura yiru ye gɔra ka wooda yeni u nεε, i ku swaa gaa swī ye ya dɔɔ tɔn tukobun tem gia, i ku maa Samarigibun wuu gagu du.

⁶ Adama i doo Isireliban mi, be ba kɔɔra nge yāanu.

⁷ I doo i kpara i nεε, Gusunɔ u sisi u bandu swī.

⁸ I barɔbu bekio, i gɔribu seeyo, i be ba bara disigiru mɔ bekio bu dεera, kpa i werekunu gira tɔmbun wasi sɔɔn di. Yɛn sɔ i wa kɔsiaru sari, i maa wɛyɔ n kun ka kɔsiaru.

⁹ I ku dukia gaa sua i ka da, nge wura ñ kun me sii geesu, ñ kun me sii gandu beɛn bɔɔrɔ.

¹⁰ I ku ka yāa kureru da, ñ kun me yaberu yiruse, ñ kun me baranu ñ kun me deka. N weene bu sɔm kowo wē yèn bukata u mɔ u n ka wāa.

¹¹ I n tura wuu marɔ ñ kun me wuu piibu sɔɔ, i de i mɛeri wi u weene u beɛ dam koosia, kpa i sina win yɛnuɔ sere i ka sī wuu gen min di.

¹² I n yɛnu gagu dua i gen tɔmbu tɔbirio kpa i neɛ, Gusunɔ u beɛ alafia kē.

¹³ Yɛnu gegibu bà n ka alafia ye weene, i de ya n wāa be sɔɔ, adama bà kun ka weene, i de yu wurama beɛn mi.

¹⁴ Wuu gagu ñ kun me yɛnu gagun tɔmbu bà n maa yina bu beɛ dam koosia, bu sere beɛn gari swaa daki, i doonɔ min di kpa i beɛn naasun tua bu kpare.

¹⁵ Ka geema na beɛ sɔɔmɔ, siribun sanam Gusunɔ u koo Sodomu ka Gomɔragibu wɔnwɔndu sɔɔsi n kere wuu gen tɔmbu.

Nɔni swāaru te ta sisi

(I maa mɛerio Maaku 13:9-13, Luku 21:12-17)

¹⁶ Yesu maa neɛ, wee, na beɛ gɔrimɔ nge yāanu demakunun suunu sɔɔ. I de i n bwisi mɔ nge weɛ, kpa i n ka kparukonu weene taki sariru sɔɔ.

¹⁷ I laakari koowo domi gaba koo beɛ mwa bu ka da siri yerɔ, kpa bu beɛ seni so ben mennɔ yɛnɔ.

¹⁸ Ba koo beɛ siri tem yērobu ka sinambun wuswaaɔ nen sɔ, kpa i ka seeda di ben mi ka tɔn tukobun mi.

¹⁹ Bà n ka beɛ da siri yerɔ, i ku wurura ka gari yi i ko gere. I ku maa wurura nge me i ko gerusina. Saa ye, yà n tura, i ko wa gari yi i ko gere.

20 Domi gari yi i ko gere yi ñ ko n sãa bæεgii, yi koo nawa saa bæεn Baaban Hunden min di wi u wãa bæε sɔɔ.

21 Gaba koo ben wɔnɔbu ñ kun mε ben maabu sɔɔsi bu ka bu go. Baababa ba ko maa ko mε ben bibu sɔɔ, ma bibu ba koo ben mɔwɔbu kɔrumɔtɔnu kua bu ka bu go.

22 Baawure u koo bæε tusi nen yĩsirun sɔ. Adama wi u tɛmana sere ka nɔrɔ u koo faaba wa.

23 Bà n bæε nɔni sɔɔwa wuu teu sɔɔ, i duki doonɔ wuu gagun mi. Na bæε sɔɔmɔ ka gem, i ñ ko i Isirelin wusu kpuro sasiri i kpe, Tɔnun Bii u ka tunuma.

24 Mεero sari wi u win sɔɔsio kere. Yoo maa sari wi u win yinni kere.

25 N n mɛn na, n tura mεero u ka win sɔɔsio weena kpa yoo u ka win yinni weena. Bà n yɛnu yẽro sokumɔ Beseburu, ba koo win yɛnugibu yĩsi kɔsunu kɛ n kere wi.

*Win bεrum n weenε i ko
(I maa mεerio Luku 12:2-7)*

26 Yesu maa nεε, yen sɔ, i ku ben bεrum ko, domi ye ya wukiri ya koo tera, yen asirin gãanu maa sari ni ba ñ koo gia.

27 Ye na bæε sɔɔmɔ yam wɔkuru sɔɔ, i ye geruo yam bururam sɔɔ. Ye i maa nua asiri sɔɔ, i yɔɔwo gidambisa wɔllɔ i ka ye kpuro kpara.

28 I ku bu nasia be ba koo wasi tɔna go, be ba ñ kpɛ bu hunde go. Adama i yẽro nasio wi u koo kpĩ u wasi ka hunde go sannu dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ.

29 I ñ ko kpĩ i gunɔminu yiru dwe ka faram? Ka mε, baa nin teu, ga ñ koo wɔruma temɔ ma n kun mɔ bæεn Baaba u wura.

30 Bεε maa, ba mam bæεn wirun serin geeru yɛ.

31 N n men na, i ku berum ko, i gunəminu beere kere sere mi n toma.

Wi u Kirisi wura

təmbun wuswaaə
(*I maa mērio Luku 12:8-9*)

32 Yesu maa nee, baawure wi u man wura təmbun wuswaaə, kon maa yēro wura nen Baaban wuswaaə wi u wāa wəllə.

33 Adama wi u man yina təmbun wuswaaə, kon maa yēro yina nen Baaban wuswaaə wi u wāa wəllə.

Alafia ka takobin gari
(*I maa mērio Luku 12:51-53, 14:26-27*)

34 Yesu maa nee, i kun tamaa na nawa handuniaə n ka alafia wē, aawo, takobiwa na ka na.

35 Na nawa n ka sannə doke bii tən durə ka win tundon suunu səə, ka maa bii tən kurə ka win meron suunu səə, ka maa kurə məro ka win dwaa meron suunu səə.

36 Tənun yenugibu beya ba ko n sāa win yiberēba.

37 Wi u win tundo n kun me win mero kī n man kere u n tura u n ka sāa negii. Nge meya wi u win bii kī n man kere u n tura u n ka sāa negii.

38 Ma wi u kun win dāa bunanaru sue u n ka man swī u n tura u n ka sāa negii.

39 Wi u kī u win wāaru di ka win gōru kīru u koo tu bia. Adama wi u win wāaru yina nen sō u koo tu wa ka gem.

Aren gari
(*I maa mērio Maaku 9:41*)

40 Yesu maa nee, wi u beē dam koosia nena u dam koosia. Wi u maa man dam koosia, u wi u man gərima dam koosiawa.

41 Wi u Gusunən səmǝ dam koosia yèn sǝ u sǝa Gusunən səmǝ, u koo are wa nge Gusunən səmǝgii. Wi u maa tən geo dam koosia, yèn sǝ u sǝa tən geo, u koo are wa nge tən geogii.

42 Wi u bwǝbwǝ benin turo gǝanu kǝ yèn sǝ u sǝa nən bǝǝ, baa n n nim nǝruram na, na bǝǝ sǝǝmǝ ka gem, yǝro kun win are biamǝ.

11

Yohanu Batemu kowon gǝrobu (I maa mǝerio Luku 7:18-35)

1 Sanam mǝ Yesu u win bwǝabu wǝkura yiru ye bwisi yi kǝ u kpa, u doona min di u da bera yen wuu marosu gia u ka keu sǝǝsi kpa u maa ka waasu ko.

2 N deema Yohanu Batemu kowo u Yesu wi ba mǝ Kirisin sǝman gari nua sere pirisǝm diru mi u wǝa. Yera u nùn win bwǝabun gabu gǝria

3 bu ka nùn bikia, wiya wi u koo be na? Nge ba n kpaǝ mara.

4 Yesu bu wisa u nǝǝ, i gǝsiro i Yohanu tusia ye i nua ka ye i wa.

5 Wǝkoba yam waamǝ, yǝmǝba sǝimǝ, ba be ba bara disigiru mǝ bekiamǝ bu ka dǝera, sosoba gari nǝǝmǝ, ba gǝribu seeyamǝ gǝrin di, ma ba sǝarobu Labaari gea waasu kuammǝ.

6 Doo nǝrugiiwa wi nən gari kun torasiamǝ.

7 Ye Yohanun bwǝaba sǝa Yesu u Yohanun gari tən dabiru sǝǝbu wǝri u nǝǝ, mba i yara i mǝerim da gbaburǝ. Yakǝ ge woo ga toorimǝ? Aawo.

8 N n mən na, mba i mǝerim da. Durǝ wi u yǝa bǝǝreginu sebua? Na bǝǝ sǝǝmǝ be ba yǝa bǝǝreginu sebua ba wǝa sina kpaanǝ.

9 Mba i re kobu da. Gusunən səmōwa i mēerim da? Meya na bεε sōmō, yēro mam Gusunən səmō kere sere mi n toma.

10 Domi Yohanu wiya wìn sō Gusunən gari nεε, “N wee na nən səmō gərīō wunən wuswaaō wi u koo wunən swaa sōmε.”

11 Ka gem na bεε sōmō, be tən kurāba mara sōo goo kun Yohanu Batemu kowo kere. Adama wi u yākabu bo ban te Gusunō u swī sōo u nùn kere.

12 Saa mìn di Yohanu wi u waasu mō sere ka tē ba ban te kasuwa ka dam, ma dangiba tu mwaamō.

13 Mōwisi u ban ten gari gerua win wooda sōo. Gusunən səmōbu kpuro ba maa yi gerua sere ka Yohanu Batemu kowon waati.

14 I n kī i tubu, wiya Eli wi, wi u koo ra na.

15 Wi u swaa mō u ka nō, u nōōwō.

16 Mba kon ka tēn tōmbu weesina. Ba ka bibu weenε be ba sō yaburō ba sokunamō ba mō,

17 sa bεε guuru soowa ma i n̄ yawa, sa bεε gōō womu kua, i n̄ maa swī.

18 Domi Yohanu Batemu kowo u na u n̄ di u n̄ nōra nge gabu, ma ba nεε u werekunu mōwa.

19 Tōnun Bii maa na u dimō u n̄rumō, ma ba gerumō ba mō u s̄aa dim kīro ka tam n̄ro, ka maa gbere mwaabu ka kōsan kowobun b̄rō. Ka mε, Gusunən bwisi yi ra sōōsi ma yi s̄aa gem yin kookoosun di.

Wuu sìn t̄amba yinamō

bu naanε doke

(I maa mēerīo Luku 10:13-15)

20 Ma Yesu u wuu si gerisim w̄rī mi u s̄am maamaakigii dabinu kua, domi sin t̄amba kun bwisika ba ben gōru gōsie.

21 U nɛɛ, nuku sankiranugiiwa wunɛ Kɔraseni. Nuku sankiranugiiwa wunɛ Besaida, domi bà n sɔm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni sɔɔ ye ba kua bɛɛn suunu sɔɔ, wuu sin tɔmbu ba ko n daa gɔru gɔsie saa tɛɛbun di ba n sɔ torom sɔɔ ba n saaki sebua nuku sankiranun sɔ.

22 Yen sɔ, na bɛɛ sɔɔmɔ, siribun sanam sɔɔ Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka bɛɛ.

23 Wunɛ maa Kapenamu, a yīiyɔ kaa suara sere wallo? Aawo, ba koo nun surewa sere gariɔ. Domi sɔm maamaakigia ye ya kooru wunɛ sɔɔ, yà n kooru Sodomuɔ, wuu ge, ga n wāa ka gisɔ.

24 Yen sɔna na bɛɛ sɔɔmɔ, siribun sanam Sodomugia koo ko kpakaka ka wunɛ.

*I na nɛn mi i wɛrabu mwa
(I maa mɛrio Luku 10:21-22)*

25 Saa ye sɔɔ, Yesu u nɛɛ, Baaba, wallo ka tem Yinni, na nun siara yèn sɔ a yabu ye bibu sɔɔsi baa mɛ a ye bwisigibu ka yɛrugibu berua.

26 N wā Baaba, domi mɛya n ka nun naawa wunen kīru sɔɔ.

27 Nɛn Baaba man baayere kpuro wɛ. Goo sari wi u Bii wi yɛ ma n kun mɔ Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi yɛ ma n kun mɔ Bii ka maa wi Bii u kī u nùn sɔɔsi.

28 I na nɛn mi bɛɛ kpuro, bɛɛ be i ka bɛɛn sɔmunu wasira, kon bɛɛ wɛrasia.

29 I wuro n bɛɛ kpura kpa i ko nɛn bwāabu, domi nɛ tɔn duuduo ka tii kawowa, mɛya kon de i n wāa bəri yendu sɔɔ.

30 Domi yoo te kon bɛɛ diisia ta n wahala mɔ, sɔmu ni kon maa bɛɛ sɔbi nu n bunu.

12

Tɔɔ wɛrarugirun gari

(I maa mɛrio Maaku 2:23-28, Luku 6:1-5)

¹ Sɔɔ mɛerun biru, tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ, Yesu ka win bwãabu ba alikama gbaaru bukianɛ ba doonɔ. N deema gɔɔra win bwãabu mɔ ma ba alikama wɔka ba temmɔ.

² Ye Falisiba ba wa mɛ, ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, u mɛrio ye win bwãaba mɔ ye wooda ya nɛɛ bu ku ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

³ Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i n̄ garire ye Dafidi kua sanam mɛ gɔɔra bu mɔ wi ka win tɔmbu?

⁴ U dua Gusunɔn dirɔ ma u pɛɛ sua ye ba Gusunɔ yiiye ma wi ka win tɔmbu ba di. N deema n̄ weenɛ bu pɛɛ ye di ma n̄ kun mɔ yãku kowobu tɔna.

⁵ Nge i n̄ garire Mɔwisin wooda sɔɔ ma tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, yãku kowo be ba sɔmburu mɔ sãa yerɔ, ba ku ra tɔɔ wɛrarugiru mɛm nɔɔwɛ. Ba n̄ maa sãa taaregibu.

⁶ Adama na bɛɛ sɔɔmɔ gãanu wãa mini ni nu sãa yeru kpãaru kere.

⁷ I n̄ daa tuba ye Gusunɔn gari gerua yi yi nɛɛ, “Wɔnwɔnda na kɔ̄, n̄ n̄ mɔ yãkuru,” i n̄ daa taare sarirugibu taare wɛɛmɔ.

⁸ I de i n̄ yɛ ma Tɔnu Biiwa u tɔɔ wɛrarugiru kua.

Durɔ win nɔm teu ga gu

(I maa mɛrio Maaku 3:1-6, Luku 6:6-11)

⁹ Ma Yesu doona min di, u dua ben mɛnnɔ yerɔ.

¹⁰ Durɔ goo wãa mi, win nɔm teu ga gu. Be ba wãa mi, ba Yesu bikia ba nɛɛ, n̄ n̄ man na, n̄ weenɛ bu tɔnu bekia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ? Ba gerua mɛ, bu ka wa bu n̄n durum mani.

11 Ma Yesu maa bu bikia u nεε, bεεn goo ù n yāaru mō ma ta nùn dākō kpiriru wōriri tōō wērarugiru sōō, u ñ koo da u tu gawa u yara?

12 Tōnu kun yāaru kere mi n toma? N n mēn na, ya wā tōnu u gea ko tōō wērarugiru sōō.

13 Yera u durō wi sōōwa u nεε, u win nōmu ge dēmio.

U ge dēmia ma ga wēra nge gen teu.

14 Falisiba ba yara ba da ba wesiana mē ba koo ko bu ka Yesu go.

Sōm kowo wi Gusunō u gōsa

15 Ye Yesu u gia ma ba kī bu nùn gowa, u gεera saa min di ma tōn dabira nùn swīi. Ma u barōbu kpuro bεkia.

16 Adama u bu sōōwa u sire u nεε, bu ku raa goo sō wi u sāa.

17 N koorā nge mē, kpa gari yi Gusunōn sōmō Esai u yorua yi ka koorā.

18 Gari yi sōō, Gusunō u nεε,
 “Nēn sōm kowo wi na gōsa wee,
 nēn kīnasi wī sōō nēn gōru dobu kpuro wāa.
 Na kon nùn nēn hunde wē,
 kpa u nēn gem kpara bwesenu kpuron mi.

19 U ñ ka goo sikirinamō u ñ maa gbāramō.
 Mēya maa goo kun win nōō nōōmō wuun suunu sōō.

20 U ñ koo tōn be ba sunkure nge kaba dakura.
 U ñ koo maa bu go baa bà n sāa nge fitila ge ga gōō
 dōō,

sere u ka de gem mu tabu di,

21 kpa bwesenu kpuro nu nin yīiyōbu doke win yīsiru sōō.”

*Yesu ka tii yinamɔ**(I maa mɛerio Maaku 3:22-30, Luku 11:14-23)*

22 Ba ka Yesu durɔ goɔ naawa wi wɛrɛkunu nu kua wɔko ka soso. Yesu durɔ wi bɛkia. U yam wa ma u gari gerubu wɔri.

23 Ma tɔn wɔru kpuro ga biti soora ga nɛɛ, n̄ n man na ka gem n̄ n Dafidin sikadobu mini re?

24 Adama ye Falisiba ba nua mɛ, yera ba gerua ba nɛɛ, wɛrɛkunun sunɔ Beseburun dama Yesu u ka wɛrɛkunu giramɔ.

25 Nge mɛ Yesu ben bwisikunu yɛ, u bu sɔwa u nɛɛ, bandu baatere tɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiinɛ sɔɔ ta koo ko bansu. Mɛya maa wuu baagere n̄ kun mɛ yɛnu baagere gɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiinɛ sɔɔ ga n̄ koo tɛ.

26 N n mɛn na, Setam yà n Setam giramɔ, ya ka yen tii tabu mɔwa. Amɔna yen bandu ta koo ka tɛ.

27 N n s̄a Beseburun dama na ka wɛrɛkunu giramɔ, ka weren dama bɛɛn bwãaba ka nu giramɔ. Yenin s̄na ben tii ba koo s̄osi ma i tore.

28 Adama n̄ n Gusunɔn Hunden na, na ka wɛrɛkunu giramɔ, yeya ya s̄ɔsimɔ ma Gusunɔ u bandu swĩ bɛɛn suunu sɔɔ.

29 Amɔna tɔnu koo ka du damgiin yɛnuɔ u ka win yãnu gura ma n kun mɔ u gina gbia u damgii wi bɔkua. U n n̄n bɔkua, yera u koo kpĩ u win yãnu gura.

30 Wi u kun s̄a nɛgii u ka man yibere tɛru nɛniwa. Ma wi u ku ra gãanu mɛnnɛ ka nɛ sannu u ra ni yarinasiwa.

31 Yen s̄na na bɛɛ s̄ɔmɔ tɔmba koo kpĩ bu toranu kpuro ka gari kam gerubu kpuron suuru

wa. Adama wi u Hunde Dεero gari kam gerusimə, u n̄ yen suuru wasi pai.

³² Baawure wi u nε Tɔnun Bii gari kam gerusi ba koo yēro suuru kua. Adama baawure wi u Hunde Dεero gari kam gerusimə, ba n̄ yēro suuru kuamme saa gisən di sere ka sia mam.

*Dāru ka ten binu
(I maa mεerio Luku 6:43-45)*

³³ Ma Yesu maa nεε, à n dāa geeru duura kaa bii geenu wa. À n maa dāa kōsuru duura bii kōsuna kaa sori. Domi dārun binun diya ba ra tu tubu.

³⁴ Waa gəsərun bweseru bεε! Aməna i ko ka gari gee gere bεε be i sāa tən kōsobu. Domi ye ya yiba gōruə ya yarimə, yeya nəə ga gerumə.

³⁵ Tən geo u ra gāa geenu yarewa gāa geenu səən di ni nu berua win gōruə. Tən kōso maa gāa kōsunu yaramə gāa kōsunu səən di ni nu berua win gōruə.

³⁶ Na bεε səəmə gari kpuro yi tamba gerumə, yi səəra ba koo bu siri siribun sanam.

³⁷ Domi wunən garin diya ba koo nun gem wē. Yin min diya ba koo maa nun taare wē.

*Tamba yīreru bikia
(I maa mεerio Maaku 8:11-12, Luku 11:29-32)*

³⁸ Yera wooda yērobu ka Falisi gabu ba Yesu səəwa ba nεε, keu koosio, sa kī a yīreru garu ko su wa.

³⁹ U bu wisa u nεε, tēn tən kōsobu be ba n̄ ka Gusunə turo yō ba yīreru bikiamə. Adama yīreru garu maa sari te ba koo bu səəsi ma n kun mə Gusunən səmə Yonasigiru.

40 Domi nge mε Yonasi kua sɔɔ sɔɔ ita ka wɔ̄kuru ita swāa bakan nukurɔ, nge mεya maa nε Tɔnɔn Bii kon ko sɔɔ sɔɔ ita ka wɔ̄kuru ita tem nukurɔ.

41 Siribun sanam sɔɔ Ninifugibu ba koo tɛn tɔmbu seesi bu bu taarε wɛ̄ domi ba ben wāaru gɔsia Yonasin waasun sɔ. Wee tɛ̄ gāanu wāa mini ni nu Yonasi kere.

42 Siribun sanam tɔn kurɔ sunɔ wi u na saa nim nɔɔn sɔɔ yɛsan di u koo tɛn tɔmbu seesi u bu taarε wɛ̄ yèn sɔ win tem tonde mìn di u na u ka Salomɔɔn bwisin gari nɔ. Wee tɛ̄ gāanu wāa mini ni nu Salomɔɔ kere.

*Wε̄rɛkunun wuramaru
(I maa mε̄rio Luku 11:24-26)*

43 Ma Yesu maa nεε, wε̄rɛkunu nù n doona tɔnɔn min di, nu ra n bɔsuwa mi gāanu ku ra kpi nu n wɛ̄ra yeru kasu nu n bie.

44 Yera nu ra nεε, nu koo gɔsira nin wāa yerɔ mìn di nu raa doona. Nu ra wuramε kpa nu deema ta wāa diiru ta kurare ta sɔnde.

45 Kpa nu da nu ganu nɔɔba yiru kasuma ni nu ni kɔsuru kere kpa nu du yɛro sɔɔ nu n wāa mi. Ma durɔ win wāa gbiikiru ta koo sāaya ka sere dāakiru. Nge mεya n ko n ko ka tɛn tɔn kɔso beni.

Berà ba sāa Yesun wɔnɔbu

*ka win mero
(I maa mε̄rio Maaku 3:31-35, Luku 8:19-21)*

46 Sanam mε Yesu u ka tɔn wɔru gari mɔ, wee win mero ka win wɔnɔbu ba yɔ tɔwɔ ba kī bu ka nùn gari ko.

47 Sanam mεya goo nùn sɔɔwa u nεε, wunɛn mero ka wunɛn wɔnɔbu ba yɔ tɔwɔ ba kī bu ka nun gari ko.

⁴⁸ Adama Yesu u yēro bikia u nεε, wara nεn mεro. Berà maa nεn wənəbu.

⁴⁹ Ma u win bwāabu nəmu tīi u nεε, beya mini be ba sāa nεn mεro ka nεn wənəbu.

⁵⁰ Domi baawure wi u nεn Baaba wərukoon kīru mə, wiya nεn wənə ka nεn sesu ka nεn mεro.

13

Dīa bwese yēkon gari

(I maa mεerio Maaku 4:1-9, Luku 8:4-8)

¹ Sōo tee te sōo, Yesu u yara yεnun di u da u sina daa burerun gooro.

² Ma tən wəru ga nūn mεnne sere u dua goo nimkuu sōo u sina. Ma tən be kpuro ba yō daa bure ten gooro.

³ Ū bu gāa dabinu sōowa ka mənnu u nεε, durə goowa yara u dīa bweseru yēkam dōo.

⁴ Nge mε u yēkamə sukum wəri swaa baarə, ma gunəsu na su di.

⁵ Ma sukum gam wəri kpee saara wəllə mi tem kun duku. Ma mu kpia mii mii yèn sō tem kun duku mi.

⁶ Sanam mε sōo gura u kpīi te yania ta gbera yèn sō ta n̄ gbini beke mə.

⁷ Sukum gam maa wəri sākin suunu sōo. Ma sāki ka mu kpēa sannu ma yi mu sēkenε yi go.

⁸ Adama sukum gam wəri tem gem sōo ma mu binu mara, gam gum wunəbu (100), gam gum wata, gam gum tēna.

⁹ Ma u nεε, wi u swaa mə u ka nə, u nōowə.

Mənnun asansi

(I maa mεerio Maaku 4:10-12, Luku 8:9-10)

10 Yera win bwãaba da ba nùn deema ba bikia ba nεε, mban sōna u ra ka bu mǎnnu gari sō.

11 Ma u bu wisa u nεε, bεεya ba Gusunǎn bandun asiri sōosi, adama be ba tie, ba ñ bu sōosi.

12 Domi wi u gǎanu mǎ, wiya ba koo sosia kpa win mǎru tu kpěa. Adama wi u kun gǎanu mǎ, fiiko ye u mǎ, yera ba koo maa nùn wǎrari.

13 Yenin sōna na ka bu mǎnnu gari sōmǎ. Domi ba mεεrimǎ adama ba ñ waamǎ. Ba swaa daki adama ba ñ nǎmǎ n sere bu yeeri.

14 Nge mεya gari yi Esai u gerua ben sō yi sōsiramǎ, ye u nεε,

“I ko n nǎmǎ ka gem, adama n ñ koo bεε yeeri.

I ko n mεεrimǎ adama i ñ ko i wa.

15 Domi tǎn benin gǎru ga ñ biti mǎ.

Ba ben tiin swaa kǎrua, ba nǎni yinwa.

Kpa bu ku wa ka ben nǎni.

Kpa bu ku nǎ ka ben swaa.

Kpa bu ku gia ka ben bwisi.

Kpa bu ku raa ka gǎsirama nen mi n ka bu bekia.”

16 Doo nǎrugiba bεε, yèn sō bεεn nǎni waamǎ, bεεn swaa maa nǎmǎ.

17 Ka geema na bεε sōmǎ, Gusunǎn sǎmǎbu dabiru ka win tǎn geobu ba kǎa bu wa ye i waamǎ tē, ba ñ maa ye wa. Mεya ba maa kǎa bu nǎ ye i nǎmǎ tē, ba ñ maa nua.

Mǎn ten tubusianu

(I maa mεerio Maaku 4:13-20, Luku 8:11-15)

18 Ma Yesu u nεε, tē i mǎn ten tubusianu nǎwǎ tē ta ka bwese yěko yǎ mi.

19 Be ba Gusunǎn bandun gari nǎmǎ ma yi ñ bu yeeri, ba ka swaa baaru weenε mi bwese te, ta wǎri. Tǎn kǎso wi, u ra nε u wuna ye ba duura ben gǎruǎ.

20 Gaba maa ka kpee saaran tem me weene mi bwese ten gara wari. Ba gari yi noom, mii mii ba yi mwaam ka nuku dobu.

21 Adama ba n derim yi gbini ko ben goru. Ma ba n yoram n ka te. Sanam me wahala n kun me noni swara tunuma gari yin so kpa bu biru wura yande.

22 Gaba maa bwese te mwa nge tem sakunugum so. Ba gari yi nua adama handunian warun wururabu ka gobin noni wokubu bu gari yi tesi, yi n maa binu mara.

23 Gaba maa bwese te mwa nge tem gem so. Beya be ba gari yi noom ma yi bu yeerim. Ma ba binu marum gabu wunabu (100), gabu wata, gabu tena.

Yaka kosusun mandu

24 Yesu kpa bu mandu kua u nee, n wee ye Gusunan bandun gari yi ka weene. Dur goowa u dia bwese geeru duura win gbaar.

25 Sanam me baawure kpuro u dweeya, dur win yiber u na, u yaka kosusu duura alikama ye so, ma u doona.

26 Ma alikama ya kpia ya kpa ya marum, ma yaka kosu si, su maa kpia ma ba kpa sannu.

27 Gbaa yeron som kowoba na ba nee, yinni, n n dia bwese geera a duura wunen gbaar? Ma gian diya yaka kosu sini.

28 Ma u bu wisa u nee, yiberwa, u kua me. Som kowo be, ba nun bikia ba nee, n n men na, a ki su da su yaka kosu si wukiri?

29 Ma u nee, aawo domi i n su wukirim te, ka alikama sanna ko i ra wukiri.

30 I de ye yiru kpuro yu kpa sannu sere gebun saa ya n tura. Sanam meya kon som kowobu so bu

gina yaka kōsu si mennə bu bəkunu ko bu dōo doke,
yen biru bu sere alikama gē bu menna nen biraru
səo.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛrio Maaku 4:30-32, Luku 13:18-19)

³¹ Yesu kpam bu məndu garu kua u nɛɛ, Gusunən
banda ka mutaadin bima weenɛ ye durə goo u sua
u duura win gbaarə.

³² Dāa binu kpuro səo yeya ya piiburu bo. Adama
yà n kpia ya kpa ya gberun kiku baagere kpāaru
kere. Domi ya ra ko dāru sere gunəsu ra nɛ su sin
sokunu ko ten kāasin wəllə.

Pɛɛ seeyatian gari

(I maa mɛrio Luku 13:20-21)

³³ Yesu kpam bu məndu garu kua u nɛɛ, Gusunən
banda ka pɛɛ seeyatia weenɛ ye kurə goo sua u doke
sakaku nəo itan som səo, ma mɛ kpuro mu seewa
mu kukua.

Məndun yaasi

(I maa mɛrio Maaku 4:33-34)

³⁴ Ka mənna Yesu u ra tən wəru gari yi kpuro sō,
u ku ra bu gāanu sō n kun ka mənnu.

³⁵ Nge mɛya Gusunən səmən gari yi koorə yi yi
nɛɛ,

“Mənna ko na n da ka bu gari sō. Na kon maa ye gere
batuma səo ye ya kukua saa handunian taka
kobun di.”

Yesu yaka kōsusun gari tubusia

³⁶ Sanam mɛya Yesu u seewa tən wəru gen min
di u dua yenuə. Ma win bwāaba da win mi ba nɛɛ,
a sun mən te tubusio te ta ka yaka kōsu sin gari yā
mi.

37 Ma u bu wisa u nεε, Tɔnɔn Biiwa u dīa bwese gee te duura.

38 Handunia yera ya s̄aa gbaaru. Gusunɔn bandun biba ba s̄aa dīa bwese gee te. Tɔn k̄so win biba ba maa s̄aa yaka k̄su si.

39 Setamwa maa s̄aa yiberε wi u su duura. Ḡεbun saa maa s̄aa handunian kpeeru. Gusunɔn gɔradobara ba maa s̄aa gbaa s̄m kowobu.

40 Nge mε ba ra yaka k̄sususu wunε bu d̄ɔ doke, nge mεya n ko n ko handunian kpeeru s̄ɔ.

41 Tɔnɔn Bii u koo win w̄allun gɔradoba gɔrima, bu ka baayere wuna ye ya t̄mbu torasiam̄ mi u bandu dii, ka be ba k̄sa m̄.

42 U koo maa bu kp̄εε d̄ɔ wi u ku ra gbi s̄ɔ, mi ba koo wiru n̄ma s̄ndi bu swī.

43 Sanam mε s̄ɔra be ba kua ye Gusunɔ u bikia ba ko n ballim̄ nge s̄ɔ mi ben Baaba u bandu swīi. Wi u swaa m̄ u ka n̄, u n̄ɔw̄ɔ.

Dukia ye ya beruan gari

44 Yesu maa nεε, Gusunɔn bandu ta maa s̄awa nge dukia ye ya berua gbaaru s̄ɔ. Ye dur̄ɔ goo ye kamε ma u ye berum s̄nwa. Ma u da ka nuku dobu u d̄ra kpuro ye u m̄, ma u ḡsirama u gbaa te dwa.

Goo gobigirun gari

45 Yesu maa nεε, Gusunɔn bandu ta maa s̄awa nge goo gobigii ni nu w̄a, ni tenku goo u kasu.

46 Sanam mε u nin teeru wa te ta gobi m̄ too, ma u da u win baayere d̄ra ye u m̄, ma u tu dwa.

Ȳakororun gari

47 Yesu maa nεε, Gusunɔn bandu ta kpam s̄awa nge ȳakororu te ba ra kp̄εε nim w̄ku s̄ɔ kpa tu sw̄εε bwese bweseka mwa.

48 Tà n yiba ba ra gawame guruɔ, kpa bu sina bu gɔsi ye ya wã bu doke bireru sɔɔ, kpa bu ye ya kun gea sãa yari.

49 Nge mɛya n ko n sãa handunian kpeeru sɔɔ. Wɔllun gɔradoba ba koo na bu tɔn kãsobu ka geegibu wunana.

50 Kpa bu tɔn kãso be doke dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ. Miya ba koo nɔma wiru sɔndi bu swĩ.

Dukia kpa ka gura

51 Yesu u bu bikia u nɛɛ, yabu ye kpuro ya bɛɛ yeeri?

Ma ba nɛɛ, oo.

52 Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, wooda yẽro baawure wi u Gusunɔn bandun gari gia, u ka yenu yẽro weene wi u gãa kpaanu ka gãa gurunu wunamɔ win dukian di.

Nasaretigiba kun Yesu wure

(I maa mɛrio Maaku 6:1-6, Luku 4:16-30)

53 Ye Yesu u mɔn ni kpuro kua u kpa, ma u doona min di.

54 U da win tiin wuuɔ ma u tɔmbu keu sɔɔsim wɔri ben mɛnnɔ yerɔ sere be kpuro ba biti soora. Ma ba nɛɛ, man diya u bwisi yinin bweseru waama. Amɔna u ka kpĩa u sɔm maamaakigii nini mɔ.

55 N n dãa dãkon bii wi mini? N n wiya wi Maari mara? N n win wɔnɔba Yakɔbu ka Yosefu ka Simɔɔ ka Yudu?

56 N n ka win sesubu kpuro sanna sa wãa mini? N n mɛn na, man diya u dam mɛ kpuro wa.

57 Yeni kpuro ya bu yinari bu nùn naane doke. Yera Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, gam sari mi Gusunɔn sɔmɔ ku ra n bɛɛɛ mɔ ma n kun mɔ win tiin temɔ ka win yenuɔ.

⁵⁸ U ñ maa sãm damgii dabinu kue mi, ben naane dokebu sarirun sã.

14

Yohanu Batemu kowon gəə

(I maa mɛrio Maaku 6:14-29, Luku 9:7-9)

¹ Saa ye səəra Herodu, Galilen tem yēro u Yesun baaru nua.

² Ma u win sãm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa u seewa gərin di. Yen sɔna u dam mɔ u ka sãm maamaakiginu mɔ.

³⁻⁴ N deema Yohanu Batemu kowo raa Herodu sɔɔwa ma n ñ weene u win wɔnɔ Filipun kurɔ Herodia sua kurɔ. Yen sɔna Herodu u Yohanu Batemu kowo mwa ma u dera ba nùn bəkua ba doke pirisəm dirɔ Herodia win sã.

⁵ Ma u kī u nùn gɔ, adama u tɔmbun nɔnu nasie yèn sã ba nùn mɛera Gusunɔn sɔmɔ.

⁶ Adama dɔma te ba Herodun maru tɔru yaayamɔ, Herodian bii wɔndia u dweebu dua u yawa. N Herodu dore,

⁷ sere u nùn nɔ mweeru kua ka bɔri u ka nùn wɛ ye u koo nùn bikia kpuro.

⁸ Ye u win mɛron gere nua u Herodu sɔɔwa u nɛɛ, a man Yohanu Batemu kowon wiru wɛema mini pɛrenti sɔɔ.

⁹ Sunɔ win nukura sankira, adama u nɛɛ bu nùn tu wɛɛyɔ. U gerua mɛ yèn sã u bɔrua win tɔmbun wuswaaɔ.

¹⁰ Ma u gɔra ba Yohanu wiru bura pirisəm dirɔ.

¹¹ Ba wii te kpɛema pɛrenti sɔɔ ba bii wi wɛ ma u ka win mɛro tu daawa.

¹² Ma Yohanun bwãaba na ba win goru sua ba sikua ma ba da ba Yesu sɔɔwa.

Yesu u tɔmbu nɔrɔbun

suba nɔɔbu diisia

(I maa mɛɛrio Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)

¹³ Ye Yesu u nua mɛ, u doona min di. U goo nimkuu dua u da gbaburɔ wi turo. Sanam mɛ tɔmba nua mɛ, ba yara wusun di ma ba nɔn naa gira mi gia ka naasu.

¹⁴ Ye Yesu u yara goon di, u tɔn wɔru guna wa. Ben wɔnwɔnda nɔn mwa ma u yande ben barɔbu bekiam wɔri.

¹⁵ Sanam mɛ sɔɔ duɔ win bwãaba na win mi ba nɛɛ, wee, gbaburu sɔɔra sa wãa mini, sɔɔ maa kpa. A tɔn be karo bu da baru kpaanɔ bu ben tii dɔanu dwia.

¹⁶ Ma Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, n n̄ tilasi bu ka doona. Bɛɛn tii i bu dɔanu wɛɛyɔ.

¹⁷ Yera ba nɛɛ, pɛɛ nɔɔbu tɔnawa sa mɔ mini ka swɛɛ yiru.

¹⁸ Ma u nɛɛ, i man ye wɛɛma mini.

¹⁹ Yen biru u nɛɛ, tɔn wɔru ge, gu yakasu yamɔ gu sina. Ma u pɛɛ nɔɔbu ka swɛɛ yiru ye sua u wuswaa seeya wɔllɔ u Gusunɔ siara. Ma u pɛɛ ye murura u win bwãabu wɛ ba tɔn wɔru ge yabua.

²⁰ Ben baawure di u deba. Ye ba di n tiara ba gure birenu wɔkura yiru sɔɔ ba ka doona.

²¹ Be ba di ben geera tura tɔnu nɔrɔbun suba nɔɔbu (5.000), tɔn kurɔbu ka bibu baasi.

Yesu u s̄imɔ nim wɔllɔ

(I maa mɛɛrio Maaku 6:45-52, Yohanu 6:15-21)

²² Yen biru mii mii Yesu dera win bwãaba goo nimkuu dua ba nɔn gbiiyɔ bu ka tɔbura guru giɔ. Sanam mɛya win tii u tɔn wɔru yarinasiama.

23 Ye u bu yarinasia u kpa u yɔɔwa guuru wɔllɔ wi turo u ka kanaru ko. Ma u wāa mi, wi tɔna, sere yam mu ka tīra.

24 N deema saa ye sɔɔ, goo nimkuu ge, ga wāa nim suunu sɔɔ. Nim kurenu gu b̄arikiamɔ yèn s̄ɔ woo ga gu n̄am bira koosi.

25 Buru buru yam s̄areru, yera Yesu u s̄imɔ nim wɔllɔ u dɔɔ win bwāabun bera gia.

26 Adama sanam m̄ε ba n̄un wa u s̄imɔ nim wɔllɔ, ba b̄erum soora ba n̄εε siiniwa.

Ma ba kuuki w̄ari b̄erum saabu.

27 Adama mii mii Yesu ka bu gari kua u n̄εε, i ku mwia kpana, n̄ena, i ku b̄erum ko.

28 Yera Piεε n̄un s̄ɔɔwa u n̄εε, Yinni, ñ n wunen na, a man n̄ɔ k̄ēyɔ n na wunen mi nim wɔllɔ.

29 Ma Yesu n̄εε, a na.

Yera Piεε u yara goon di u nim n̄ɔ s̄ondi u s̄imɔ u dɔɔ Yesun mi.

30 Adama ye u woo laakari kua b̄erum n̄un mwa. Ma nge m̄ε u nummɔ u wura kua u n̄εε, Yinni, a man faaba koowo.

31 Mii mii Yesu n̄oma demia u n̄un n̄enua ma u n̄εε, naane doke piibugii wune, mban s̄ɔna a sika kua.

32 Be yiru kpuro ba dua goo sɔɔ ma woo ga mari.

33 Yera be ba wāa goo ge sɔɔ, ba yiira Yesun wuswaaɔ ba n̄εε, ka geema wune Gusunɔn Biiwa.

*Yesu u barɔbu b̄ekia Genesaretin temɔ
(I maa m̄εrio Maaku 6:53-56)*

34 Ba tɔbura ba kpa ba tura Genesaretin temɔ.

35 Tem min tɔmba Yesu tuba ma ba win labaari ȳebi yam kpuro ma u tunuma. Ma ba ka n̄un ben barɔbu kpuro naawa.

³⁶ Ba nùn kana u gesi de bu win yaberun swaa bua baba. Be ba maa ye baba kpuro ba bekura.

15

Sikadoban deema

(I maa mɛrio Maaku 7:1-13)

¹ Yera Falisiba ka wooda yẽrobu gabu ba na Yesun mi saa Yerusalemun di, ba nùn bikia ba nɛɛ,

² mban sōna wunen bwāabu ba n̄ bɛɛn sikadoban deema mem nɔɔwammɛ. Domi ba ku ra niɛ bu sere di.

³ Yesu bu wisa u nɛɛ, bɛɛ maa ni, mban sōna i ra Gusunɔn wooda sare ma i sere bɛɛn deema nɛni.

⁴ Domi Gusunɔ u nɛɛ, “A wunen tundo ka wunen mero bɛɛrɛ wɛɛyɔ.” U maa nɛɛ, “Wi u win tundo n̄ kun mɛ win mero kōsa gerusi ba koo nùn gowa.”

⁵ Adama bɛɛ i gerumɔ ma goo ù n win tundo n̄ kun mɛ win mero sōwa u nɛɛ, win dukia ye u koo kpĩ u ka nùn somi ya kua Gusunɔgia,

⁶ n n̄ maa weenɛ durɔ wi, u win tundo n̄ kun mɛ win mero somi. Nge mɛya i Gusunɔn gari tɛɛsimɔ ma i bɛɛn deema swĩ.

⁷ Murafiti bɛɛ, ka geema bɛɛn sōna Gusunɔ u gerua saa Esain nɔɔn di u nɛɛ,

⁸ “Tɔn beni ba man bɛɛrɛ wɛɛmɔ ka nɔɔ. Adama ben gōru ga ka man toma.

⁹ Kama ba man sāmɔ.

Domi tɔmbun woodawa ya kua ben sōsiru.”

Ye ya tɔnu m̄ disigii

(I maa mɛrio Maaku 7:14-23)

¹⁰ Ma Yesu u tɔn wɔru soka u nɛɛ, i nɔɔwɔ kpa i de n bɛɛ yeeri.

11 N ñ mǎ ye ya dumǎ tǎnun nǎǎ sǎǎ yera ya nùn mǎ disigii, ma n kun mǎ ye ya yarimǎ saa win nǎǎn di, yeya ya ra tǎnu ko disigii.

12 Yera win bwǎaba na win mi ba nεε, n ñ a yε ma gari yi a gerua mi, yi Falisiba duawa mi ya.

13 U bu wisa u nεε, dǎru baatere te nen Baaba wǎrukoo kun duure ba koo tu wukawa.

14 I bu derio. Swaa gbio wǎkoba. Wǎko ù n maa win wǎkosi swaa gbiiye be yiru kpurowa ba koo tokoro wǎri.

15 Piεε nùn sǎǎwa u nεε, a sun mǎn te tubusio.

16 Yesu u nεε, n ñ bεεn tii yeeri ka tε?

17 I ñ yε ma ye ya dumǎ nǎǎ sǎǎ kpuro nukurǎwa ya dǎǎ? Ma ñ n sosi ya koo yari wasin di.

18 Adama ye ya yarimǎ nǎǎn di, gǎrun diya ya wee. Yeya ya ra tǎnu ko disigii.

19 Domi gǎrun diya bwisiku kǎsunu wee, ka tǎn goberu, ka sakararu, ka kǎǎ mennabu tantanaru sǎǎ ka gbena ka weesu ka tǎn sankubu.

20 Yeya mi, ye ya ra tǎnu ko disigii. Adama nǎm kesεnun dibu ku ra tǎnu ko disigii.

Kurǎ sǎǎ goo u Yesu

naane dōke

(I maa mεerio Maaku 7:24-30)

21 Yen biru Yesu doona min di u da Tiri ka Sidonin bera gia.

22 Kurǎ Kananigii goo wi u wǎa bera mi, u na win mi, ma u nǎǎguru sua u nεε, Yinni, Dafidin sikadobu, a nen wǎnwǎndu waawo. Nen bii tǎn kurǎ u wεrekunu mǎ nu nùn nǎni sǎǎwa too.

23 Ka mε, Yesu kun nùn gari gεε wisa. Ma win bwǎaba na win mi, ba nùn kana u de kurǎ wi, u doona min di domi u kuuki mǎ ù ka bu swǎi biruǎ.

24 U bu wisa u nεε, Isireliba tɔnan miya ba man gɔrima be, be ba kɔ̄re nge yãanu.

25 Adama kurɔ wi, u na Yesun wuswaaɔ u yiira u nεε, Yinni, a man somiɔ.

26 Yesu nùn sɔ̄wa u nεε, n ñ weene bu bibun dīanu sua bu bɔ̄nu kɔ̄wa.

27 Kurɔ wi nεε, geema, Yinni. Ka mε, bɔ̄nu ra dīa buri di yi yi wɔruma nin yinnibun tabulun di.

28 Yera Yesu nùn sɔ̄wa u nεε, kurɔ wunε, wunen naane dokebu kpã too. N koo nun kua nge mε a kī.

Saa ye sɔ̄, ma kurɔ win bii wi, u bekura.

Yesu u barɔ dabinu bekia

29 Yesu u doona min di u da Galilen daa burerun goorɔ. Ma u yɔ̄wa guuru wɔ̄llɔ u sina.

30 Yera tɔn wɔru guna na win mi. Ba ka yemɔbu na ka wɔ̄kobu ka alebugibu ka sosobu, ka kpam barɔ dabinu ba yi Yesun wuswaaɔ, ma u bu bekia.

31 Biti baka tɔn be mwa ye ba wa sosoba gari mɔ, alebugiba bekura, yemɔba sīimɔ, wɔ̄koba yam waamɔ, ma ba Gusunɔ Isireliban Yinni siarabu wɔri.

Yesu u tɔmbu nɔrɔbun

suba nne diisia

(I maa mεrio Maaku 8:1-10)

32 Yesu u win bwãabu soka u nεε, tɔn benin wɔn wɔnda man mɔ. Yen sɔ̄ ita wee ye ba ka wãa nen mi, gãanu kun maa bu tie ni ba koo di. Na ñ maa kī n bu kara ka gɔ̄ru kpa bu ku raa dam bia swaaɔ bu wɔri.

33 Win bwãaba nùn bikia ba nεε, mana sa ko sere dīanu wa gbaburu sɔ̄ mini ni nu koo tɔn dabi teni debu.

34 Yesu bu bikia u nεε, p̄ε nyewa i sere mɔ.

Ma ba nɛɛ, wasi nɔɔba yiru ka swɛɛ piiminu ganu.

³⁵ Yesu u tɔn wɔru ge sinasia temɔ.

³⁶ Ma u pɛɛ nɔɔba yiru ye sua ka swɛɛ yi, u Gusunɔ siara ma u murura u win bwãabu wɛ ba tɔn wɔru ge yabua.

³⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ye ba di n tia ba gure birenu nɔɔba yiru sɔɔ ba ka doona.

³⁸ Be ba ye di ben geera tura tɔnu nɔrɔbun suba nnɛ (4.000), tɔn kurɔbu ka bibu baasi.

³⁹ Ye u tɔn wɔru ge yarinasia u kpa, u goo nimkuu dua u da Magadan tem gia.

16

Falisiba ka Sadusiba

ba yĩreru bikia

(I maa mɛɛriɔ Maaku 8:11-13, Luku 12:54-56)

¹ Falisiba ka Sadusiba ba na Yesun mi, bu ka win laakari mɛɛri, ba nùn bikia ba nɛɛ, u bu sɔɔsi ka yĩreru garu ma win dam weewa saa Gusunɔn min di.

² Adama Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, saa ye sɔɔ kpeeyɔ i ra nɛɛ, yam koo dora gisɔ domi wɔlla sɔri.

³ N n bururun na, i ra nɛɛ, gura koo nɛ gisɔ domi wɔlla swãa ka wɔka tobe kua. I wɔllun yĩrenu wunanamɔ, adama i n̄ kpɛ i saa yenin yĩrenu tubu.

⁴ Tɛn tɔn kɔsobu be ba n̄ ka Gusunɔ turo yɔ ba yĩrenu bikiamɔ. Adama yĩreru garu maa sari te ba koo bu sɔɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ Yonasigiru.

Ma u bu deri u doona.

Falisiba ka Sadusiban

p̄ε seeyatia

(I maa m̄erio Maaku 8:14-21)

⁵ Ye win bwāaba t̄bur̄o guru gīo, ba duari bu p̄ε kusenu ko.

⁶ Yera Yesu bu s̄ōwa u n̄ε, i kpur̄ε kpur̄ε ko, i n tii s̄ε ka Falisiba ka Sadusiban p̄ε seeyatia.

⁷ Bwāa be, ba wesiana ba n̄ε, u gerua m̄ε ȳn s̄ō ba ñ p̄ε kusenu kue.

⁸ Yesu ben bwisikunu gia ma u bu bikia u n̄ε, mban s̄ōna i wesiana i n̄ε, ȳn s̄ō i ñ p̄ε kusenu kue, yen s̄ōna na gerua m̄ε. Naan̄ε doke piibugii b̄ε.

⁹ N ñ b̄ε yeeri sere ka t̄ē? I ñ p̄ε n̄ōbu ye yaaye ye na murura t̄ambu n̄r̄abun suba n̄ōbun (5.000) s̄ō? Ka sukum m̄ε n tian birenun geeru?

¹⁰ I ñ maa p̄ε n̄ōba yiru ye yaaye ye na murura t̄ambu n̄r̄abun suba n̄n̄n (4.000) s̄ō? Ka sukum m̄ε n tian birenun geeru?

¹¹ Am̄na i ñ ka tuba ma na ñ ka p̄ε yā. I n tii s̄ε ka Falisiba ka Sadusiban p̄ε seeyatia.

¹² Sanam m̄ya bwāa be, ba tuba ma u ñ ka p̄ε seeyatia yā. Adama u bu s̄ōm̄wa ba n tii s̄ε ka Falisiba ka Sadusiban s̄ōsinu.

P̄iε u n̄ε, Yesu u s̄āawa

wi Gusun̄o u ḡsa

(I maa m̄erio Maaku 8:27-30, Luku 9:18-21)

¹³ Yesu u tura Sesare Filipin tem̄o. Ma u win bwāabu bikia u n̄ε, wara t̄amba gerum̄o T̄onun Bii u s̄āa.

¹⁴ Ba n̄n̄n wisa ba n̄ε, gaba gerum̄o Yohanu Batemu kowowa a s̄āa. Gaba maa m̄d̄ Eliwa. Gaba maa k̄pam gerum̄o wun̄ε Yeremiwa ñ kun m̄ε, Gusun̄n s̄m̄obun turo.

¹⁵ Yesu u n̄ε, b̄ε maa ni, wara i gerum̄o na s̄āa.

16 Siməə Piεε nεε, wuna mi, wi Gusunə u gəsa, wi, Yinni wason Bii.

17 Yera Yesu nùn wisa u nεε, doo nəərugiiwa wunε Siməə, Yohanun Bii, domi n n̄ mə tənu u nun yeni s̄əsi, ma n kun mə n̄n Baaba wi u wāa wəllə.

18 Nena na nun s̄əmə ma na nun soka kperu *. Kpee ten wəlləwa kon n̄n yigberu swīi. Baa gəən tīi u n̄ kp̄e u tu gāanu kua.

19 Wuna kon ban te Gusunə u swīin kəkərəba wē. Ye a yinamə handuniaə ba koo ye yina wəllə. Ye a maa wura handuniaə ba koo ye wura wəllə.

20 Yera Yesu win bwāabu nəə goosi u nεε, bu ku raa goo s̄ə ma wiya wi Gusunə u gəsa.

Yesu u win gəə ka win seebun gari m̄

(I maa m̄εriə Maaku 8:31-9:1, Luku 9:22-27)

21 Saa saa yen min diya Yesu Kirisi u win bwāabu gari s̄əmə batuma s̄əə u nεε, u n̄ koo ko u kun Yerusalemu de, mi guro gurobu ka yāku kowo tənwerobu ka wooda yēroba koo nùn n̄ni s̄ə. Ba koo nùn go adama s̄əə itase u koo se.

22 Yera Piεε ka nùn da b̄əəə u nùn gerisim wəri u nεε, Gusunə u nun bere Yinni, yeniñ bwesera kun nun deemamə pai!

23 Adama Yesu s̄ira u Piεε s̄əwa u nεε, a gεero n̄n birun di Setam. A kasu a man torasiawa, domi a n̄ bwisikumə nge Gusunə, ma n kun mə nge tənu.

24 Yen biru Yesu win bwāabu s̄əwa u nεε, goo ù n k̄i u man swīi nge b̄əə, u win ḡəru k̄iru derio kpa u win tiin d̄āa bunanaru sua u n ka man swīi.

* **16:18 kperu** - Ȳisi te ba m̄ Piεε, ten tubusiana kperu.

²⁵ Wi u kī u win wāaru di ka win gōru kīru u koo tu bia. Adama wi u win wāaru yina nen sō u koo ra tu wa.

²⁶ Nge arufaani yerà tōnu mō ù n handunian gāanu kpuro wa ma u win wāaru bia. Nge mba n wāa ye tōnu u koo ka win wāaru kōsina.

²⁷ Tōnun Bii u sisi kam kam ka win Baaban yiiko ka win gōradoba sannu. Sanam mēya u koo baawure nūn win are kōsia nge mē win kookoosu nē.

²⁸ Geema na bεε sōmō tōn be ba wāa mini ben gaba kun gbimō bu ka Tōnun Bii wa u na nge sunō.

17

Yesun wasi gōsia

(I maa mεrio Maaku 9:2-13, Luku 9:28-36)

¹ Sōo nōōba tian biru Yesu Piεε sua ka Yakōbu ka Yohanu, Yakōbun wōnō, u ka bu da guu bakaru garun wōllō be tōna.

² Win wasi gōsia tuki ben nōni sōo, ma win wuswaa ballimō nge sōo, win yānu maa burura fem fem nge suru.

³ Yen biru ba Mōwisi ka Eli wa ba ka Yesu gari mō.

⁴ Yera Piεε u Yesu sōōwa u nεε, Yinni, n wā sa n wāa mini. À n kī, kon kunu ita ko, teeru wunεgiru, teeru Mōwisigiru, teeru maa Eligiru.

⁵ U ñ gari yi gerum kpa, bukō kpiku ga ka bu wukiri. Ma ba nōo gagu nua saa bukō min di ga nεε, winiwa nen Bii kīnaši wì sōo nen gōru dobu kpuro wāa. I wigii swaa dakio.

⁶ Ye bwāa be, ba nōo ge nua bεrum bu mwa sere ba wōruma ba wuswaa tem girari.

⁷ Yesu na ben mi u bu nɔma sɔndi u nɛɛ, i seewo, i ku bɛrum ko.

⁸ Ye ba wuswaa seeya ba ñ maa goo wa ma n kun mɔ Yesu turo.

⁹ Sanam mɛ ba saram wee guu ten min di, Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ ye ba wa mi, sere Tɔnun Bii u ka se gɔrin di.

¹⁰ Bwãa be, ba nùn bikia ba nɛɛ, mban sɔna wooda yẽroba ra gere Eliwa koo gbi u na.

¹¹ U bu wisa u nɛɛ, ka geema Eli koo na kpa u yabu baayere wesia yen ayerɔ.

¹² Adama na bɛɛ sɔɔmɔ, Eli u na kɔ, ba ñ nùn tuba, ma ba nùn kua nge mɛ ba kĩ. Nge meya ba koo Tɔnun Biin tii nɔni sɔ.

¹³ Yera n win bwãabu yeeri ma Yohanu Batɛmu kowon gariya u mɔ.

Yesu u bii wi wɛɛku ga wãasi bɛkia

(I maa mɛrio Maaku 9:14-29, Luku 9:37-43a)

¹⁴ Ye ba tunuma mi tɔn wɔru ga wãa, durɔ goo u na u yiira Yesun wuswaaɔ

¹⁵ u nɛɛ, Yinni, a nɛn biin wɔnwɔndu waaɔwo. U giri kpakpanu barɔ nu nùn wahala mɔ gem gem sere nu ra gasɔ nùn kpɛɛ dɔɔ sɔɔ ñ kun mɛ nim sɔɔ.

¹⁶ Na ka nùn wunɛn bwãabu naawa adama ba kpana bu nùn bɛkia.

¹⁷ Yesu u nɛɛ, bɛɛ tɔn kɔso naane doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bɛɛ wãa. Nge sere domma ko na n kpam ka bɛɛ tɛmanɛ. I ka man bii wi naawa mini.

¹⁸ Yesu u wɛɛku ge gerusi ma ga bii wi doonari ma u bɛkura mii mii.

¹⁹ Yera Yesun bwãaba da win mi be tɔna ba nùn bikia ba nɛɛ, mban sɔna ba kpana bu wɛɛku ge gira.

²⁰ Yesu bu wisa u nɛɛ, yèn sɔ̄ bɛɛn naanɛ dokebu kun kpã. Ka geema na bɛɛ sɔ̄mɔ̄, baa bɛɛn naanɛ dokebu bù n piibu sãa nge dĩa bima ye ya piiburu bo i ko guu teni sɔ̄ tu wukuro minin di tu da gio. Meya ta koo maa wukura. Gãanu maa sari ni i ko kpana i ko. [

²¹ Adama wɛrɛku genin bwesera ku ra doonɛ ma n kun ka kanaru ka nɔ̄ bɔkuru.]

Yesu u kpam win gɔ̄

ka win seebun gari mɔ̄

(I maa mɛrio Maaku 9:30-32, Luku 9:43b-45)

²² Sɔ̄ teeru nge mɛ bwãa be, ba mɛnnɛ sannu Galileɔ̄ Yesu bu sɔ̄wa u nɛɛ, ba koo Tɔ̄nun Bii tɔ̄mbu nɔ̄ma bɛria

²³ bu nùn go, adama sɔ̄ itase u koo se gɔ̄rin di.

Yera bwãa ben nukura sankira gem gem.

Sãa yerun wɔ̄ gɔ̄bin kɔ̄siabu

²⁴ Sanam mɛ Yesu ka win bwãabu ba tura Kapenamɔ̄, yera sãa yerun wɔ̄ gɔ̄bigiba na Piɛɛn mi ba nɛɛ, bɛɛn yinni u ku ra sãa yerun wɔ̄ gɔ̄bi kɔ̄sie?

²⁵ Piɛɛ nɛɛ, a, u ra kɔ̄sie.

Ye Piɛɛ u duɔ̄ dirɔ̄ Yesu gɔ̄bia u nùn bikia u nɛɛ, amɔ̄na a wa Simɔ̄. Berà n weenɛ bu handunia min sinambu gɔ̄bere gɔ̄bi kɔ̄sia. Sina bibu? Nge gabu.

²⁶ Piɛɛ nɛɛ, gabu.

Ma Yesu nɛɛ, ñ n mɛn na sina bibu ba ñ kɔ̄siamɔ̄.

²⁷ Ka mɛ, sa ñ kī su tɔ̄n be mɔ̄ru kɔ̄siki. Yen sɔ̄, a doo daarɔ̄ a kɔ̄kɔ̄ru kɔ̄. Swãa ye ya gɔ̄bia ya tu mwɛ, a ye gawo a yen nɔ̄ baaya. Kaa sii geesun gɔ̄bi wa mi, yi yi koo nɛ ka wunɛn gɔ̄bi turi. A yi suo a bu kɔ̄sia.

18

Wara gisonkoru bo

(I maa mɛrio Maaku 9:33-37, Luku 9:46-48)

¹ Saa ye sɔɔra Yesun bwāaba da win mi, ba nùn bikia ba nɛɛ, wara gisonkoru bo Gusunɔn bandu sɔɔ.

² Yesu u bii piibu gagu soka u yɔrasia ben wuswaaɔ.

³ Ma u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, ma n kun mɔ i tii gɔsia i kua nge bibu, i n̄ kpɛ i n wāa ban te Gusunɔ u swĩi sɔɔ.

⁴ Wi u s̄a gisonko ban te Gusunɔ u swĩi sɔɔ, wiya wi u tii kawa nge bii wini.

⁵ Wi u maa bii winin bweseru wura nen yĩsirun s̄ɔ, nɛna u wura.

Torarun baberu

(I maa mɛrio Maaku 9:42-48, Luku 17:1-2)

⁶ Yesu maa nɛɛ, wi u dera bii piimii ni nu man naanɛ doke min turo wɔri toraru sɔɔ, n buram bo bu yɛro nɛɛ bakaru gbinisia win wĩirɔ kpa bu nùn kpɛɛ nim wɔku sɔɔ u nim diira.

⁷ Anna a handunian wahala wa ye gāanu ka wāa ni nu derimɔ tamba wɔrimɔ toraru sɔɔ. Gāa ninin bwesera ko n wāawa baadomma, adama n̄ni swāarugiiwa w̄in min di nu koo yari.

⁸ Wunɛn n̄mu n̄ kun mɛ wunɛn naasu, yen ye ya nun sure toraru sɔɔ, a ye buro a k̄ɔ n toma. Domi n sanɔ bo a ka n̄m teu n̄ kun mɛ naa teesu wāaru wa te ta ku ra kpe, n kere a n n̄ma yiru ka naasu yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ d̄ɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ.

⁹ N n̄ maa wunɛn n̄nun na ga nun sure toraru sɔɔ a gu wɔwo a k̄ɔ n toma. Domi n sanɔ bo a ka n̄ni tia wāaru wa te ta ku ra kpe n kere a n n̄ni yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ d̄ɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ.

*Yāa te ta kōra ta maa waara
(I maa mērio Luku 15:3-7)*

¹⁰ Yesu maa nēε, i ku ra de i bii piimii nin teu gem. Ka geema na bεε sōmō, ben gōrado be ba wāa wōllō ba ra n yōwa baadomma nen Baaba wōrukoon wuswaaō. [

¹¹ Domi Tōnun Bii u nawa u ka ye ya kōra faaba ko.]

¹² Mba i tamaa. Tōnu ù n yāanu wunōbu (100) mō ma teera kōra, u ñ koo wunōbu tia sari deri guuru wōllō kpā u da u tee te ta kōra kasu?

¹³ U n maa tu wa, ka geema na bεε sōmō, win nuku dobu ko n kpā yāa ten sō n kere wunōbu tia sari ni nu ñ kōre.

¹⁴ Nge mēya maa bεεn Baaba wi u wāa wōllō u ñ kī baa bii piimii nin teu gu kōra.

Naane dokeo ù n tora

¹⁵ Yesu maa nēε, naane dokeo goo ù n tora a doo win mi wunε tōna a nùn win toraru tubusia. U n wunεgii nua, a nùn faaba kua.

¹⁶ Adama ù n yina u nun swaa daki, a tōn turo ñ kun mε tōnu yiru kasuo a ka da win mi, kpā tōnu yiru ñ kun mε ita ye, yu gari yi kpuron seeda di nge mε Gusunōn gari gerumō.

¹⁷ U n maa kpam yina u bu swaa daki, a Yesun yigberu gari yi nōasio. U n den yina u yigberun gari nō, a nùn garisio tōn tuko ñ kun mε gbere mwaaō.

Yinabu ka wurabu

¹⁸ Ma Yesu maa nēε, ka geema na bεε sōmō, ye i yinamō handunia sōō ba koo ye yina wōllō. Ye i maa wura handunia sōō, ba koo ye wura wōllō.

19 Na kpam beε sãmã ma been tãmbu yiru bà n não tia kua handunia mini ba gãanu bikia kanaru são, nen Baaba wi u wãa wõllõ u koo bu wẽ.

20 Domi mi tãmbu yiru ñ kun mε ita ba menne ka nen yĩsiru, na wãa ben suunu são.

Sãm kowon gari wi u yina

u suuru wura

21 Yera Piεε u da Yesun mi u nùn bikia u nεε, nãn nyewa kon nen beruse wi u man torari suuru kua. Nãn nãoba yiru?

22 Yesu nùn wisa u nεε, aawo n ñ mã nãn nãoba yiru tãna, nãn wata ka wãkurun nãn nãoba yiruwa.

23 Yenin sãna Gusunãn bandun gari ka sunã goon gari weenε wi u kĩ u win gobi dooru ko ka win sãm kowobu.

24 Ye u win gobi dooru torua, yera ba ka durã goo na wi u win dibu ñeni fãrãtã dabi dabiru.

25 Wee, durã wi kun gãanu mã u ka dii bi kãsia. Ma win yinni nεε bu nùn dãro ka win kurã ka win bibu ka ye u mã kpuro bu ka dii bi kãsia.

26 Yera sãm kowo wi, u yiira win yinnin wuswaaã u nùn suuru kana u nεε, a ka man tẽmanã, kon nun kãsia kpuro.

27 Ma win yinni u win wãnwãndu wa u dii bi go u dera u doona.

28 Ye sãm kowo wi, u yara min di, u ka win sãm kowosi yinna wi u win dibu ñeni nge fãrãtã nãobun saka. Yera u nùn sãre u wĩiru sãka u nεε, a nen dibu kãsiama bi a ñeni.

29 Yera win kpaasi u yiira win wuswaaã u nùn suuru kana u nεε, a ka man tẽmanã, kon nun kãsia.

30 Adama u ñ wure. U dera ba nùn doke pirisãm são sere u ka dii bi kãsia u kpe.

31 Ye sɔm kowo be ba tie ba gari yi wa, ben nukura sankira ma ba da ba ben yinni ye kpuro sɔɔwa.

32 Yera yinni wi, u nùn sokusia u nɛɛ, sɔm kowo nuku kɔsurugii, na nun wunen dibu goowa yèn sɔ a man suuru kana.

33 N daa weenɛwa wunen tii a maa wunen sɔm kowosi wi wɔnwɔndu kua nge mɛ na nun kua.

34 Yinni wi, u mɔru besira ma u sɔm kowo wi pirisɔm kɔsobu wɛ sere u ka dii bi kpuro kɔsia.

35 Ma Yesu nɛɛ, nge mɛya nɛn Baaba wi u wɔa wɔllɔ koo bɛɛ kua bɛɛn wi u kun win winsim suuru kue win gɔrun di.

19

Yesu u yinanaan gari mɔ

(I maa mɛrio Maaku 10:1-12)

1 Ye Yesu u gari yi gerua u kpa u doona Galilen di u da Yudean bera gia ye ya wɔa Yuudenin daarun guru giɔ.

2 Tɔn wɔru guna nùn swĩ mi, ma u ben barɔbu bekia.

3 Falisi gaba na win mi, bu ka win laakari mɛeri ba nùn bikia ba nɛɛ, besen wooda ya wura tɔnu u win kurɔ yina gari baayiren sɔ?

4 Yesu u nɛɛ, i n̄ garire Gusunɔn gari sɔɔ ma “Toren di Taka kowo u bu kuawa durɔ ka kurɔ.”

5 Ma yi kpam nɛɛ, “Yen sɔna, durɔ u koo win tundo ka win mɛro deri kpa wi ka win kurɔ ba n maninɛ kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.”

6 Nge mɛya ba n̄ maa sɔa tɔmbu yiru ma n kun mɔ tɔn turo. N n man na, tɔnu u ku karana ye Gusunɔ u menna.

⁷ Falisiba ba nùn bikia ba nεε, n̄ n men na, mban sōna Mōwisi u wooda wē u nεε, durō u yinanaan tireru yore kpa u de win kurō u doona.

⁸ Yesu u bu wisa u nεε, Mōwisi dera i bεεn kurōbu yinamō bεεn woo bōbunun sō. Adama saa toren di gari yi, yi n̄ s̄a mε.

⁹ Na bεε sōmō, wi u win kurō yina ma n kun mō sakararun sō, ma u kurō kpaō sua, u sakararu kuawa.

¹⁰ Win bwāaba nùn sōwa ba nεε, n̄ n men na n s̄a durō ka win kurōn suunu sō, n buram bo bu ku suana.

¹¹ Yesu u nεε, tōmbu kpuro ba n̄ kpē bu gari yi sua ma n kun mō be Gusunō u yen dam wē.

¹² Domi gabun mi marumara, gabu maa tōmba ba bu kua mε, gabu maa kpaṃ, Gusunōn bandun sōna ba n̄ kurō suamō. Wi u koo kpī u gari yi sua, u suo.

Yesu u bibu kanaru kua

(I maa mεerio Maaku 10:13-16, Luku 18:15-17)

¹³ Tōmba ka bii piiminu na Yesun mi, u ka bu nōma sōndi kpa u bu kanaru kua, adama win bwāaba tōn be gerusi.

¹⁴ Yera Yesu nεε, i de bii piiminu nu na nen mi, i ku bu yinari. Domi Gusunō u bandu swīi tōmbun sō be ba ka bu weenε.

¹⁵ U bu nōma sōndi ma u doona min di.

Gobigii goon gari

(I maa mεerio Maaku 10:17-31, Luku 18:18-30)

¹⁶ Durō goo na Yesun mi, u nùn bikia u nεε, yinni, gea mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁷ Yesu nùn sōwa u nεε, mban sōna a man gean kobun gari bikiamō. Tōn turowa s̄a geo. À n kī a wāaru te ta ku ra kpe wa a woodaba swīiyō.

18 U nεε, yen yerà.

Yesu u nεε, a ku tǎnu go, a ku sakararu ko, a ku gbɛni, a ku goo gari manì,

19 a wunen tundo ka wunen mero bεεε wẽεyɔ, kpa a wunen tǎnusi kĩa nge wunen tii tii.

20 Aluwaasi wi, u nεε, yeni kpurowa na swĩi. Mba n maa man tie.

21 Yesu nùn sǎɔwa u nεε, à n kĩa a yibu, a doo a dǎra kpuro ye a mǎ, kpa a yen gobi sǎarobu bǎnu kua, kaa n dukia mǎ wǎllɔ, kpa a na a man swĩi.

22 Adama ye aluwaasi wi, u nua mε, u doona ka nuku sankiranu domi win dukia ya kpǎ.

23 Yera Yesu u win bwǎabu sǎɔwa u nεε, ka geema na bεε sǎɔmǎ, n sɛ gem gem dukiagii u ka ban te Gusunɔ u swĩi wura.

24 Yen sɛsɔ ga kpǎ n kere yooyoo gu du yaburan wɛrɔ gu yari.

25 Ye bwǎa be, ba gari yi nua, ba biti soora gem gem, ma ba nεε, ñ n mɛn na, wara u koo den faaba wa.

26 Yesu bu mεera ma u nεε, tǎmbun miya n ñ koorɔ adama gǎanu sari ni Gusunɔ u kpanε.

27 Yera Piεε u nùn sǎɔwa u nεε, n wee bεsε sa gǎanu kpuro deri sa nun swĩi. Mba n ko n ko bεsεgia.

28 Yesu bu sǎɔwa u nεε, ka geema na bεε sǎɔmǎ, sanam mε Tǎnun Bii u ko n sǎ win sina gǎni yi-ikogian wǎllɔ handunia kpaa sǎɔ, bεε wǎkura yiru be i man swĩi bεen tii i ko n sǎ sina gǎni wǎllɔ i ka Isireliban bwesenu wǎkura yiru siri.

29 Ma baawure wi u win yenu deri, ñ kun mε wǎnɔbu, ñ kun mε sesubu, ñ kun mε tundo, ñ kun mε mero, ñ kun mε bibu, ñ kun mε gbea nen yĩsirun

sõ, u koo yen kəsire wa dabi dabinu, kpa u wāaru te ta ku ra kpe tubi di.

³⁰ Adama dabiru be ba tē sāa gbiikobu ba koo ko birukobu, ma dabiru be ba tē sāa birukobu ba koo ko gbiikobu.

20

Sòm kowo be ba wāa gbaarɔ

¹ Ma Yesu u nεε, n wee ye Gusunən bandu ta ka weenε. Yenu yēro goo u yara buru buru yellu u ka sòm kowobu kasu bu da win gbaarɔ.

² U wura u bu kəsia nge mε ba ra sòm kowo kəsie sōɔ teeru, ma u nεε bu doo bu sɔmburu ko win gbaarɔ.

³ Ye n kua bururun kɔba nɔɔba nne, u kpaɔm yara ma u gabu deema ba sō tɛngeɔ ba n̄ garu m̄ɔ.

⁴ U bu sōɔwa u nεε, bεen tii i doo i sɔmburu ko nen gbaarɔ. Kon bεε yen gobi kəsia nge mε n weenε.

⁵ Ma ba da mi. Yenu yēro wi, u kpaɔm yara sōɔ wii wɔllu, ka maa yokan kɔba ita, ma u kua mε.

⁶ Ye n da kua yokan kɔba nɔɔbu, u kpaɔm yara u gabu wa be ba sō mi. U bu bikia u nεε, mban sōna i sō mini saa bururun di i n̄ garu m̄ɔ.

⁷ Ba wisa ba nεε, yèn sō goo kun sun sɔmburu wē. Ma u nεε, n̄ n mɛn na, i doo nen gbaarɔ i sɔmburu ko bεen tii.

⁸ Ye n kua yoka yenu yēro wi, u win sòm kowobun wirugii soka u nεε, a sòm kowobu sokuo a bu ben gobi kəsia, saa birukobun min di sere ka gbiikobun mi.

⁹ Be ba sɔmburu torua yokan kɔba nɔɔbu ba na ma ba sōɔ teerun sɔmburun gobi wa.

10 Ye gbiikoo be, ba na, ba tamaa begii koo kerawa mε. Adama sɔɔ teerun sɔmburun gobiya ba maa ben tii kɔsia.

11 Ye ba gobi yi wa ba ka yenu yɛro wi wɔki.

12 Ba gerua, ba nεε, be ba dākuru na mi, kɔbi tia tɔnawa ba kua ma a bu kɔsia nge bεεε be sa sɔmburu kua bururun di ka sɔɔ boko.

13 Ma u ben turo wisa u nεε, nen bɔrɔ, na n̄ nun taki di. A wura ma kaa sɔɔ teerun sɔmburun gobi mwa, nge n̄ n̄ mε.

14 N n̄ m̄n na, a wun̄n gobi mɔɔ a doona. Nà n̄ kī n̄ biruko wini kɔsia nge wun̄ε, mba n̄ nun wa.

15 N̄ n̄ ye na kī yera kon ka nen ye na mɔ ko? Nge a nisinu m̄wa yèn s̄ na t̄n geeru kua.

16 Ma Yesu nεε, nge m̄ya birukobu ba koo ko gbiikobu, gbiikobu maa, ba koo ko birukobu.

*Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari m̄ n̄n itase
(I maa m̄εriɔ Maaku 10:32-34, Luku 18:31-34)*

17 Nge mε Yesu u dɔɔ Yerusalemu gia, swaaɔ u win bwãabu wɔkura yiru ye tɔna sɔɔwa u nεε,

18 wee, sa dɔɔ Yerusalemuɔ mi ba koo Tɔnun Bii yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛrobu n̄ma b̄ria. Ba koo n̄n taare w̄ε bu go,

19 kpa bu n̄n t̄n tukobu n̄mu s̄ndia be ba koo n̄n yaakoru ko, bu n̄n s̄ni so, yen biru bu n̄n kpare d̄a bunanarɔ. Sɔɔ itase u koo maa se ḡrin di.

*Ye Yakɔbu ka Yohanun m̄ero u bikia
(I maa m̄εriɔ Maaku 10:35-45)*

20 Yera Sebeden bibun m̄ero u na Yesun mi ka win bibu sannu u yiira u ka ḡanu kana.

21 Yesu u n̄n bikia u nεε, mba a kī.

U nεε, a de nen bibu yiru yeni yu sina, turo wunen nɔm geuɔ, turo maa wunen nɔm dwareɔ sanam me kaa bandu di.

²² Yesu u wisa u nεε i n̄ yē ye i bikiamɔ, i ko kpī i wahala sɔbe ye kon sɔbe?

Ma ba nεε, sa ko kpī.

²³ Yesu bu sɔɔwa u nεε, ka geema i ko wahala sɔbe nge nε. Adama n̄ n̄ nen baa n̄ ka gɔsi be ba koo sina nen nɔm geuɔ ka nen nɔm dwareɔ. Tɔn b̄en s̄ɔ nen Baaba u aye ni s̄ɔru kua beya ba koo nu wa.

²⁴ Ye bwāabu w̄aku te ta tie ta gari yi nua, ta ka yiru ye m̄oru kua.

²⁵ Yera Yesu bu soka u nεε, b̄een tii i yē nge me tɔn tukobun tem yērobu ba ra n̄ bu dam d̄aremɔ. Kpa ben wirugibu ba n̄ bu taaremɔ.

²⁶ Adama n̄ n̄ s̄aa me b̄een mi. B̄een goo ù n̄ kī u ko wirugii, u de u ko b̄een s̄omɔ.

²⁷ M̄eya maa b̄een wi u kī u ko gbiikoo u koowo b̄een yoo.

²⁸ Nge m̄eya Tɔnun Bii kua. U n̄ nε bu ka n̄n̄n s̄a ma n̄ kun m̄o u ka gabu s̄a, kpa u win w̄aru w̄ē u ka tɔn dabinu yakia.

Yesu w̄okobu yiru b̄ekia

(I maa m̄erio Maaku 10:46-52, Luku 18:35-43)

²⁹ Sanam me ba yara Yerikon di, tɔn w̄oru guna Yesu swīi.

³⁰ W̄okobu yiru gaba s̄ɔ swaa baarɔ ba nua ma Yesu sarɔ. Yera ba n̄ɔgiru sua ba nεε, Yinni, Dafidin sikadobu, a b̄esen w̄ɔnw̄ɔndu waawo.

³¹ Tɔn w̄oru guna ye, ya bu w̄akisimɔ bu mario. Ka me, ba gb̄aramɔ too too, ba m̄ò, Yinni, Dafidin sikadobu, a b̄esen w̄ɔnw̄ɔndu waawo.

³² Yera Yesu u yōra u bu soka ma u bu bikia u nεε, mba i kī n bεε kua.

³³ Ba nùn wisa ba nεε, Yinni, sa kī besen nōni yi yam wawa.

³⁴ Yesu u ben wɔnwɔndu wa ma u ben nōni baba. Yāatem mi, tɔnu yiru ye, ya yam wa ma ya nùn swīi.

21

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mεerio Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19)

¹ Ye ba Yerusalemu bɔku kua ba tura wuu ge ba ra soku Betefagiɔ, Olifin guurɔ ma Yesu u win bwāabu yiru gɔra.

² U bu sɔɔwa u nεε, i doo baru kpa te i mεera bεen wuswaaɔ mi. Miya i ko yande keteku wa ka gen buu nu sɔri. I nu sɔsɔiama i ka man naawa.

³ Goo ù n bεε gāanu bikia, i nεε, Yinniwa u nin bukata mɔ. Mii mii ba koo de i ka nu na.

⁴ Yeni ya kua kpa Gusunɔn sɔmɔn gari yini yi ka kora yi yi nεε,

⁵ “I Yerusalemugibu sɔɔwɔ i nεε, wee, ben sunɔ sisi ben mi.

Wi, tɔn duuduowa, u keteku sɔni, keteku buu kpɛmbu.”

⁶ Ma bwāa be, ba da ba kua ye Yesu u bu sɔɔwa.

⁷ Ba ka keteku ge ka gen buu na. Ba ben beka teria nin wɔllɔ ma ba dera Yesu u sɔni.

⁸ Ma tɔn wɔru ga gen beka teria swaa sɔɔ. Gaba bāa kako bekusu bɔɔra ba teria swaaɔ.

⁹ Tɔn be ba nùn gbiiye ka be ba nùn swīi biruɔ, ba gbāramɔ ba mɔ, su Dafidin sikadobu wɔlle sua. U sāawa domarugii. U sisi ka Yinnin yīsiru! Su Wɔrukoo wɔlle sua.

10 Ye u dua Yerusalemuɔ, wuugibu kpuro ba biti soora ba mɔ̀, wara wini.

11 Tɔ̀n wɔ̀ru ga nɛɛ, Gusunɔ̀n sɔ̀mɔ̀ Yesuwa, Galilen Nasaretigii.

Yesu u dua s̄aa yerɔ

(I maa mɛɛriɔ Maaku 11:15-19, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22)

12 Yesu u dua s̄aa yerɔ ma u be ba kiaru dɔ̀ramɔ̀ ka be ba dwemɔ̀ gira min di. U be ba gobi kɔ̀simɔ̀n tabuluba fukura, ka totobɛɛ dɔ̀robun kitanu.

13 Ma u bu s̄ɔ̀wa u nɛɛ, Gusunɔ̀n gari nɛɛ, “Nɛn dira ko n s̄aawa kanarun diru.” Adama bɛɛ i tu gɔ̀sia gbɛnɔ̀bun w̄aa yeru.

14 Yera w̄ɔ̀kobu ka yemɔ̀ba na win mi s̄aa yeru mi ma u bu bɛkia.

15 Ȳaku kowo tɔ̀nwerobu ka wooda ȳɛroba mɔ̀ru kua ye ba maamaaki wa ye u kua, ka maa bii be ba gb̄aramɔ̀ s̄aa yerɔ ba mɔ̀, su Dafidin sikadobu w̄olle su.

16 Ma ba Yesu s̄ɔ̀wa ba nɛɛ, a sere nɔ̀mɔ̀ ye ba gerumɔ̀?

Ma Yesu nɛɛ, oo, i n̄ garire Gusunɔ̀n gari sɔ̀ mi ba nɛɛ, “A dera bii piiminu ka bii w̄ɛnu nu nun siaramɔ̀.”

17 Yen biru u bu deri u doona wuu min di u da Betaniɔ̀ u kpuna mi.

Yesu d̄aru garu b̄rusi

(I maa mɛɛriɔ Maaku 11:12-14, 20-24)

18 Sisiru bururu nge mɛ Yesu gɔ̀sirɔ̀ wuu mi, ḡɔ̀ra n̄n mɔ̀.

19 U d̄aru garu wa swaa baarɔ̀ te ba ra soku figie. U tu susi, adama wurusu tɔ̀nawa u wa mi. Yera

u tu s̄ōwa u n̄εε, a ñ maa w̄āa a binu ma sere ka baadom̄m̄aō.

Ma yande, figie ye, ya gbera.

²⁰ Win bw̄āaba yabu ye wa ma bitu bu mwa. Ba Yesu bikia ba n̄εε, am̄ōna figie ye, ya ka gbera m̄ε mii mii.

²¹ Yesu bu wisa u n̄εε, ka geema na b̄εε s̄ōm̄ō, ñ n naan̄ε doke ma i ñ sika m̄ō, i ko kp̄ĩ i ko ye na figie ye kua. N ñ mam m̄ε t̄ōna, i ko maa kp̄ĩ i guu teni s̄ō tu wukuro min di tu da tu nim w̄ōku w̄ōri. Ya koo maa koor̄a m̄ε.

²² Ma i naan̄ε doke, ye i bikia kanaru s̄ō ye kpurowa i ko wa i mwa.

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa m̄εrio Maaku 11:27-33, Luku 20:1-8)

²³ Yesu dua s̄āa yer̄ō u keu s̄ōsim̄ō. Yera ȳāku kowo t̄ōnwerobu ka guro gurobu ba da win mi ba n̄εε, weren yiikowa a ka yeni m̄ō. Wara nun yiiko ye w̄ē.

²⁴ Yesu bu wisa u n̄εε, n̄en tii kon b̄εε gari tia gaa bikia. I n man wisa, n̄en tii kon b̄εε s̄ō w̄in yiiko na ka yeni m̄ō.

²⁵ Wara u Yohanu ḡōrima u ka bat̄emu ko. Gusun̄ō? Nge t̄ōnu.

Ma ba gerum̄ō ben tii tiin̄ε s̄ō ba m̄ō, s̄ā n n̄εε Gusun̄ōwa, u koo sun bikia mban s̄ōna sa ñ Yohanu naan̄ε doke.

²⁶ S̄ā n maa n̄εε, t̄ōmba, ye t̄ōn w̄ōru ga koo ko sa yen b̄erum̄ō, domi be kpurowa ba Yohanu garisi Gusun̄ōn s̄ōm̄ō.

²⁷ Yera ba Yesu wisa ba n̄εε, sa ñ ȳē.

Ma Yesu u bu s̄ōwa u n̄εε, to, ñ n m̄en na, n̄en tii na ñ maa b̄εε s̄ōm̄ō w̄in yiiko na ka yeni m̄ō.

Bibu yirun mǎndu

²⁸ Yesu maa nεε, amǎna i wa. Durǎ goo win bii tǎn durǎbu yiru mǎ. Ma u gbiikoo sǎǎwa u nεε, bii wunε, a doo a sǎmburu ko nεn gbaarǎ gisǎ.

²⁹ Ma u nεε, na ñ dǎǎ. Adama ye n sosi u bwisika ma u da.

³⁰ Ma u maa da u win bii yiruse wini sǎǎwa mε. Bii wi, u nǔn wisa u nεε, too, baaba, kon da. Adama u ñ de.

³¹ Be yiru ye sǎǎ, wara u tondon kǐru kua.

Ba nεε, gbiikoo wi.

Yera Yesu bu sǎǎwa u nεε, ka geema na bεε sǎǎmǎ, gbere mwaǎbu ka kurǎ tanǎbu ba koo bεε gbiiya bu da mi Gusunǎ u bandu swǐi.

³² Domi Yohanu na u bεε swaa gea sǎǎsi, ma i ñ nǔn naanε doke. Adama gbere mwaǎbu ka kurǎ tanǎbu beya ba nǔn naanε doke. Wee bεε, baa mε i ye wa i ñ gǎru gǎsie i nǔn naanε doke.

Gbaa wuko kǎsobun gari

(I maa mεerio Maaku 12:1-12, Luku 20:9-19)

³³ Yesu maa nεε, i kpam mǎndu garu swaa dakio. Yenu yǎro goo u dǎa gbaaru kua ma u tu kara kua, ma u dǎa bii gama yeru kua ma u gbaa kǎsobun diru bana. Yen biru u gbaa wukobu kasu u bu ye nǎmu beria ma u sanum da.

³⁴ Sanam mε dǎa binun sǎribu tura u win sǎm kowobu gǎra gbaa wuko ben mi, bu win bǎnu mwaama.

³⁵ Adama gbaa wuko be, ba bu kunisi ba turo so, ma ba turo go, ma ba itase kpenu kasuka.

³⁶ Yenu yǎro wi, u kpam bu gabu gǎria be ba gbiikobu dabiru kere. Daa tia yera ba ben tii kua.

37 Yen biru u bu win bii ɔria u neɛ, ba koo nen bii beɛɛ wɛ.

38 Adama saa ye gbaa wuko be, ba bii wi wa ba geruna ba neɛ, i ñ nùn wa wi u koo ra gbaa te tubi di? I de su nùn go kpa gbaa te, tu ko beɛɛguru.

39 Ma ba nùn sɛre ba yara gbaa ten min di ba go.

40 Yesu u bu bikia u neɛ, sanam me gbaa yɛro win tii u koo na, mba u koo gbaa wuko be kua.

41 Ba nùn wisa ba neɛ, nɔni swaarun ɔɔwa u koo ka tɔn kɔso be go, kpa u gbaa wukobu gabu win gbaaru nɔmu sɔndia, be ba ko n da nùn win bɔnu wɛ dɔa binun sɔribun saa sɔ.

42 Yesu bu sɔɔwa u neɛ, i ñ garire Gusunɔn gari sɔ mi ba neɛ,
“Kpee te banɔba yina, tera ta kua gani ɔmburun dam.

Yinniwa ye kua, ma n kua maamaaki besen nɔni sɔ.”

43 Yen sɔna na beɛ sɔmɔ, ba koo beɛ Gusunɔn bandu wɔrari kpa bu tu bweseru garu wɛ te ta koo ban te mem nɔwa. [

44 Baawure wi u koo kpee te wɔri ta koo nùn bɔku, wi ta maa wɔri ta koo nùn namwa munu munu.]

45 Ye yaku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba Yesun mɔn ni nua, ba tuba ma beya u ka yɔ.

46 Yera ba swaa kasu bu ka nùn mwa. Adama ba tɔn wɔrun berum kua yèn sɔ ga nùn gari si Gusunɔn sɔmɔ.

22

*Kurɔ kpaarun dim gari
(I maa mɛrio Luku 14:15-24)*

1 Yesu kpam ka bu mɔndu gari sɔɔwa u neɛ,

² n wee, ye Gusunən bandun gari ka weene. Sunə goo u win biin kurə kpaarun səaru kua.

³ U win səməbu gəra bu da bu be ba dim soka sokuma. Adama ba n̄ kī bu na.

⁴ Ma u kpaam win səməbu gabu gəra u n̄e, i doo i be na dim soka s̄ na səaru kpa, na nen naa kinenu ka yaa sabe gumginu go. Ye kpuro ya səaru kpeera, bu na kurə kpaayera.

⁵ Adama be ba dim soka mi, ba n̄ gari yi swaa sue ma baawure u wigiru doona, wini win gberu da, wini maa win tenkuru doona.

⁶ Ben gaba səmə be mwa ba n̄ni s̄owa ba go.

⁷ Sunə wi, u m̄ru besira u win tabu kowobu gəra bu ka tən gowo be go kpa bu ben wuu d̄s̄ s̄aku.

⁸ Sanam m̄ya u win səməbu s̄owa u n̄e, kurə kpa d̄ianu ye, adama be na soka ba n̄ maa ka nu weene.

⁹ N n̄ m̄n na, i doo swaa swaabu i be i waamə sokuma.

¹⁰ Ma səmə be, ba da swaa swaabu ba be ba wa kpuro m̄enna k̄sobu ka geobu. Nge m̄ya t̄mba ka yiba kurə kpaayee te s̄ə.

¹¹ Ye sunə wi, u dua u ka bu wa be ba dim na, u durə goo wa wi u kun kurə kpaayānu doke.

¹² U n̄n s̄owa u n̄e, b̄rə, am̄na a kua a ka duuma mini a n̄ ka kurə kpaayānu doke. Durə wi kun ḡe wisa.

¹³ Yera sunə wi, u win s̄m kowobu s̄owa u n̄e, i win n̄ma ka naasu b̄kuo kpa i n̄n kasa ko yam w̄kuru s̄ə t̄əw̄, mi u koo wiru n̄ma s̄andi u sw̄i.

¹⁴ Ma Yesu u n̄e, dabira ba soka adama fiikowa ba ḡsa.

*Wɔɔ gobin kasiabun gari**(I maa mɛerio Maaku 12:13-17, Luku 20:20-26)*

¹⁵ Sanam mɛya Falisiba ba da ba menna bu ka kasu mɛ ba koo ko bu ka Yesu garin yina bɛria.

¹⁶ Ma ba ben bwāabu gabu ka Herodun tambu gabu gɔra win mi. Ba da ba nɛɛ, yinni, sa yɛ ma a ra gem gere, ma a tambu Gusunɔn swaa sɔɔsimɔ dee dee, mɛya a ku ra goon nɔnu mɛeri, domi a ku ra gari gere binɛ ka bɛrum sɔ.

¹⁷ N n mɛn na, a sun sɔɔwɔ, yen mɛ a wa. N weenɛ bu tem yɛro wɔɔ gobi kɔsia? Nge n n weenɛ.

¹⁸ Adama Yesu u ben bwisi kɔsi yi yɛ ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, murafiti bɛɛ! Mban sɔna i kɔ i nɛn laakari mɛeri.

¹⁹ I man gobi yi sɔɔsio yi i ra ka wɔɔ gobi kɔsie.

Ma ba nɔn sii geesun gobi sɔɔsi.

²⁰ Ma u bu bikia u nɛɛ, weren foto ka yɔrera mini.

²¹ Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, tem yɛrogia.

Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tem yɛro kɔsio ye ya sɔa tem yɛrogia, kpa i maa Gusunɔ kɔsia ye ya sɔa Gusunɔgia.

²² Ye ba gari yi nua, ba biti soora, ma ba nɔn deri ba doona.

*Gɔribun seebun gari**(I maa mɛerio Maaku 12:18-27, Luku 20:27-40)*

²³ Sɔɔ tee te sɔɔ, Sadusi be ba ra nɛɛ gɔriba kun seemɔ, ben gaba na Yesun mi. Ma ba nɔn bikia

²⁴ ba nɛɛ, tɔnwero, Mɔwisi nɛɛ, durɔ goo ù n gu ù kun bii mara, win wɔnɔwa koo win gɔmini yɛnu doke kpa u ka win mɔɔ bweseru seeya.

²⁵ N wee bɛɛn suunu sɔɔ tundo turosibu nɔɔba yiru gaba raa wāa. Gbiikoo kurɔ sua ma u gu u n bii mara, ma u win wɔnɔ gɔmini deria.

26 Ben yirusen tii mɛya, ka itase, sere ka nɔɔba yiruseɔ.

27 Be kpuron biru kurɔ win tii maa gu.

28 N n mɛn na, dɔma te gɔriba koo se, tɔmbu nɔɔba yiru ye sɔɔ, ben wara ko n kurɔ wi mɔ, domi be kpuro ba nùn yɛwa kurɔ.

29 Yesu bu wisa u nɛɛ, i tore yèn sɔ i n Gusunɔn gari yɛ, mɛya i n maa win dam yɛ.

30 Domi sanam mɛ gɔriba koo se, durɔbu ka kurɔbu ba n maa suanamɔ, ba ko n sãawa nge Gusunɔ wɔllun gɔradoba.

31 Ye n maa sãa gɔribun seebun gari, i n garire ye Gusunɔ u bɛɛ sɔɔwa? U nɛɛ,

32 nɛna Gusunɔ Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni. Gusunɔ sãawa wasobun Yinni, u n sãa gɔribun Yinni.

33 Tɔn wɔru ge ga gari yi nua ga biti kua win sɔɔsirun sɔ.

Wooda ye ya bo

(I maa mɛɛrio Maaku 12:28-34, Luku 10:25-28)

34 Ye Falisiba ba nua ma Yesu u Sadusiba nɔɔ mwaari, yera ba mɛnna.

35 Ben turo wi u sãa wooda yɛro u kɔ u Yesun laakari mɛɛri, ma u nùn bikia u nɛɛ,

36 tɔnwero, wooda yerà ya kpãaru bo woodaba sɔɔ.

37 Yesu nùn wisa u nɛɛ, “A Gusunɔ wunen Yinni kɔ ka wunen gɔru kpuro ka wunen bwɛra kpuro ka wunen bwisikunu kpuro.”

38 Yeya ya sãa wooda gbiikaa, yera ya maa kpãaru bo.

39 Yen yiruse wee, ye ya ka ye weene yera “A wunen tɔnusi kɔ nge wunen tii tii.”

40 Wooda yiru ye sɔɔn diya Mɔwisin wooda ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsinu kpuro yari.

Dafidi ka wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛɛrio Maaku 12:35-37, Luku 20:41-44)

41 Ye Falisiba ba mɛnnɛ, Yesu u bu gari yini bikia.

42 U nɛɛ, amɔna i tamaa wi Gusunɔ u gɔsa u sãa. Weren bweserun diya u yari.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, Dafidin bweserun diya.

43 Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, amɔna Dafidi ka nùn soka Yinni ka Hunde Dɛɛron sɔɔsiru. Domi Dafidi gerua u nɛɛ,

44 “Yinni Gusunɔ u nɛn Yinni sɔɔwa u nɛɛ, a sinɔ nɛn nɔm geuɔ sere n ka nun wunen yiberɛba taarea.”

45 N n mɛn na, Dafidi ù n nùn soka Yinni, amɔna u ko n ka kpam sãa win bii.

46 Baa ben turo kun maa kpĩa u nùn gɛɛ wisi. Saa dɔma ten di goo kun maa nùn gɛɛ bikiare.

23

I tii laakari koowo

ka wooda yɛrobu ka Falisiba

(I maa mɛɛrio Maaku 12:38-39, Luku 11:43, 46, 20:45-46)

¹ Sanam mɛya Yesu u tɔn wɔru ka win bwãabu sɔɔwa u nɛɛ,

² wooda yɛrobu ka Falisiba ba sɔ Mɔwisin ayerɔ.

³ N n man na, i bu mɛm nɔɔwɔ kpa i ko ye ba bɛɛ sɔɔmɔ adama i ku ben kookoosu saari, domi ye ben tii ba gerumɔ, ba ñ ye mɔ.

⁴ Ba sɔmu ni nu bunu bɔkumɔ ba tɔmbu sɔbimɔ adama ba ku ra wure bu nu baba baa ka niki bii tia.

nim wōkūō i kasu wi u koo bεε swīi. Ma ì n nùn wa i ra nùn ko kam koore wi u bεε kere nōn yiru.

¹⁶ I ko nōni swāaru wa, bεε swaa gbio wōkōbu. Domi i gerumō ma goo ù n ka sāa yeru bōrua n ñ sāa gāanu, ù n maa ka ten wura bōrua u kua dibugii.

¹⁷ Gari baka wōkōbu! Mba n kpāaru bo. Wura? Nge sāa yee ten tii te ta wura ye dεerasie.

¹⁸ I kpam gerumō ma goo ù n ka yāku yeru bōrua, n ñ sāa gāanu, ù n maa ka yākuru bōrua te ta wāa yāku yeru wōllō, u kua dibugii.

¹⁹ Wōkōbu bεε! Yen mba n kpāaru bo. Yākuru? Nge yāku yee ten tii te ta yākuru dεerasie.

²⁰ N n man na, wi u ka yāku yeru bōrua, tera u ka bōrua ka maa kpuro ye ya sōndi ten wōllō.

²¹ Wi u ka sāa yeru bōrua, tera u ka bōrua ka maa Gusunō wi u wāa te sō.

²² Wi u maa ka wōllu bōrua, Gusunōn sina gōna u ka bōrua ka maa Gusunō wi u sō mi.

²³ Bεε wooda yērobu ka Falisiba murafiti bεε, i ko nōni swāaru wa! Domi i Gusunō kpee yi ba mō mantu ka aneti ka kumε, yin wōkuru baateren wōllō tia wēemō, adama i duarimō ye ya kpāaru bo wooda sō nge gem kobu ka tōn geeru ka naanε. Yeya n weenε i ko kpa i ku ye ya tie duari.

²⁴ Swaa gbio wōko bεε, i ra bεen gāa nōruranu wōre kōkōbun sō, adama i yooyoo mwεemō.

²⁵ Bεε wooda yērobu ka Falisiba murafiti bεε, i ko nōni swāaru wa! Domi i nōra ka gbēerun biru teamō. Adama sōwō bεen aka dim ka gbena i yibie mi.

²⁶ Falisi wōko, a gina nōra ka gbēerun nukuru teo, birun tii ga koo maa dεera.

27 Bεε wooda yērobu ka Falisiba murafiti bεε, i ko nōni swāaru wa! Domi i ka sikinu weene ni ba soo tēeni. Nin wōlla wā adama sōwō gonun kukuna nu yiba ka yabu baayere ye ya kōsa.

28 Bεen tii, tōwō i sāare nge tōn geobu adama bεen nukurō murafitiru ka kōsa ya yiba.

*Yesu u nōni swāarun gari mō
(I maa mεerio Luku 11:47-51)*

29 Ma Yesu maa nεε, bεε wooda yērobu ka Falisiba murafiti bεε, i ko nōni swāaru wa! Domi i gāa buranu banimō Gusunōn sōmōbun sika wōllō ma i gemgibun sika kisa kisa kuammε.

30 Ma i gerumō i mō, ì n daa wāa bεen sikadoban waati, i ñ ko i n daa nōma mō Gusunōn sōmōbun goberu sō.

31 N n men na, bεen tii i wura ma i sāa be ba Gusunōn sōmōbu gon bweseru.

32 I hania koowo, i bεen sikadoban ye ba deri dakura.

33 Waa gōsō wuuru bεε! Amōna i ko ka dōō wi u ku ra gbin taare suuri.

34 Yen sō, i swaa dakio, kon bεε Gusunōn sōmōbu ka bwisigibu ka tire yērobu gōriama. I ko i ben gabu go, i ko i gabu dāa bunanaru kpare, i ko i maa gabu seni so bεen mennō yenō kpa i n bu naa swīi i n nōni sōōmō wusu ka wusō.

35 Nge mēya bεen wiru wōllōwa be ba geegibu go kpuron nōni swāara koo wōri, saa Abeli geegii win goberun di sere Sakari, Barakin biigiru wi i go sāa yeru ka yāku yerun baa sō.

36 Ka geema na bεε sōōmō, yeni kpuro ya koo wōriwa tēn tōmbun wii wōllō.

Yesu ka Yerusalemu
(*I maa mɛerio Luku 13:34-35*)

³⁷ Ma Yesu u nɛɛ, Yerusalemu, Yerusalemu, wunɛ wi a ra Gusunɔn sɔmɔbu go kpɔ a be u nun gɔria kpenu kasuku. Nɔn nyewa na kɔa n wunen tɔmbu kpaasina nen bɔkuɔ nge mɛ goo mɛro ga ra gen binu mɛnne gen kasa sɔɔ, adama i n̄ wure.

³⁸ N wee ba ko bɛɛ bɛɛn yenu deria gu ko bansu.

³⁹ Domi na bɛɛ sɔɔmɔ saa tɛn di i n̄ ko i maa man wa sere dɔma te i ko i nɛɛ, na sɔa domarugii wi u sisi ka Yinnin yɔsiru.

24

Yesu u sɔa yerun kɔrabun gari mɔ
(*I maa mɛerio Maaku 13:1-2, Luku 21:5-6*)

¹ Yesu yara sɔa yerun di. Sanam mɛ u doonɔ win bwɔaba da win mi bu ka n̄n sɔa yerun bana sɔɔsi.

² Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i yabu ye kpuro wa? Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ ba koo ye kpuro sura, baa kpee teeru ta n̄ ko n sɔndi ten tensim wɔllɔ.

Wahala ye ya koo na handunia yu sere kpe
(*I maa mɛerio Maaku 13:3-13, Luku 21:7-19*)

³ Yesu u sɔ guu te ba mɔ Olifin wɔllɔ. Yera win bwɔaba da win mi be tɔna ba n̄n bikia ba nɛɛ, a sun sɔɔwɔ n̄ n domman na yabu ye, ya koo koorɔ ka yɔre te ta koo wunen naaru ka handunian kpeeru sɔɔsi.

⁴ Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i n̄ tii sɛ kpɔ goo u ku raa bɛɛ nɔni wɔke.

⁵ Domi tɔn dabira koo na ka nen yɔsiru ba n̄ mɔ, beya ba sɔa wi Gusunɔ u gɔsa, kpɔ bu tɔn dabiru nɔni wɔke.

⁶ I ko i n tabun damu damusu nɔɔmɔ. I ku de n bɛɛ bɛrum ko. Yeni ya n̄ koo ko ya kun koore, adama n̄ n̄ gina handunian kpeeru mi.

⁷ Bwesenu koo seesina nu tabu ko, sinamba koo tabu seesina. Gɔɔru ka tem ȳiribu ko n wāa bera ka bera.

⁸ Ye kpuro ya ko n s̄awa nge t̄on kur̄on nuku wuriribun tore.

⁹ Tɔmba koo bɛɛ gabu n̄mu s̄andia bu bɛɛ t̄ɔya ko kpa bu bɛɛ go. Bwesenu kpuro nu koo bɛɛ tusi n̄n̄ ȳisirun s̄.

¹⁰ Sanam m̄e s̄ɔ, t̄on dabira koo biru wura. Ba koo k̄orum̄ɔt̄onu kuana kpa bu tusina.

¹¹ S̄om̄o weesugii dabira koo yarima bu t̄on dabinu n̄ni w̄ɔke.

¹² K̄ɔsan kobu koo dabia sere t̄on dabi dabinun k̄ira koo ȳemia.

¹³ Adama wi u t̄emana sere ka n̄r̄ɔ, wiya u koo faaba wa.

¹⁴ Gusun̄on bandun Labaari gea yeni ya koo n̄ɔra handunia kpuro s̄ɔ, kpa yu ko seeda bwesenu kpuron mi. Sanam m̄e s̄ɔra kpeerabu koo tunuma.

Ḡaa k̄ɔsunun gari

(I maa m̄erio Maaku 13:14-23, Luku 21:20-24)

¹⁵ Yesu maa n̄e, Gusun̄on s̄om̄o Danieli u raa “Kam koosion bw̄aroku k̄ɔsun” gari kua. Geya i ko wa ga ȳɔ yam d̄eram s̄ɔ. Wi u tire teni garim̄o, u tubuo s̄a s̄a.

¹⁶ Sanam m̄eya n weene be ba w̄a Yudea bu duki su bu da guunu gia.

¹⁷ Wi u w̄a dii t̄eran w̄oll̄o u ku raa sare u du dir̄o u ȳanu gura.

18 Wi u maa woo gberɔ u ku gɔsira yɛnuɔ u ka win kumbooro sua.

19 Amɔna kurɔ ben wahala ko n nɛ sanam mɛ sɔɔ, be ba guri mɔ ka be ba bibu bɔm kɛmɔ.

20 I Gusunɔ kanɔ kpa bɛɛn kpikirun sanam mu kun s̄aa woorun saa n̄ kun mɛ t̄ɔɔ w̄ɛrarugiru sɔɔ.

21 Domi sanam mɛ sɔɔ, n̄ɔni sw̄aa bakara ko n w̄aa t̄ɛn bweseru ta n̄ koore saa handunian toren di sere ka giɔ. Ten bwesera kun mam maa sisi.

22 Gusunɔ ù kun daa sanam mɛ kawɛ goo kun tiarɔ. Adama u mu kawawa be u gɔsan s̄ɔ.

23 Saa ye sɔɔ, goo ù n bɛɛ s̄ɔɔwa u nɛɛ, Kirisi wi, u w̄aa mini, n̄ kun mɛ u w̄aa giɔ, i ku ra naanɛ ko.

24 Domi Kirisi weesugibu ka Gusunɔn s̄ɔmɔ weesugiba koo yari. Ba koo ȳire bakanu ka s̄ɔm maamaakigia ko bu ka t̄ambu n̄ɔni w̄ɔke, ka mam be Gusunɔ u gɔsa, n̄ n ko n koorɔ.

25 N wee, na bɛɛ ye s̄ɔɔwa ya sere na.

26 B̄a n maa bɛɛ s̄ɔɔwa, wee u w̄aa gbaburɔ, i ku da mi. Nge b̄a n bɛɛ s̄ɔɔwa, wee u w̄aa dii s̄ɔɔwɔ, i ku ra naanɛ ko.

27 Nge mɛ guru maakinu ra balli w̄ollɔ saa s̄ɔɔ yari yerun di n ka da duu yerɔ, nge mɛya T̄ɔnun Biin naaru ta ko n maa s̄aa.

28 Yam mi gora w̄aa, miya yaberekunu koo mɛnna.

T̄ɔnun Biin naaru

(I maa mɛɛrio Maaku 13:24-27, Luku 21:25-28)

29 Ma Yesu maa nɛɛ, sanam mɛn n̄ɔni sw̄aarun biru, mii mii s̄ɔɔ koo yam t̄ira, suru kun maa win yam bururam s̄ɔɔsimɔ, kperi koo w̄ɔruma w̄ollun di kpa w̄ollun dam mu ȳiri.

³⁰ Sanam meya Tɔnɔn Biin yĩrera koo kura wɔllo. Handunian bwesenu kpuro nu koo swĩ. Nu koo Tɔnɔn Bii wa u wee wɔllun di guru wiru sɔɔ ka dam bakam ka yiiko.

³¹ Kɔbi baka koo swĩ kpa u win wɔllun gɔradoba gɔri handunian goonu nne sɔɔ. Ba koo be u gɔsa menna handunia kpuron di.

Yĩre te dɔa te ba mɔ figie

ta sɔɔsimɔ

(I maa mɛerio Maaku 13:28-31, Luku 21:29-33)

³² Yesu maa neɛ, i de n beɛ yeeri ye dɔa te ba mɔ figie ta sɔɔsimɔ. Saa min di ten kɔasi dwiia ma ta kpararu toruma, i yɛ ma tomburura ta turuku kua.

³³ Nge meya beɛ maa, i n yabu ye kpuro wa, i n yɛ ma saa ya sisi ya turuku kooma.

³⁴ Ka geema na beɛ sɔɔmɔ, tɔn be ba wɔa tɛ ben kpuro kun gbimɔ yabu ye kpuro yu ka tunuma.

³⁵ Wɔllu ka tem baa ya koo doona, adama nen gari kun dɔɔnɔ pai.

Gusunɔ turowa

handunian kpeerun saa yɛ

(I maa mɛerio Maaku 13:32-37, Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Yesu maa neɛ, ye n sɔa nen naarun saa, goo sari wi u yen tɔru yɛ, baa gɔradoba be ba wɔa wɔllo, baa mam Biin tii, ma n kun mɔ Baaba turo.

³⁷ Nge me n kua Nɔwen saa, meya n ko n maa ko sanam me Tɔnɔn Bii u koo na.

³⁸ Geema nim yibu baka te, tu sere na, tɔmba dimɔ ba nɔrumɔ ba kurɔ kpaanu mɔ, ba ben bibu durɔbu kɛmɔ sere dɔma te Nɔwe dua goo sɔɔ.

³⁹ Ba ñ gāanu bwisika sere nim yibu baka te, ta ka tura ta ka bu doona kpuro. Nge meya n ko n sãa sanam me Tɔnun Bii u koo na.

⁴⁰ Sanam meya tambu yiru ba ko n wãa gberɔ. Ba koo turo sua bu turo deri.

⁴¹ Tɔn kurɔbu yiru ba ko n nammɔ. Ba koo turo sua bu turo deri.

⁴² Yen sɔ, i n swaa meera domi i ñ yɛ tɔɔ te beɛn Yinni u koo tunuma.

⁴³ I de yenì yu beɛ yeeri. Yenu yɛro ù n yɛ wɔkurun saa ye gbenɔ u koo na, u koo dom se kpa u ku de u du win yenuɔ.

⁴⁴ Yen sɔ, beɛn tii i n sɔru sãa domi Tɔnun Bii u koo nawa saa ye i ñ bwisika.

Yoo naanegii

ka naane sarirugii

(I maa merio Luku 12:41-48)

⁴⁵ Ma Yesu neɛ, wara sãa yoo laakarigii wi u naane mɔ. Wiya wi win yinni u win sɔm kowo be ba tie nɔmu sɔndia, u ka bu nɔri saa ye n weene.

⁴⁶ Doo nɔrugiiwa sɔm kowo wi, win yinni ù n deema u mɔ me, sanam me u koo wurama.

⁴⁷ Ka geema na beɛ sɔmɔ, yinni wi, u koo win dukia kpuro sɔm kowo wi nɔmu beria.

⁴⁸ Adama ù n sãa sɔm kowo kam, ma u bwisikumɔ u mɔ, win yinni tɛmɔ,

⁴⁹ ma u seemɔ u win sɔm kowosibu soomɔ, ma u dimɔ u nɔrumɔ ka tam nɔrobu sannu,

⁵⁰ win yinni koo wurama dɔma te u ñ nùn yĩiyɔ ka saa ye u ñ yɛ.

⁵¹ Kpa u nùn bɔri kpiri kpirika kpa u da u ka murafitiba nɔni swãaru bɔnu ko. Miya u koo wiru nɔma sɔndi u swĩ.

25

Wəndia wəkurun gari

¹ Yesu kpam nɛɛ, tɔɔ te, tɑ n na, Gusunən bandun gari yi ko n ka wəndia wəkuru garun gari weenɛ be ba ben fitilanu sua ba yara ba kurɔ kpaon durɔ sennɔ da.

² Ben nɔɔbu ba laakari mɔ, nɔɔbu maa ba n laakari mɔ.

³ Nɔɔbu be ba n laakari mɔ ba ben fitilanu sua ba n gum kusenu kua.

⁴ Adama be ba laakari mɔ mi, ba fitilanu sua, ba maa gum kusenu kua.

⁵ Nge mɛ kurɔ kpaon durɔ tɛɛmɔ, wəndia wəku te, ta dom yībirimɔ ta dweeyamɔ.

⁶ Wɔkurun bɔnu goo u gbāra u nɛɛ, kurɔ kpaon durɔ wee, i yarima i wi sennɔ da.

⁷ Yera wəndia wəku te, ta seewa ta ten fitilanu sɔnwa.

⁸ Be ba n laakari mɔ mi, ba beɔnɔ sɔɔwa ba nɛɛ, i sun gum kɛ domi beɛn fitilanu gbiɔ.

⁹ Laakarigii be, ba wisa ba nɛɛ, aawo domi n n koo beɛɛ kpuro turi. I yande doo i beɛgim dwe.

¹⁰ Saa ye ba dwem da ma kurɔ kpaon durɔ u tunuma. Be ba sɔru sāa siba dua kurɔ kpaɔ yera ka wi sannu ma ba gambo kenua.

¹¹ Yen biruwa wəndia be ba tie ba tunuma ba nɔɔgiri sua ba nɛɛ, yinni a sun kenibɔ.

¹² Adama kurɔ kpaon durɔ nɛɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, na n beɛ yɛ.

¹³ Ma Yesu u nɛɛ, n n mɛn na, i n swaa mɛɛra, domi i n tɔɔ te ka saa ye yɛ.

Yobu itan gari

(I maa mɛɛrio Luku 19:11-27)

14 Yesu maa nεε, win naarun gari yi ko n sãawa nge durɔ goon gari wi u kī u wuu da. U win yobu soka u bu win dukia nɔmu sɔndia.

15 U turo gobi bεkε gεen suba nɔɔbu wē, turo maa suba yiru, itase sube teeru. U bu wē wē nge mε ben baawuren dam nε, ma u doona.

16 Yoo wi ba suba nɔɔbu wē mi, u yande seewa u ka gobi yi tenkuru kua, ma u maa nɔɔbu kpaa are wa.

17 Wi ba maa suba yiru wē u kua nge mε, ma u maa yiru kpaa are wa.

18 Adama wi ba sube teeru wē mi, u da u wɔru gba u win yinnin gobi yi sikua.

19 Sanam dɔɔ sanam wee, yoo ben yinni u wurama ma u ka ben baawure win gobi dooru kua.

20 Yoo wi ba suba nɔɔbu wē u na ka suba nɔɔbu kpaa u nεε, yinni, gobi yin suba nɔɔbuwa a man wē. N wee, nɔɔbu kpaa ye na are di.

21 Win yinni nùn sɔɔwa u nεε, na nun siara, wunε yoo geo ka naanegiiwa. A kua naanegii gāa piiminu sɔɔ, kon nun gāa bakanu nɔmu sɔndia. A na su yēri.

22 Wi ba maa suba yiru wē u na u nεε, yinni, gobi yin suba yiruwa a man wē, n wee yiru kpaa ye na are di.

23 Win yinni nεε, na nun siara wunε yoo geo ka naanegiiwa. A kua naanegii gāa piiminu sɔɔ, kon nun gāa bakanu nɔmu sɔndia. A na su yēri.

24 Yen biru yoo wi ba sube teeru wē mi, u na u nεε, yinni na yē ma wunε tɔn sēsɔgiiwa. Mi a ñ duure miya a ra gbe, mi a ñ maa yēke, miya a ra gē.

25 Berum man mwa ma na da na wunen gobi berua temɔ. N wee wunenyam.

26 Win yinni nùn sɔɔwa u nεε, wunε yoo kɔso ka

dīanu wē, ñ kun mε nim nōru ga nun m̀ ma sa nun nim kã.

³⁸ Domma sa nun sōru mwa ñ kun mε domma sa nun wa tereru ma sa nun biru wukiri.

³⁹ Domma sa nun wa a barō, ñ kun mε a wãa pirisəm dirō, ma sa nun beram da.

⁴⁰ Sunō u koo bu wisi u nεε, ka geema na bεε sōmō, mεn nō i bwēεbwēε benin turo ye kua nεna i kua.

⁴¹ Yen biru sunō u koo win nəm dwarugibu sō u nεε, i tii gawo nεn bōkun di, bεε be Gusunō u bōrusi. I doo dōō wi u ku ra gbi sōō wi ba sōōru kua Setam ka win gōradoban sō.

⁴² Domi gōōra man kua, i ñ man dīanu wē na di. Nim nōru ga man kua, i ñ man nim kã na nōra.

⁴³ Na sãa sōō, i ñ man dam koosie. Na wãa tereru, i ñ man biru wukiri. Na barō, na maa wãa pirisəm dirō, i ñ man nōōri.

⁴⁴ Sanam mēya be, ba koo maa nεε, Yinni, domma sa nun wa gōōra nun m̀, ñ kun mε nim nōru ga nun m̀, ñ kun mε a sãa sōō, ñ kun mε a wãa tereru, ñ kun mε a barō, ñ kun mε a wãa pirisəm dirō, ma sa ñ nun somi.

⁴⁵ Sunō u koo bu wisi u nεε, ka geema na bεε sōmō, mεn nōō i ñ bwēεbwēε benin turo ye kue, nεna i ñ ye kue.

⁴⁶ Ma Yesu u nεε, beniwa ba koo da mi sēyasia bi bu ku ra kpe bu wãa, gemgibu maa, wãaru te ta ku ra kpe sōō.

26

bu ka Yesu go

(I maa mεerio Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)

¹ Ye Yesu u gari yi kpuro gerua u kpa, u win bwãabu sɔɔwa u nεε,

² i yē ma n tie sɔɔ yiru bu ka Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun ko. Ba koo Tɔnun Bii tɔmbu nɔmu sɔndia bu nùn go dāa bunanaru wɔllɔ.

³ Sanam mεya yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba menna Kaifa yāku kowo tɔnweron yenu yaaraɔ.

⁴ Ba nɔɔ tia kua bu ka Yesu mwa goo u kun yē kpa bu nùn go.

⁵ Adama ba nεε, n n̄ mɔ tɔɔ bakarun sanam, kpa n ku raa ko gidi baka tɔmbun suunu sɔɔ.

Kurɔ goo turare yēka

Yesun wirɔ

(I maa mεerio Maaku 14:3-9, Yohanu 12:1-8)

⁶ Sanam mε Yesu wāa Betaniɔ Simɔɔn yenuɔ wi u raa bara disigiru mɔ,

⁷ kurɔ goo na win mi, u too buraru neni te ta turare gobi bekegia yiba. U too te wukia ma u turare ye yēka Yesun wirɔ sanam mε u dimɔ.

⁸ Ye bwāa be, ba wa mε, ben nuki gbisa ba nεε, mban sɔna u yeni kam koosia.

⁹ Sa ko raa kpī su turare ye dɔra ka gobi beke kpa su sãarobu yen gobi bɔnu kua.

¹⁰ Yesu gia ye ba gerumɔ, ma u bu bikia u nεε, mban sɔna i ka kurɔ wi wɔki. Gãa geena u man kua.

¹¹ Domi baadommawa sãaroba wāa ka beε, adama nena, na n̄ ko na n wāa ka beε baadomma.

¹² U nen wasi turare ye wisi u ka nen sikubun sɔɔru ko.

13 Ka geema na beε sōmō, baama mi ba koo Labaari gea yeni kpara handunia sō kpuro ba koo maa gere ye kurō wi kua ba n ka nùn yaaye.

Yudasi u kī u Yesu yāku kowo tənwerobu nōmu sōndia

(I maa mεrio Maaku 14:10-11, Luku 22:3-6)

14 Sanam mεya bwāabu wōkura yiru yen turo wi ba mō Yudasi Isikariōtu, u da u yāku kowo tənwerobu deema.

15 U bu bikia u nεε, mba i ko i man kē nà n beε Yesu nōmu sōndia.

Ma ba sii geesun gobi tēna gara ba nùn wē.

16 Saa saa yen diya u swaa kasu u ka nùn bu nōmu sōndia.

Yesu u Gō sararibun

yaa dibu dimō ka win bwāabu

(I maa mεrio Maaku 14:12-21, Luku 22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)

17 Pēε ye ba ñ seeyatia doken tōō bakarun tōō gbiikiru Yesun bwāaba na win mi, ba bikia ba nεε, mana a kī su nun Gō sararibun yaa dibun sōru kua.

18 Yesu bu wisa u nεε, i doo wuu sō waane kasan mi, kpa i nùn sō na nεε, nen saa ya tura, win miya kon Gō sararibun yaa dibu di ka nen bwāabu sannu.

19 Bwāa be, ba kua nge mε Yesu bu sōwa ma ba Gō sararibun yaa dibu sōru kua.

20 Ye n kua yoka, Yesu ka win bwāabu wōkura yiru ye, ba menna bu ka di.

21 Nge mε ba dimō Yesu nεε, ka geema na beε sōmō beεn turo koo man dōmε.

22 Bwãa ben nukura sankira ma ba nùn bikiamò tia tia ba m̀, asa n ò n̄ Yinni.

23 Yesu u wisa u n̄, n̄ ka wi sa gb̄ teerò s̄ramò, wiya wi u koo man d̄m̄.

24 T̄n̄un Bii u koo gb̄i nge m̄ Gusun̄n gari yi win gari m̀, adama n̄ni sw̄aarugiiwa wi u koo nùn d̄m̄. N buram bo ba kun daa ȳero mara.

25 Yudasi wi u koo nùn d̄m̄ u n̄, asa n ò n̄ Yinni.

Yesu nùn wisa u n̄, wuna mi.

Yinnin d̄ã domaruginu

(I maa m̄erio Maaku 14:22-26, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

26 Sanam m̄ ba dimò, Yesu p̄ sua. Ye u Gusunò siara u kpa u ye murura u win bw̄abu w̄ u n̄, i m̀ i di, yeniwa n̄n wasi.

27 Yen biru u tam n̄ra sua. Ye u Gusunò siara u kpa, u bu w̄ u n̄, i n̄ruo b̄ kpuo.

28 Domi yeniwa n̄n yem, m̀ s̄ Gusunò u win n̄ m̄w̄eru sire, m̄ mu yari t̄n̄ dabirun s̄ bu ka torarun suuru wa.

29 Na b̄ s̄m̀, saa t̄n̄ di na ò maa tam meni n̄rumò sere d̄ma te n̄ ka b̄ sa ko tam kpa n̄ n̄n Baaban bandu s̄.

30 Yen biru ba womusu kua ma ba yara ba da Olifin guuru w̄l̄.

Yesu u n̄, Pī koo nùn siki

(I maa m̄erio Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

31 Yera Yesu u win bw̄abu s̄wa u n̄, gis̄n w̄ku te, b̄ kpuo i ko tora n̄n s̄, domi ba yorua Gusun̄n gari s̄, “Kon ȳa kparo go, kpa ȳanu nu yarina yam kpuo.”

32 Adama nà n seewa gərin di kon beε gbiiya Galileə.

33 Piεε nùn sɔwa u neε, baa be kpuro bà n tora wunen sɔ, nena kun toramə pai.

34 Yesu nùn wisa u neε, ka geema na nun sɔmɔ, gisan wɔku te, goo dɔɔ gu sere swĩ kaa man siki nən ita.

35 Piεε nùn sɔwa u neε, baa sà n ko gbi sannu na n nun sikimə.

Bwãa be ba tie mɛya ben tii ba gerua.

Yesu u kanaru mɔ Gεsemanε

(I maa mεrio Maaku 14:32-42, Luku 22:39-46)

36 Yera Yesu ka win bwãabu ba tura yam mi ba mɔ Gεsemanε. Ma u bu sɔwa u neε, i sinɔ mini kpa n da n kanaru ko giə.

37 U Piεε ka Sebeden bibu yiru sua ba susi wuswaaɔ. Ma nuku sankiranu nùn deema, win wasi dwiyya.

38 Yera u bu sɔwa u neε, nen nukura sankira sere n gɔɔ gum girari. I yɔro mini i ka man dom se.

39 U ka bu tondina ma u kpuna u kibari u kanaru kua u neε, nen Baaba, n n ko n koorə, a de wahala ye, yu man doonari. Adama n n mɔ nge mε na kĩ ma n kun mɔ nge mε a kĩ.

40 Yen biru u wurama bwãabu ita yen mi, u deema ba do ma u Piεε sɔwa u neε, n n man na, i kpana i ka man dom se baa kəbi tia.

41 I n dom sera kpa i n kanaru mɔ kpa i ku ra du kəkiriibu sɔɔ. Tɔnun gɔru ga kĩ adama wasi yen dam bie.

42 U kpana ka bu tondina nən yiruse u kanaru kua u neε, nen Baaba, wahala yeni yà kun koo man doonari na kun ye wa, a de wunen kĩru tu koorə.

43 U kpam wurama win bwãabun mi ma u deema ba do, domi ben nɔni bunia.

44 Yesu u kpam bu deri u doona u kanaru kua nɔn itase ka gari tee yi.

45 Ma u kpam wurama win bwãabun mi u nɛɛ, i do ka tẽ i wẽramɔ? Saa ya turuku kooma ye ba koo Tɔnun Bii tɔn kɔsobu nɔmu sɔndia.

46 Wee wi u koo nùn dɔmɛ u sisi, i seewo su ka bu yinna.

Yesun mwaabu

(I maa mɛerio Maaku 14:43-50, Luku 22:47-53, Yohanu 18:3-12)

47 Yesu kun gari yi gerum kpa Yudasi ka tunuma, bwãabu wɔkura yiru yen turo. Tɔn dabi dabira nùn swĩ ba takobiba ka bokunu neni. Yãku kowo tɔnwerobu ka guro guroba ba bu gɔra.

48 Yudasi wi u koo Yesu dɔmɛ u raa bu yĩreru sɔɔsi u nɛɛ, wi kon nɛnɛ n bɔkasi, wiya mi, i nùn mɔɔ.

49 Mii mii u susi Yesun mi u nɛɛ, yinni a sɔɔ kpa n do?

Ma u nùn nɛnu a u bɔkasi.

50 Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, bɔrɔ, ye a kobu na a koowo.

Yera tɔn be, ba na ba Yesu sɛre ba mwa.

51 Yesun tɔmbun turo u win takobi woma, u ka yãku kowo tɔnweron yoon soo sɔra u bura.

52 Yera Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, a wunen takobi wesio yen kararɔ, domi baawure wi u takobi neni, takobiwa ya koo nùn go.

53 A ñ yẽ ma kon kpĩ n nɛn Baaba faaba kana kpa u yande man wɔllun gɔradoban wuunu gɔriama n kere wɔkura yiru?

54 Adama nà n kua mɛ, amɔna Gusunɔn gari yi koo ka yibiara yi yi gerumɔ ma mɛya kon ka gbi.

55 Ma Yesu u tən wəru ge sɔ̄wa u nεε, n weene i man mwaabu na ka takobiba ka bokunu nge swaa dio? Baadommawa na ra n sɔ̄ ka bεε s̄aa yerɔ na n keu sɔ̄simɔ, i n̄ maa man mwaare.

56 Adama ye kpuro ya koorawa kpa Gusunən sɔ̄mɔbun gari yi ka koorā yi yi w̄aa Gusunən gari sɔ̄ɔ.

Yera win bw̄āabu kpuro ba n̄n deri ba duki sua.

*Ba Yesu sirimɔ Yuuban tənwerobun mennɔ yerɔ
(Imaa mεεrio Maaku 14:53-65, Luku 22:54-55, 63-71, Yohanu 18:13-14, 19-24)*

57 Be ba Yesu mwa ba ka n̄n da Kaifa ȳāku kowo tənweron mi, mi wooda ȳērobu ka guro guroba mennε.

58 Piεε u Yesu sw̄i dandankuru sere ka ȳāku kowo tənweron yenu yaaraɔ. U dua yenu yaaraɔ ma u sina ka yenu k̄sɔbu u ka wa nge mε gari yi, yi koo ka wiru goora.

59 Ȳāku kowo tənwerobu ka guro gurobun mennɔ kpuro ba seeda weesugia kasu bu Yesu mani bu wa bu ka n̄n go.

60 Adama ba n̄ wa, baa mε seedagii dabiru ta na ta weesu kua. Yen biru t̄mbu yiru gaba na.

61 Ba nεε, durɔ wini gerua u nεε, u koo kp̄i u Gusunən s̄aa yeru sura kpa u tu bani sɔ̄ itan baa sɔ̄ɔ.

62 Ȳāku kowo tənwero u seewa u Yesu bikia u nεε, a n̄ gεε wisimɔ? Mban bwesera tən beni ba nun manimɔ.

63 Adama Yesu u maari. Ma ȳāku kowo tənwero n̄n sɔ̄wa u nεε, a b̄ruo ka Gusunɔ Yinni wason ȳisiru, a sun sɔ̄wɔ n̄ n wunen na Gusunɔ u gɔsa, a s̄aa win Bii.

64 Yesu nùn wisa u nεε, wunen tii a gerua kɔ. Adama na bεε sɔɔmɔ sɔɔ teeru i ko i Tɔnun Bii wa u sɔ Gusunɔ Yinni damgiin nɔm geuɔ. I ko maa nùn wa u wee guru wirun di.

65 Yera yǎku kowo tɔnwero u win tiin yaberu nɛnua u karana mɔrun sɔ ma u nεε, u Gusunɔ gari kam gerusi, seedagii berà sa kpam mara. I nua tɛ gari kam ye u gerua.

66 Amɔna i wa.

Ba nεε, n weenɛwa bu nùn go.

67 Yen biru ba nùn yǎatam sie nɔniɔ, ma ba nùn nɔm kusa so, gaba nùn baari so.

68 Ba nεε, Kirisi a de Gusunɔ u nun sɔ, kpa a sun sɔ wi u nun so.

Piεε u Yesu siki

(I maa mεeriɔ Maaku 14:66-72, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

69 Piεε u sɔ yenu yaaraɔ. Wɔndia goo u nùn susi u nεε, wunen tii a raa wǎa ka Yesu Galilegii wi sannu.

70 Adama u siki baawuren nɔni biru u nεε na n̄ yɛ mba a gerumɔ.

71 Yen biru u seewa u da yenu yaaran kɔnnɔwɔ. Wɔndia goo kpam nùn wa ma u be ba wǎa mi sɔɔwa u nεε, durɔ wini u raa wǎa ka Yesu Nasaretigii wi.

72 Ma Piεε kpam siki ka bɔri u nεε, na n̄ durɔ wi yɛ.

73 Ye n tɛ fiiko be ba wǎa mi, ba susi Piεεn bɔkuɔ ba nεε, ka gem, a sǎawa ben turo, wunen gari geru gerusu nun terasia.

74 Yera u bɔrua u sɔnna u nεε, na n̄ durɔ wi yɛ.

Mii mii ma goo dɔɔ ga swĩ.

⁷⁵ Ma Piεε u Yesun gari yi yaaya yi u raa gerua u nεε, goo dɔɔ gu sere swĩ kaa man siki nɔn ita. U yara tɔɔwɔ u swĩ gem gem.

27

Ba ka Yesu da

Pilatin wuswaaɔ

(I maa mεerio Maaku 15:1, Luku 23:1-2, Yohanu 18:28-32)

¹ Ye n kua buru buru yellu yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba nɔɔ tia kua bu ka Yesu go.

² Ye ba nùn bɔkuu ba kpa ba ka nùn da ba Pilati tem yēro nɔmu beria.

Yudasin gɔɔ

(I maa mεerio Gərobun Kookoosu 1:18-19)

³ Ye Yudasi wi u Yesu dɔmε u wa ba Yesu taarε wε bu go, win nuki sankira ma u ka sii geesun gobi tɛna ye wura yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobun mi.

⁴ U nεε, na durum kua ye na ka tɔn dεero gɔɔ bɔrie.

Ma ba nùn wisa ba nεε, besen baaye, wunen gariya.

⁵ Yudasi gobi yi yari sãa yerɔ ma u yara u da u tii soora doke.

⁶ Yāku kowo tɔnwerobu ba gobi yi dɔbura ba nεε, n n weenε su gobi yi kpεε sãa yerun gobi beru yerɔ, domi tɔnun yem gobiya.

⁷ Ye ba wesiana ba kpa ba ka gobi yi tem dwa mɔmɔn mi, mi ba ko n da sɔbu sike.

⁸ Yen sɔna ba tem mε sokumɔ tem yemgim sere ka gisɔn gisɔ.

⁹ Yera Gusunən səmō Yeremin gari yi koorā yi yi nɛɛ, “Ba sii geesun gobi tɛna ye sua, gobi yi Isireliba ba wesiana ba wɛ win sō,

¹⁰ ba ka tem dwa məmən mi, nge mɛ Yinni u man yiire.”

Pilati u Yesu gari bikiamō

(I maa mɛɛrio Maaku 15:2-5, Luku 23:3-5, Yohanu 18:33-38)

¹¹ Yesu yō tem yēro Pilatin wuswaaō ma tem yēro wi, u nùn bikia u nɛɛ, wuna Yuuban sunō?

Yesu nùn wisa u nɛɛ, wunen tii a gerua kō.

¹² Yen biru sanam mɛ yāku kowo tənwerobu ka guro gurobu ba nùn məm mani, u n̄ gɛɛ wisa.

¹³ Yera Pilati nùn bikia u nɛɛ, a n̄ məm kpuro nōōmō mɛ ba nun manimō?

¹⁴ Adama Yesu kun nùn wisa baa nən teeru sere biti baka tem yēro wi mwa.

Ba Yesu taarɛ wɛ bu go

(I maa mɛɛrio Maaku 15:6-15, Luku 23:13-25, Yohanu 18:39-19:16)

¹⁵ Gōō sararibun tōō bakaru baatere tem yēro ra pirisəm turo karewa wi tən wōru ga kī.

¹⁶ N deema saa ye sōō, pirisəm yīsirugii goo wāa mi, wi ba sokumō Baraba.

¹⁷ Yen sōna sanam mɛ ba mɛnnɛ, Pilati u bu bikia u nɛɛ, wara i kī n bɛɛ kara, Baraba? Nge Yesu wi ba sokumō Kirisi.

¹⁸ Domi u yɛ sāa sāa ma nisinun sōna ba nùn Yesu nōmu beria.

¹⁹ Ye Pilati sō win siri yerō win kurō nùn tōnu gōria u nɛɛ, a ku nōma doke durō gemgii win gari sōō domi wōku te, na wahala wa dosu sōō durō win sō.

20 Yǎku kowo tǎnwerobu ka guro gurobu ba tǎn wǎru sǎomǎ gu de bu Baraba kara kpa bu Yesu go.

21 Pilati u bu bikia u nεε, be yiru ye sǎǎ, ben wara i kī n bεε kara.

Ba nεε, Baraba.

22 Ma Pilati nεε, ñ n mεn na, mba kon ko ka Yesu wi ba mǎ Kirisi.

Be kpuro ba nεε, a nùn kpareo dǎa bunanarǎ.

23 Pilati u nεε, kǎsa yerǎ u kua.

Adama ba nǎǎguru sua wǎllǎ ba nεε, a nùn kpareo dǎa bunanarǎ.

24 Ye Pilati wa ma ye u mǎ kpuro kama, wurenu sosimǎwa, yera u nim sǎka u nia tǎn wǎru gen wuswǎǎǎ u nεε, durǎ gemgii win yem yaribu kun man wa, bεen gariya.

25 Ma tǎn be kpuro ba nεε, win yem mu ko bεε ka bεen bibun sǎmunu.

26 Yera Pilati bu Baraba kara, ma u dera ba Yesu seni so. Yen biru u nùn bu nǎmu sǎndia bu nùn kpare dǎa bunanarǎ.

Tabu kowoba Yesu

yaakoru mǎ

(I maa mεerio Maaku 15:16-20, Yohanu 19:2-3)

27 Pilatin tabu kowobu ba ka Yesu da tem yǎron siri yerǎ, ma tabu kowobu kpuro ba menna mi.

28 Ba nùn win yǎnu potari ma ba nùn gurususu swǎabu sebusia.

29 Ma ba sǎki tundu bǎkana ba nùn dokea wirǎ, ma ba nùn dεka wǎ win nǎm geuǎ. Yen biru ba nùn yiiramme ba yaakoru mǎ ba mǎ, Yuuban sunǎ, fǎ baasira.

30 Ba nùn yǎatam siriki ma ba dεka wǎena ba ka nùn soomǎ wirǎ.

31 Ye ba nùn yaakoru kua ba kpa, ba nùn gurumusu te potari ba kpam nùn win yānu sebusia ma ba ka nùn da bu dāa bunanaru kpare.

Ba Yesu kpare dāa bunanaru wəllə

(I maa mεerio Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

32 Ye ba yariə ba ka Sirenin durə goo yinna wi ba mə Simə, ma ba nùn Yesun dāa bunanaru səbi ka tilasi.

33 Ye ba tura yam mi ba ra soku Gəəgəta, yen tubusiana aye te ta ka wii koko weene,

34 miya ba Yesu tam wē u nə ka tim mε mu ra yem go. Ye u mu denda u n̄ wure u mwε.

35 Ba nùn kpare dāa bunanaru sə, ma ba win yānu tete toosi ba bənu kua.

36 Ma ba sina ba nùn kōsu.

37 Win wii wəllə ba yora gaa bwē ye ya win taare gerumə ya nεε, winiwa Yesu, Yuuban sunə.

38 Ba maa gbənəbu yiru kpare dāa bunanənə Yesun bəkuə, turo win nəm geuə, turo maa nəm dwarə.

39 Be ba sarə bera mi, ba nùn wiru diirisimə ba wəmmə.

40 Ba mə, wunε wi kaa sāa yeru sura kpa a tu bani sō itan baa sə, a tii faaba koowo. À n sāa Gusunən Biin na, a sarama dāa bunanarun di.

41 Nge meya yāku kowo tənwerəbu ka wooda yērobu ka guro gurobu ba nùn yaakoru mə ba nεε,

42 u gabu faaba kua adama u kpana u tii faaba ko. Isireliban sunəwa. U den sarama dāa bunanarun di kpa su nùn naanε doke.

43 U Gusunə naane sãa ma u nee, wiya Gusunən Bii. N n men na, Gusunə u nùn faaba koowo ù n nùn kī.

44 Meya maa gbenə be ba kpare ka wi sannu, ben tii ba nùn wəmmə.

Yesun gəə

(I maa mɛerio Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

45 Ye n kua sɔɔ wii wəllu, yera yam tıra tem mɛ sɔɔ kpuro sere n ka tura yokan kəba ita.

46 Kəba itan saka Yesu u nɔɔgiru sua u nee, Eli, Eli, lema sabatani. Yen tubusiana, Gusunə nen Yinni mba n kua a ka man deri.

47 Tən be ba wãa mi, ye ben gaba nua mɛ, ba nee, u Eli soku.

48 Yande ben turo u duka da u swɛɛ dukɛ dukɛsu sua u kpɛɛ tam məmməm sɔɔ u bɛri dekaɔ u ka nùn tii u nɔ.

49 Adama be ba tie ba nee, a yɔro gina, su wa nge Eli u koo na u nùn faaba ko.

50 Yesu u kpam nɔɔgiru sua ma u nɔɔ mari.

51 Saa ye sɔɔra, beku kare te ta wãa sãa yerɔ ta gɛɛra saa wəllun di sere temə. Tem mu yĩira ma kpenu bɛsikira.

52 Sikinu wukiara, ma Gusunəgii dabinu be ba raa gu ba seewa.

53 Ba yara sikan di Yesun seebun biru, ba dua Yerusalemu Gusunən wuuɔ, ba tii tən dabinu sɔɔsi.

54 Tabu sinambu ka be ba wãa ka wi ba Yesu kɔsu, ba tem yĩiri bi wa ka kpuro ye ya koorə, ma bɛrum bakam bu mwa ba nee, ka geema Gusunən Biiwa.

55 Tən kurə dabinu nu yɔ mi, nu Yesu mɛera saa sarun di. Ba raa nùn swĩmawa saa Galilen di bu ka nùn nɔəri.

56 Be sɔɔ, Maari Madalagii ka Maari, Yakɔbu ka Yosefun mero, ka Sebeden bibun mero, ba wãa mi.

Yesun sikubu

(I maa mɛɛrio Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

57 Ye n kua yoka, durɔ gobigii goo na, Arimategiiwa, win yĩsira Yosefu, u maa sãa Yesun bɔɔ.

58 U da Pilatin mi, u nùn kana u nùn Yesun goru wɛ. Yera Pilati nùn tu yɔllaa kua, u dera ba nùn tu wɛ.

59 Yosefu wi, u goo te sua u beku kpaaru tɛkusi te ba wesa ka wɛɛ damgii.

60 U tu kpĩ win tiin sikirɔ te u dera ba nùn dākua kperɔ. Yen biru u kpee bakaru bimiama u ka siki ten nɔɔ kɔrua ma u doona.

61 Maari Madalagii ka Maari wiɔnɔ ba sɔ siki ten bɔkuɔ.

Sikirun kɔsubu

62 Ye n kua sisiru, tɔɔ wɛraruguru, yãku kowo tɔnwɛrobu ka Falisiba ba da Pilatin mi sannu.

63 Ba nɛɛ, yinni sa yaaye ye weesugii wi, u raa gerure sanam mɛ u wãa handunia sɔɔ. U nɛɛ, sɔɔ itan biru u koo se gɔrin di.

64 Yen sɔ, a wooda wɛɛyɔ bu siki te kɔsu sere sɔɔ ita, kpa win bwãabu bu ku raa nɛ bu win goru gbɛni, kpa bu tɔmbu sɔ bu nɛɛ, u seewa gɔrin di. Wee dãaki sini su koo gbiiikisu kpãaru kera.

65 Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tabu kowobu mɔ, i doo i tu kɔsu nge mɛ i ko kpĩ.

66 Ba doona ma ba yĩreru kua siki ten nɔɔwɔ bu ka tubu goo ù n wukia. Ma ba tabu kowobu yi, ba tu kɔsu.

28

Yesun seebu g̃arin di

(I maa m̃erio Maaku 16:1-10, Luku 24:1-12, Yohanu 20:1-10)

¹ T̃õ w̃er̃arugirun biru, alusuma buu s̃õnu buru buru yellu, Maari Madalagii ka Maari wiõnõ ba siki te tendem da.

² Suaru s̃õ tem ỹiri bakabu seewa, ma Yinnin g̃orado u sarama w̃ollun di u na u kpee te b̃oria u sinari.

³ Win wuswaa ballimõ nge guru maakinu ma win yãnu buriri nge suru.

⁴ B̃erum bakam mu k̃so be mwa ba diira ma ba kua nge gonu.

⁵ G̃orado wi, u kurõ be s̃õwa u ñe, i ku b̃erum ko b̃e! Na ỹe ma Yesuwa i kasu, wi ba kpare d̃aa bunanarõ.

⁶ U ñ w̃aa mini, u seewa nge m̃e u raa gerua. I na i wa mi u raa kp̃i,

⁷ kpa i da fuuku fuuku i win bw̃abu s̃õ ma u seewa g̃arin di. Wee, u b̃e gb̃iiyõ u d̃õ Galileõ. Miya i ko ñun wa. Yera na b̃e s̃õbu na.

⁸ Ba g̃õsira kpaaka sikiru min di ka b̃erum ka nuku doo bakabu, ba duki da bu bw̃a be labari ye s̃õ.

⁹ Wee Yesu ka bu yinna ma u ñe, na b̃e t̃õbura.

Ma ba na ba win naasu ñenua ba ñun s̃õwa.

¹⁰ Yera Yesu u bu s̃õwa u ñe, i ku b̃erum ko, i doo i negibu s̃õ bu doo Galileõ. Miya ba koo man wa.

K̃so ben g̃ari

¹¹ Nge m̃e ba d̃õ, k̃so ben gaba dua wuu s̃õ ba yãku kowo t̃anwerobu s̃õwa ye n koorã kpuro.

¹² Ma yāku kowo tənwero be, ba menna ka guro gurobu ba wesiana ma ba tabu kowobu gobi beke kã.

¹³ Ba bu sãwa ba nεε, i geruo ma win bwãaba ba na wõkuru ba win goru gbena sanam me i do.

¹⁴ Tem yẽro ù n gari yi nua sa yẽ me sa ko nùn kua su ka beε yara wahalan di.

¹⁵ Tabu kowo be, ba gobi yi mwa ma ba kua nge me ba bu yiire. Yeya n dera Yuuba ba ra n gari yi gerumɔ sere ka gisɔ.

Yesu u win bwãabu tii sãsi

(I ma mεerio Maaku 16:14-18, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8)

¹⁶ Bwãabu wɔkura tia ye, ya da Galileɔ guu ten mi, te Yesu raa bu yĩreru kua.

¹⁷ Ye ba nùn wa, ba nùn sãwa. Adama ben gaba gãrusu yiru mɔ.

¹⁸ Yesu bu susi u nεε, wɔllu ka tem yiiko kpurowa ba man wẽ.

¹⁹ Yen sã, i doo bwesenu kpuron mi, kpa i bu ko nen bwãabu. I bu batemu koowo ka Baan yĩsiru ka Biigiru ka Hunde Dεεrogiru.

²⁰ Kpa i de ye na beε sãwa ba n ye kpuro mem nɔɔwammε. N wee, ko na n ka beε wãa baadomma sere ka handunian kpeerɔ.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

cv

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8